לציונות—לסוציאליזם—לאחוַת עמים

על המשמר

יום ו', ז' בחשון תשמ"ח, 30 באוקטובר 1987 / שנה מ"ח מס' 13482 / המחיר 1.65 ש"ח כולל מע"מ

נאסרה הפצת „אל-פג'ר" ל-4 ימים

המינהל האזרחי אסר את הפצתו של העתון המזרח ירושלמי „אל פג'ר" ביהודה ושומרון החל מהיום, למשך 4 ימים. דוברת המינהל מסרה כי ההחלטה התקבלה בעקבות אי-מסירת חומר לצנזורה בעתון שהתפרסם אתמול. לדבריה, החומר שהתפרסם בעתון על אירועי אוניברסיטת בית לחם ביום ד', היה נפסל על ידי הצנזורה.

כתב עתי"ם מציין, כי החלטתו של המינהל האזרחי, אינה מונעת את הפצתו של העתון במזרח ירושלים, הכפוף לסמכות משרד הפנים. (עתי"ם)

דאגה רבה במשרד האוצר מהתחזקות השקל לעומת הדולר

שער החליפין הגיע אתמול לשפל של 1.5765 ש"ח לדולר — הנמוך ביותר מאז הפיחות של 10% בינואר השנה ● עם זאת באוצר מתנגדים בתוקף לפיחות וסבורים שתעשיות היצוא יצטרכו להוריד את שכר העובדים כדי להימנע מאבטלה ● ניסים: המדיניות שלי מבוססת על שער חליפין יציב ● הממונה על התקציבים: בהכנת התקציב ל-88 לא הובאה בחשבון „רעידת אדמה" של נפילת ערך הדולר

מאת כתבינו הכלכליים בירושלים ובת"א

שער החליפין של הדולר הגיע אתמול לשפל של 1.5765 שקל לדולר. השער הנמוך ביותר מאז פיחות השקל בשיעור של 10 אחוזים, בינואר השנה. למעשה הצטרף אתמול השקל לסירות המטבעות שהתחזקו לעומת הדולר בצורה משמעותית. התחזקות השקל לעומת הדולר גורמת לדאגה רבה במשרד האוצר, שכן הדבר מהווה פגיעה חמורה בתעשיות המייצאות לגוש הדולר.

בין התעשיות הנפגעות ביותר מצויות התעשיות הכטתוניות ותעשיית האלקטרוניקה, אשר כבר

(המשך בעמוד 2)

המניות האמירו — הדולר המשיך לצנוח

ניו-יורק. — מחירי המניות בוול-סטריט האמירו אתמול, שעה שמשקיעים „התעלמו" מירידה נוספת בשער הדולר, והעלו את מדד „דאו ג'ונס" ב-112 נקודות לעומת היום הקודם, כך שהגיע לפיסגה של 1,959 בשעות אחרי הצהריים המאוחרות.

סוגי המניות בכל התחומים נסחרו בהיקף כולל של 212 מיליון מניות, על רקע תחושה כללית כי „עברנו את ההתפתחויות הגרועות ביותר" של התמוטטות הבורסה.

„חזרים לשיגרה"

יו"ר הבורסה הניו-יורקית, ג'ון פלמן, אמר כי שוקי המניות בארה"ב חוזרים למצבם הרגיל, לאחר התמוטטות ללא תקדים בשבועיים האחרונים. עם זאת העיר, שהמצב „יוסיף להיות נזיל למשך זמן מה."

מומחים בוול-סטריט סבורים, כי המשקיעים בבורסות האמריקניות רואים התפתחויות מועילות במאמציה של וושינגטון לצמצם עד כמה שאפשר את הגירעון התקציבי וכן בירידתו המתמשכת של הדולר, על מנת לסייע לסחר החוץ האמריקני.

האווירה הרגועה יותר שהשתררה בוול-סטריט, עוררה בתחילה ציידי-מציאות זהירים ולאחר מכן רכישות תוקפניות יותר, על-ידי משקיעים שחששו להחמיץ הזדמנויות-פז לפני עליה חדשה במחירי המניות.

ירידה תלולה לדולר

העליות בשוקי המניות נרשמו כד בכד עם ירידה נוספת של הדולר, אשר נמל נפילה תלולה על רקע ניחושים, כי הפרטנרים העיקריים של ארה"ב בסחר הבינלאומי גמרו אומר להתיר ירידה נוספת בערכו.

קנייה מקיפה של דולרים על-ידי הבנקים הממלכתיים, הן באירופה, הן באמריקה, התפרשה כנסיון להביא לירידה מבוקרת של הדולר. הדולר הגיע אתמול לשפל ללא תקדים מזה שבע שנים, ונסחר בניו יורק בשער של 1.7205 מרק גרמני (לעומת 1.7380 מ"ג בשעת הנעילה בניו-יורק ביום ד'), וב-138.05 ין (לעומת 138.45 ין ביום ד').

כתוך כך הביעו משקיעים את הדעה, כי התמוטטות שוקי המניות לא התפתחה לאסון כלכלי, כאותם מימרים להם חששו בתחילה.

בבורסה של טוקיו, אשר הפסדיה הסתכמו כמחצית בלבד מן ההפסדים בוול-סטריט מאז מחצית אוקטובר — פגעה ירידת הדולר קשות בכל זאת.

פגיעה בתנודות

מדד „ניקיי" ירד כדי 2.4 אחוז — שהם 543.64 נקודות — על רקע חששותיהם של משקיעים כי ירידה נוספת בערך הדולר תפגע קשה בכושר התחרותן של סחורות יפניות בשוקי העולם, ואף תביא למיתון כיפן.

גם שוק המניות בהונג קונג נפגע. מדד המניות העיקרי — מדד „הנג-סנג" — ירד ב-165.64 נקודות, שהן 7 אחוזים, וזאת למרות תמיכה מסיבית מצד אילי ההון במושבה הבריטית.

כנס המדינות התעשייתיות

ראש ממשלת יפן, יאסוהירו נאקאסונה, קרא אמש למדינות התעשייתיות העשירות להתכנס כדי לדון בהתמוטטות שוקי המניות ברחבי העולם. (עיר ועיוא)

איש מרכז „חירות" לעתון במזרח י-ם:

צריך לדבר עם הפלשתינים ובסופו של דבר עם אש"ף

הדובר — שמואל פרסבורגר ממחנה שרון, ומי שהיה מנכ"ל „שלומציון" וקצין צנחנים ראשי ● תומך בעמדותיו של משה עמירב ומוכן לפעול ברוח זו

מאת מנחם ענברי, כתב „על המשמר"

איש מרכז חירות, שמואל פרסבורגר, שהיה מנכ"ל „שלומציון", מפלגתו של אריאל שרון לפני הצטרפותו ל„חירות" אומר כי בסופו של דבר תצטרך ישראל להגיע להסדר עם הפלשתינים כי בלעדיהם לא יהיה פתרון. „ואני, אם אדבר עם פלשתינים, ולא אחטט בציציות שלהם, הרי בסופו של דבר אגיע לאנשים כאלה או אחרים השותפים בריעיונותיהם לאש"ף". שמואל פרסבורגר אומר דברים אלה בראיון לעתון המזרח ירושלמי „אל ביאדר אל סיאסי" — המופיע מחר.

לדבריו יש להעניק לפלשתינים הגדרה עצמית ממזרח לירדן, אבל אין פירושו של דבר שארץ-ישראל המערבית תהיה כולה מדינת-ישראל.

(המשך בעמוד 2)

הנשיא רייגן דן על התקציב עם ראשי עוזריו. משמאל: היועץ לבטחון לאומי, קרלוצ'י; ראש הסגל, הווארד בייקר; מנהל התקציבים מילר; שר האוצר ג'יימס בייקר, וראש המועצה הכלכלית, ספרינקל. (צילום: אי.פי.)

לא יומלץ להעמיד לדין אנשי שב"כ ● עמ' 2

שמיר: אפשר לחיות בלי הטלוויזיה ● עמ' 3

סיום השביתה תלוי בתשובת האוצר ● עמ' 24

[illegible] יהודי לביקם"ש [illegible] בארה"ב ● עמ' 22

[illegible] מחבלים [illegible] בעזה ● עמ' 4

ביקורת קשה במפד"ל על הצעת השר יוסקה שפירא בדבר „טרנספר בתשלום"

[illegible] זה רעיון מזיק ומוטב שלא היה מועלה ● חברים במזכירות: הצעה „אווילית וכהניסטית"

מאת דורית גפן
כתבתנו לענייני מפלגות

דבריו של השר שפירא ב[illegible] אשקלון, שבהם הציע שהמדינה תיתן 20 אלף דולר לכל ערבי מיהודה ושומרון הרוצה לצאת מן הארץ לצמיתות, עוררו אתמול ביקורת קשה ותדהמה במפד"ל.

השר המר אמר כי הוא מקווה שהשר שפירא לא התכוון למה שאמר, אך דבריו בשום מקרה, אינם משקפים את דעת המפד"ל, והם מנוגדים לדעת הרוב המוחלט של חבריה. „זוהי שיטתו והצעתו של מאיר כהנא, שאנו מתנגדים לה בכל תוקף. רעיון הטרנספר, גם בתשלום, זר לנו ולדרכנו. הוא מזיק, ומוטב שלא היה מועלה, אמר.

אווילית וכהניסטית

בישיבת מטה המפד"ל אתמול היו שכינו את הצעתו של השר שפירא כ„אווילית וכהניסטית"

(המשך בעמוד 2)

[illegible]טרנספר מרופד בדולרים

[illegible]שב לו בממשלת חשר מטעם המפד"ל יוסקה שפירא, [illegible] כשר בלתי ידועה. נכון אין לו כל תיק, אך יש לו פה, [illegible] משמיע מדי פעם את אמרות חשפר לו, המצדיקות כנראה [illegible] לשכתו ואת כורסתו המיניסטריאלית. שלשום העלה [illegible] שתפתור בבת אחת גם את הבעייה הדימוגראפית [illegible] יהודה שומרון ורצועת עזה, וגם תשחרר את האוצר [illegible] תקציביים, וכמובן תיטיב עם הפלשתינים. השר [illegible] לו את אשקלון כדי לבשר לאומה את תגליתו. הוא [illegible] שם לשלם לכל ערבי 20 אלף דולר כדי שינטוש את ארץ [illegible]אל. חס וחלילה, לא טרנספר — מתגונן השר הנאור. זוהי [illegible] נדיבה בעיקר לצעירים ערביים, שלא יוכלו לסרב לה: [illegible] 20 אלף דולר יוכלו להשתקע בכל ארץ אחרת שיבחרו [illegible]. השר שפירא רואה כבר בדמיונו תורים ארוכים של [illegible] פלשתינים ליד האשנבים המחלקים ציקים שמנים לאלה שיהיו [illegible] לשחרר אותנו מן הסכנה הדימוגראפית.

השר יוסקה שפירא ידוע כפאטריוט גדול, אוהב מולדת נלהב. [illegible] אינו מעלה על הדעת, כי גם הפלשתינים מסוגלים כמוהו [illegible] את המולדת, ולא יתפתו לוותר עליה תמורת „תופי [illegible]". השר שפירא אינו חושב כלל על המקורות הכספיים [illegible] מבצע זה. הוא כנראה בטוח שאם יתברר, כי כל הפלשתינים [illegible] על המציאה הזאת נמצא את 20 מיליארד הדולארים כדי [illegible] ביהודה ושומרון ורצועת עזה נקיים מן הערבים. אבל [illegible] מדינת ישראל חובה חרי לקיים שוויון בין העמים, ולכן אין [illegible] גם את היהודים שירצו לעזוב את הארץ תמורת 20 אלף [illegible]. גם ללא התטבה הזאת יורדים מן הארץ אלפי ורבבות [illegible] ועם התמריץ הכספי מספרם של היורדים בוודאי יעלה. [illegible] חובה להגדיר במדוייק את הצעתו של השר שפירא — זוהי [illegible] טרנספר מרופדת באלפי דולרים. כיצד יתכן כי [illegible] ממשלה יושב שר הדוגל בהצעה גזענית כזאתו הממשלה על שני [illegible] מקולמת על החתירה לדו-קיום עם הערבים, ואילו השר [illegible] מסתפק בקיום אחד בלבד, קיום יהודי בשטחים [illegible]שים.

שמיר הבטיח לטפל בדחיפות במצוקת ההתיישבות — אוהל המחאה המרכזי יקופל

רה"מ נפגש אתמול עם מזכירי תנועות ההתיישבות ● נענו לבקשתו לקפל מחנה המחאה — ישאירו אוהל אחד קטן עד יום ה' בשבוע הבא ● כעס בתק"ם על שרי העבודה שהחליטו שלא להעלות נושא המצוקה בישיבת הממשלה

מאת יצחק שדה, כתבנו בכנסת

ראש הממשלה, יצחק שמיר, הבטיח אתמול למזכירי תנועות ההתיישבות, כי יעמוד את מצוקת ההתיישבות בראש סדר היום שלו, כן ביקש מהם לקפל את אוהל „משמרת האזהרה" אשר הוקם ביום ב' השבוע בגן הוורדים מול משכן הכנסת. מזכירי התנועות החליטו להיענות באורח עקרוני לבקשת שמיר, הם יפרשו את האוהל המרכזי, אך ישאירו אוהל מחאה קטן עד יום ה', ביום ה' בשבוע הבא יחליטו ראשי התנועות אם לפרק את האוהל הנותר, או לחדש את המאבק ולהחריפו, ככל שיתברר כי ביום א' לא יעלה נושא ההתיישבות על סדר היום של הממשלה.

פגישה סוערת

בפגישה שנערכה אתמול לפני הצהריים עם ראש הממשלה הציג מזכיר הקיבוצים ארצי ידלין את מצוקת משקים ההתיישבות. הוא דיבר בקול חנוק מהתרגשות רבה והזהיר כי להתיישבות אורבת סכנת קיומית. בפגישה

(המשך בעמוד 4)

ההסדרים „יוחמו" בשבוע הבא

מאת חיים מרגלית, כתב „על המשמר"

„בראשית השבוע הבא יחתמו נציגי מחלקת ההתיישבות בסוכנות על ההסדרים עליהם המליצה „ועדת רביד" כדי לפתור את בעיות המושבים והקיבוצים" — על כך מסר דוד ברעם, הממונה החדש על אגף התקציבים באוצר בפגישה שנערכה אתמול עם הכתבים הכלכליים בתל-אביב. לדבריו חסרה רק חתימת הבנקים המסחריים על הסכמי ההסדרים כדי להעבירם הלכה למעשה. ברעם אישר כי היתה מחלוקת בביצוע המלצות של „ועדת רביד" שנמסרו לממשלה ביולי ואושרו בה, ברעם מקווה שתוך מספר ימים יחתמו גם הבנקים והעניינים יתחילו לזוז.

ציורמצב

על „המשמר"

רק רקע/טיטאניק

גבול הגועל-נפש

מה יש בשלד רומם של אונייה ששקעה במצולות לפני שבעים שנה, שמושך אליו עד היום כל כך הרבה תשומת לב וכסף? רק אללה יודע. אין כאן ציד אוצרות, וגם לא ניסיון מדעי לפתור את התעלומה, אבל עובדה: מאז אותו ליל אפריל גורלי ב-1912, כאשר הטיטאניק פגעה בקרחון צף אי-שם בצפון האוקיאנוס האטלנטי, שמה כמעט לא יורד מסדר היום. תקציבי ענק נדרשו למבצע החיפושים אחרי האוניה השבועה. הצוות האמריקני-צרפתי שמצא אותה לבסוף לפני שנתיים, רובצת על קרקעית האוקיאנוס בעומק 3,800 מטרים, עשה זאת באמצעות צוללת הכיס אלווין של המכון האוקיאנוגרפי בוודסהול (מסצ'וסטס). כלי השייט המתוחכם, שהתפרסם במחקרים מדעיים מהפכניים לאורך הרכס התת-ימי במרכז האוקיאנוס, גויס עכשיו למבצע העלאת הפיקנטוריה הנוסטלגית מקרקע הים. מלבד התשלום הנכבד, הייתה זו הזדמנות לחוקרים לנסות רובוט-עזר חדש, הצוללת הלא מאויישת יאסון.

כל השקעה חייבת לכסות את עצמה, והמארגנים אינם בוחלים בכל טריק: תחילה השיגו כיסוי רחב בתקשורת העולמית, אחר-כך הציגו במסיבות עיתונאים חפצים מהאונייה הטבועה (שאם לא היו באים מהטיטאניק, היו מוצאים דרכם למגרש הגרוטאות). אתמול פתחו בשידור ישיר מול מצלמות

צוללת-רובוט ג'אסון

הטלוויזיה את כספת האונייה. אם צורקים המלעיזים, הכספת ריקה. גימיק נוסף: פתיחת מזוודה של אחד הנוסעים, תנוח מנוחתו עדן.

המחאות והזעקות, מצד קרובי 1,522 הנספים באסון וסתם איכפתניקים, לא מרתיעות את היזומים. את ההשקעה, כאמור, צריך לכסות (וגם להותיר רווח נאה, אם אפשר). כל מה שזוכה לכיסוי תקשורתי הולך.

בהתחשב בטעם הקהל, אין כנראה גבול לגועל-נפש.

ירון אמיתי

בשטח / עקירות בלגיה

כוחותינו שבו בשלום

איך עוקרים עץ זית? ראשית גוזמים בעדינות את ענפיו, אחר-כך בא טרקטור ועוקר את השלד העירום עם כף קטנה משוננת. [illegible] הגזם מעמיסים ושותלים אצל היהודים. כי אנחנו, עם ישראל, רחמנים בני רחמנים. ליבנו לא נותן לנו להשליך עץ עקור [illegible] כך. אנחנו אוספים אותו, ובאהבה גדולה והרבה קשמוטו [illegible] שותלים אותו בגננו.

את עקירת המטעים של משפחת נססרה בלגיה איבשה [illegible] של כ-500 אנשי מג"ב, משטרה, מד"א ורשות שמורות הטבע. [illegible] גבעות הלס הם התפרסו בגאון על ניידותיהם, אוטובוסים, משאיותיהם, טרקטוריהם, אמבולנסיהם, וגם, איך לא — [illegible] החדשני של בית-אלפא לפיזור הפגנות. „אותו יפעילו, [illegible] קצין משטרה בכיר אחד, וליטף בחיבה את גופו עטוף [illegible] כבר אתמול בלילה באו שוטרים, לוודא שאין נשק נסתר [illegible] נמלטו מכאן כבר בלילה. הנשים מסתופפות בעזרה [illegible] הגברים באוהל. אנשי מג"ב חמושי אלות מקיפים אותם [illegible] דוממים. זנבותיהם תחובים חוק תחת רגליהם. [illegible] על ערימות עצי ההסקה.

אלפי עצים נעקרו — החושבים נשארו עם [illegible]

„יאללה חבר'ה, לכולם יש מזמרות?" שואל [illegible] הרשות. מהר מאד מותחרים הפקחים על [illegible] לכפו המשוננת של הטרקטור לבצע את המלאכה [illegible] הטרקטוריסט הוא וירטואוז. מכוונן את כפו [illegible] מן העבר השני עובד טרקטוריסט אחר. הוא [illegible] של הטרקטור ורומס הכל בלי הבחנה. גדרות [illegible] חוטמית. פקחי הרשות מעמיסים את העצים [illegible] סיגריה תחובה בנונשארלנטיות בזווית פיהם [illegible] ומצטחקקים.

המג"בניקים, כמו תמיד, נרדמים. להחליף [illegible] שאפשר לעשות עם נבוט ולגרד את הגב [illegible] קרב סיף זה עם זה וכו'). באוהל מהסים [illegible] אביהם, אחמד דרוויש. האיש מקלל, יורק, [illegible] ההתפרצות הזו מפחידה את הצעירים. „מה [illegible] לי, ואוסף בכפו חול ותציץ. „מן זה נתפרק [illegible] אצבעותיו.

אחר כך נעקרו והועמסו כל העצים. אלפים [illegible] לבסיס.

עורך „עמודאחורי": אפי לנדאו

חוכמת זקנים / מתאבדים

לקופצים מגורדי-השחקים של מנהטן, יורים בעצמם במשרדי הברוקרים או בולעים גלולות שינה לנוכח המידע העדכני מן הבורסה, שמעו לדברו של וולטייר: „זה אשר הורג עצמו היום, ברגע של דיכאון, היה שוקק לחיות לו דחה את המעשה בשבוע".

דוביק רוזנטל

מאזניים/האלוף החונן

חשבון-נפש נוקב

החלטת אלוף פיקוד הדרום להשתמש בסמכות החנינה שבידיו כדי להקל בעונשם של חיילים שהתעללו באכזריות בערבי תושב חאן-יונס, ראוי שתעורר חשבון-נפש נוקב בלשכת שר הביטחון ובבית המחוקקים שלנו. לפני כשנה אושר תיקון לחוק השיפוט הצבאי, שיזם שר הביטחון, ואשר התיימר לסלק עיוותים שונים ממערכת המשפט בצה"ל. התיקון התבסס על המלצות ועדת שמגר, שבראשה ניצב הנשיא הנוכחי של בית משפט העליון, השופט מאיר שמגר, אשר כידוע, שימש בעבר פרקליט צבאי ראשי ואחר-כך יועץ משפטי לממשלה.

המלצות ועדת שמגר דיברו על העברת סמכות מינוי השופטים הצבאים לידי ועדה אובייקטיבית ועל הצבת משפטן בראש בית הדין הצבאי לערעורים. השר רבין, והדבר ייאמר לזכותו, אימץ המלצות אלה, ועיגונן בחוק של הכנסת אמנם חיזק את עצמאותה ומקצועיותה של מערכת השיפוט הצבאית.

ואולם שר הביטחון, ובעקבותיו רוב חברי הכנסת, התעלמו לחלוטין

האלוף ה„חונן", יצחק מרדכי

מהמלצה מרכזית בדו"ח ועדת שמגר שדיברה על צמצום דרסטי בסמכות החנינה של הרמטכ"ל והאלופים. השופט שמגר, אשר התריע כזכור לא פעם (גם באוזני נשיא המדינה) על הסכנה שבשימוש השרירותי בחנינה, המליץ לבטל את סמכות החנינה של הרמטכ"ל והאלופים לגבי מרבית הפשעים, ולהשאירה רק לגבי עבירות צבאיות מובהקות. כאמור, לא אימצה הכנסת המלצה חשובה זו בתיקון החוק, אף שחבריה היו מודעים בוודאי לחנינות שהעניק הרמטכ"ל לשעבר „רפול" לחיילים שהורשעו בהריגת ערבים.

החנינה של אלוף מרדכי מעידה, כי הסכנה המוסרית והערכית לדמותו של צה"ל הנובעת מקיומה של סמכות זו, לא חלפה עם פרישתו של „רפול" מתפקיד הרמטכ"ל. כן מוכיחה החנינה, כי לא היה טעם רב באימוץ חלקי של המלצות ועדת שמגר. ואכן, מה בצע לנו בשופטים צבאיים עצמאיים ומקצועיים יותר, אם גזרי דינם נהפכים על פיהם בהינף קולמוסו של גנרל?

משה נגבי

אזמל / עיתונות ודמוקרטיה

נעלבים ולא שוכחים

אינני בטוח אם עובדי רשות השידור מודעים לכך — אבל מה שמוטל כעת על כף שביתתם, הוא הרבה יותר מאשר שיפור משכורתם. לאופן שבו תסתיים השביתה עלולות להיות תוצאות מרחיקות לכת לגבי אופיה של העיתונות הישראלית, והלוואי ואתבדה — בסופו של חשבון — לגבי הדמוקרטיה הישראלית בכלל.

אין זה סוד, כי קבוצה לא קטנה ורעשנית של פוליטיקאים, לא אוהבים את העיתונות, לא האלקטרונית ולא הכתובה. את ניפוח האגו שלהם הם מקבלים כמובן מאליו, אבל כאשר נמתחת עליהם ביקורת, הם נעלבים — ולא שוכחים. נראה היה, כי זה אופיים של הפוליטיקאים מן הקצה הימני, אבל, השרים החותרים כעת תחת עצמאותה של רשות השידור, הם דווקא שני שרים בכירים מטעם העבודה: שר החינוך, יצחק נבון, ושר התקשורת, גד יעקבי, אלה גמרו אומר, כך מתברר, להכניע את העיתונות החופשית, ושביתת עיתונאי רשות השידור נפל להם כמציאה מן השמיים.

הכלי העיקרי שבאמצעותו רוצים הפוליטיקאים לשבור את העיתונות החופשית הוא הערוץ השני. כל תחרות יצירתית היא טובה, וערוץ שני תוך הבטחת עצמאות היצירה העיתונאית, היה עשוי בהחלט לטלטל את הטלוויזיה הישראלית מן השפל ששקעה בו מאז עידן טומי לפיד. אבל דווקא איש נאור כמו פרופסור רובינשטיין, חרת על דגלו להקים ערוץ טלוויזיה על-פי הדגם שמלפני חוק רשות השידור — טלוויזיה הכפופה ישירות לממשלה וגרוע מכך — למשרד התקשורת עצמו, ובכך התאים את רמתה התרבותית ותעוזתה העיתונאית לסטנדרטים של חברת „בזק" למשל.

אבל הערוץ השני לא נועד לשבור רק את העיתונות האלקטרונית, אלא גם את הכתובה. הוא אמור לשאוב את מירב תקציבי הפרסומת, כדי להשמיט את המשענת הכלכלית מעם העיתונות החופשית, כדי שתושיט את ידה אל התקציב הממשלתי. או, כבר יידעו הפוליטיקאים איך לאלף אותה.

כאשר העיתונות בסכנה, הדמוקרטיה בסכנה. מי שהסית את העם נגד העיתונות עלול, אם בזדון ואם תוך קוצר-ראייה, ליטול ממנו גם את הדמוקרטיה.

פנחס ענברי

קטלוג/ראו אור השבוע

„הערב תפרוץ מלחמה"

עיון

● איתן הבר, „הערב תפרוץ מלחמה", זכרונותיו של ישראל ליאור, מזכירם הצבאי של אשכול וגולדה; עידנים/ הוצאת ידיעות אחרונות; 30 ש"ח.

● רוג'ר אנריקו, „הקרב על הקולה"; מאנגלית: עמוס כרמל; בהשתתפות ג'סי קורנבלוט; הוצאת מטר.

● ג'נט דיילי, „אהבה מוצנעת"; מאנגלית: יעל יפעת; הוצאת שלגו 23 ש"ח.

סיפורת

● פטריק מודיאנו, „ימי ראשון של אוגוסט"; מצרפתית: אביטל ענבר; הוצאת מסדה / ספרי-תרבות צרפת.

● קאוואו אישיגורו, „אמן של העולם הצף; מאנגלית: צילה אלעזר; ספריית מעריב; 21.5 ש"ח.

ילדים ונוער

● חוה הכושי, „שוקולד מריר מאד"; איור: נאוה ברוה; הוצאת מסדה / סדרת שעת קריאה.

● כריסטינה נסטלינגר, „דברים שקרו באמת"; מגרמנית: יעקב שביט; איור: כריסטינה נסטלינגר הבת; הוצאת מסדה/ סדרת עוד שעת קריאה.

● אסטריד לינדגרן, „הילדים מרחוב הרעשנים"; משוודית: בשמת אבן-זוהר; איור: אילון ויקלנד; הוצאת מסדה/סדרת עוד שעת קריאה.

● יעקב שביט, „גמרור כלב ציד"ן איור: דורית בן-ארי; הוצאת מסדה / סדרת קיפוד.

שע"ה

המשקיעים בבורסה בת"א הפסידו באוקטובר סך של 1.4 מיליארד דולר

עיקר ההפסדים במניות החופשיות — "אווירה חיובית" בסוף השבוע

מאת אייל שגב, כתבנו הכלכלי בת"א

המשקיעים בבורסה הפסידו בחודש אוקטובר 1.14 מיליארד דולר משווי ההשקעות שלהם, זאת משום ששוק המניות ירד ב־8.8 אחוזים במרוצת חודש זה.

שווין של המניות הנסחרות בבורסה התל־אביבית עומד עתה על 11.78 מיליארד דולר לעומת 12.92 מיליארד דולר בסוף החודש שעבר.

ההפסד בחופשיות

רוב השחיקה בשווי השוק היתה במניות החופשיות (ללא בנקים) שהפסידו בחודש האחרון 1.04 מיליארד דולר מערכן (18.1 אחוזים). שווין של המניות החופשיות הוא עתה 4.72 מיליארד דולר לעומת 5.76 מיליארד דולר בסוף החודש שעבר.

המניות בבנקים הפסידו רק 97 מיליון דולר מערכן והן שוות עתה 6.67 מיליארד דולר. הסיכומים החודשיים מורים גם כי הענף בו חלה השחיקה גדולה ביותר היה ענף מניות הנפט, ששערן ירד בממוצע בכ־31 אחוזים.

במרוצת השבוע האחרון ירד המדד הכללי של שערי המניות ב־1.6 אחוזים ושערי המניות החופשיות נשחקו ב־3 אחוזים.

אווירה חיובית

עם זאת, מסתיים שבוע המסחר באווירה חיובית ששערי 192 מניות עלו אתמול לעומת 90 מניות ששערן ירד. 138 מניות נסחרו ללא שינוי.

הנפקה של אגרות חוב בסכום של 300 מיליון שקל שבוצעה על ידי בנק ישראל נמכרה אתמול במלואה, ואף היו לה עודפי ביקוש גדולים. בנק ישראל מכר את האגרות במחיר גבוה ממחיר המינימום שקבע לעצמו.

ועדת לנדוי לא תמליץ, כנראה, להעמיד אנשי שב"כ לדין

תעביר עד אמצע נובמבר הדו"ח לרה"מ

מאת כתב "על המשמר", לענייני משפט

ועדת החקירה הממלכתית, בראשות נשיא בית המשפט העליון בדימוס, השופט משה לנדוי, הדנה בשיטות ונוהלי החקירה של השב"כ, תעביר עד אמצע נובמבר את הדו"ח שלה לידי ראש־הממשלה יצחק שמיר.

מרבית ההמלצות והמסקנות יישארו חסויות, אולם הוועדה מתכוונת לפרסם קטעים מצומצמים מהדו"ח, שבפרסומם אין משום חשש לפגיעה בבטחון המדינה.

לא תמליץ להעמיד לדין

להערכת גורמים משפטיים הוועדה לא תמליץ להעמיד לדין איש מראשי השב"כ שהיו מעורבים בפרשת נאפסו ובפרשת "אוטובוס 300". הגורמים המשפטיים הבהירו כי הערכתם מתבססת בעיקר על כך שוועדת החקירה לא שלחה מכתבי אזהרה לאיש מן המעורבים בפרשה. על פי סעיף 15 לחוק ועדות חקירה, על הוועדה לשלוח מכתבי אזהרה לאנשים שעלולים להיפגע ממימצאיה. בשב"כ מעריכים שלאחר שוועדת לנדוי תפרסם את הדו"ח שלה, תצטרך המשטרה להפסיק את חקירתה בפרשת נאפסו והתיק ייסגר.

וושינגטון – רייגן מציג את המועמד החדש שלו לביהמ"ש העליון, השופט דוגלס גינזבורג. גינזבורג, אם יאושר ע"י הקונגרס, עשוי להיות השופט היהודי היחיד בביהמ"ש העליון (צילום: אי.פי.)

ביקורת קשה במפד"ל

(סוף מעמוד ראשון)

הוכחו באופן חד־משמעי שהוא לא מייצגת את עמדת המפלגה.

המזכיר המדיני של המפד"ל שאול יהלום, אמר בישיבה שבה השתתף גם השר שפירא, כי המפלגה שוללת מכל וכל את הדברים שאמר באשקלון. יהלום תקף את שפירא ואמר כי דבריו מתסיסים, ופוגעים קשה בדו־קיום עם הציבור הערבי. הוא הוסיף כי למרות שהתבטאות היא אישית הרי, נזקיה למפלגה הם כבדים.

תמיכה ביהודים

יו"ר המדור הצעיר של המפד"ל, נחום לנגנטל, אמר אתמול כי כל נסיון לפתור את הבעיה הדמוגראפית באמצעות בצע כסף, כפי שמציעים מאיר כהנא ויוסקה שפירא, סופו דילול האוכלוסיה היהודית דווקא, שכן למרבה הצער גם יהודים רבים מתקשים לעמוד בפני הפיתוי הכספי. לדבריו, הצעות חגירה שונות המועלות מידי פעם, בצורה כזו או אחרת, הן דמיוניות ואסור לשגות לגביהן אפילו בהרהור לב.

חברי הכנסת מוחמד מיעארי ומתי פלד מהרשימה המתקדמת לשלום, תובעים את פיטוריו המיידיים של השר יוסף שפירא מהממשלה בשל הצעתו לתת כסף לערבים כדי שיעזבו את הארץ. שני חברי הכנסת אומרים, כי השר שפירא הצטרף לשורת הגזענים מסוגם של כהנא, ואבי ורדקל, וכי הצעתו אינה אלא מסווה שקוף להצעת הטרנספר הידועה לשימצה.

המשכים

דאגה רבה באוצר

(סוף מעמוד ראשון)

לפני המשבר הנוכחי, התמודדו עם קשיים גדולים עקב הקפאת שער החליפין.

להימנע מפיחות

פקידים בכירים באוצר אמרו אתמול שלעת עתה אין האוצר מסיק מסקנות, אלא ימתין עד אשר יתבהר המצב בשווקים הבינלאומיים. גם אז תישאר מדיניות האוצר שיש לנסות ולהימנע מפיחות בשקל. האוצר יעמוד על כך שהפתרון יהיה בהורדת שכר, באותן תעשיות שנפגעו. ללא הורדת שכר כזו לא יהיה ניתן לקיים את התעשיות האלו, והדבר יגרום לאבטלה גדולה בהן, אומרים באוצר.

ניסים: שער יציב

"המדיניות הכלכלית שלי מבוססת על שער חליפין יציב", אמר אמש שר האוצר משה ניסים בדיון שהתקיים באוניברסיטת תל־אביב לציון עשור שנים למהפך הכלכלי.

ניסים דחה את הביקורת על מדיניותו ואמר שגידול הצריכה נבלם ואין בעיות קריטיות במטבע חוץ, לכן פיחותים זו לא מדיניות, וגם בעבר לא הביאו מזור לבעיות המשק. הגדלת הריבית והפיחותים מביאים רק להגברת האינפלציה, אמר, ולכן אינני חסיד של תרופות המכסאות רק כניעה לדחפים ומניים ולתקשורת. ניסים קרא לשמור על תקציב מאוזן, ולבלום את הגידול בשכר.

לא סיוע אוטומטי

בהתייחסו למשבר ההתיישבות החקלאית אמר כי לא יינתן סיוע אוטומטי ללא תוכנית הבראה והתייעלות, גם אם מדובר בהתיישבות שחובה לקיימה, בגלל הצורך בה. הוא אמר כי מדובר בפריסת חובות בלבד והוא מתנגד נימרצות למתן ערבות למטרה זו. על הסיוע האמריקאי אמר שר האוצר, כי הסיוע מגיע לנו, הוא ניתן לנו לא בחסד, ואין בכוונתנו לוותר עליו. בסימפוזיון השתתפו פרופ' חיים בן־שחר ושרי האוצר לשעבר ארידור, הורביץ וכהן־אורגד.

לא צפוי "רעידת אדמה"

הממונה החדש על אגף התקציבים באוצר, דוד בועז, אמר אתמול, במסיבת כתבים כלכליים במשרד האוצר בתל־אביב כי בהכנת תקציב המדינה לשנת 1988, לא הובאה בחשבון "רעידת האדמה", כדבריו, של נפילת ערך הדולר האמריקני ושינויים אפשריים ביכולת ישראל לגייס כספים. לדבריו, אם יהיו אירועים נוספים יוצאי דופן, כמו המפולות בבורסות בעולם שישפיעו על השוק הבינלאומי, תצטרך הממשלה לתת את דעתה בעניין.

ארצ'ר חוזר לפוליטיקה

מאת דפנה ורדי, כתבת "על המשמר" בבריטניה

לונדון. — הסופר ג'פרי ארצ'ר, מי שהיה סגן יושב ראש המפלגה השמרנית בבריטניה — והתפטר לאחר שעתונים מקומיים כתבו על קשרים שהיו לו כביכול עם זונה — הגיע אתמול בבית המשפט הגבוה להסדר פיצויים עם "ניוז אוף דה וורלד", לאחר תביעת הדיבה שהגיש נגד העתון.

לפי הסדר זה, ישלם העתון לארצ'ר סכום של 50,000 לי"ש. אשר את רובו מצפים שארצ'ר יתרום לגנים הבוטניים "קיו גרדנס", שליד לונדון, אשר נפגעו קשות מסופת ההוריקן האחרונה שפקדה את בריטניה.

ההסדר המשפטי עורר גל חדש של שמועות על כוונותיו של ארצ'ר לחזור לחיים הפוליטיים, אותם עזב למשך הזמן בו עסק בתביעות המשפטיות.

שיראק קורא לשיתוף אש"ף בועידה בי"ל

פריס. — ערב ביקורו בישראל קרא ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, לכינוסה של ועידת שלום למזרח התיכון בהשתתפות אש"ף. שיראק עומד, כזכור, לערוך ביקור בישראל, מיום א' עד יום ג' בשבוע הבא, על פי הזמנת עמיתו הישראלי, יצחק שמיר.

במסיבת עיתונאים רבת משתתפים בפריס הביע שיראק את הדעה, כי כינוסה של ועידה בינלאומית הינו "אמצעי טוב כדי להגיע לשלום, בתנאי שהועידה תסייע לגבש פתרונות, מבלי לכפות פתרונות משלה על הצדדים הנוגעים בדבר". (עי"צ)

ח"כ שריד תובע לצמצם סמכות החנינה של האלופים

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

חבר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת יוסי שריד תובע לצמצם באורח דרסטי על פי תיקון בחוק השיפוט הצבאי את סמכויות החנינה של אלופי צה"ל ברוח דו"ח ועדת שמגר.

תביעתו של שריד שתועלה בשבוע הבא בוועדת החוץ והבטחון באה בעקבות החנינה שהעניק השבוע אלוף פיקוד הדרום, יצחק מרדכי, לשלושה חיילים שהתעללו קשות בעצירי מחנה־יונס ואשר נידונו בבית־הדין הצבאי לעונשי מאסר בפועל ולהורדה בדרגה.

"כאשר אלופים מאבדים את סמכותם המוסרית מוטב שיאבדו גם את סמכותם החוקית", מסביר ח"כ שריד.

"המשמר" עתון יומי
המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: מארק גפן
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833 [illegible]
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St. Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex: 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין [illegible] 121–102 טל' 233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 35134 רח' [illegible] 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

צריך לדבר עם הפלשתינים

(סוף מעמוד ראשון)

"אפשר להגיע להסדר כזה או אחר, כאשר ביהודה ושומרון יש עצמאות, יש מדינה, יש אוטונומיה כזאת או אחרת, שבה יוכלו הפלשתינים לעסוק בכל ענייני השלטון, פרט לחוץ ולבטחון", אמר פרסקורגר. לדעתו רוב תושבי השטחים תומכים [illegible] באש"ף, ובעניין זה הוא חולק על דברים שאמר שר החוץ [illegible] כי רוב תושבי השטחים תומכים בירדן. לפיכך, לדעתו, יש להידבר עם הפלשתינים בראש וראשונה, ולא עם ירדן. יחד עם זאת [illegible] אש"ף כיום הוא אירגון מרצחים וכל עוד זה אופיו אין להידבר עמו. אבל ברגע שאש"ף ישנה את אופיו ואת שיטותיו הוא יוכל להיות בן־שיח.

על יוזמת עמירב אמר: "אני לא אומר שעמירב עשה דבר לא נכון, אלא עשה מה שעשה בלי סמכות". פרסקורגר מוכן להשתתף בכנס חוג בליכוד, המבטא את השקפותיו והשקפות עמירב.

אל"מ במילואים

שמואל פרסקורגר הוא אלוף־משנה במילואים; היה סגן [illegible] צנחנים וחי"ר ראשי, תחת פיקודו של רפול. אחרי פרישתו [illegible] הצטרף ל"חירות" ומילא בה תפקידים שונים, כמו חבר הנהלת [illegible] מטעמה במועצת עיריית ירושלים. הוא נחשב איש מתון [illegible] מגדיר את עצמו כמי שאינו משתייך לשום מחנה.

התנצחות בין ברעם לשחל על ניהול מטה הבחירות

מאת דורית גמן, כתבתנו לענייני מפלגות

מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם הגיב אתמול על דברים [illegible] של השר משה שחל שאמר כי אין הוא מוכן להיות יו"ר מטה הבחירות של מפלגת העבודה. "אני חושב שהדברים הללו [illegible] שנבחרתי ליו"ר המטה, אלא למפלגה כולה", אמר ברעם. [illegible] שיוחסו לשחל, שאמר עוד כי בראש מטה הבחירות צריך לעמוד [illegible] שמאחד את כל המפלגה, הגיב ברעם: אם מדברים על אדם [illegible] המפלגה הרי אני חושב, שמי שניווט את המפלגה באחדות [illegible] האחרונות, ראוי שיעשה זאת בזמן הבחירות. הוא הוסיף כי [illegible] במטה והוא סרב לקבל אותו, רצונו כבודו — אמר ברעם. [illegible] לדון בנושא וציין כי תפקיד כל חברי המפלגה [illegible] בבחירות.

בריטניה אינה מוכנה לוותר על השתתפותה בוועידה בי"ל

מאת דפנה ורדי, כתבת "על המשמר" בבריטניה

בריטניה לא תתמוך בתוכנית החדשה לשיחות במזרח התיכון [illegible] אתמול שר החוץ הבריטי, סיר ג'פרי האו, לעתונאים [illegible] ביקורו במצרים וירדן. לפי תוכנית זו יציעו ארצות־הברית [illegible] "מטריה" לשיחות ישירות בין ישראל, ירדן וכל מדינה ערבית [illegible] לשיחות, ומשלחת פלשתינאית.

הצעה זו עלתה בזמן ביקורו של מזכיר המדינה האמריקני [illegible] בישראל כאלטרנטיבה לוועידה הבינלאומית בחסות כל [illegible] הקבועות של מועצת הביטחון, ונמסר כי שולץ קיבל את [illegible] לבדיקת האפשרות.

בשבועיים האחרונים התקיימו שיחות מקדימות בנושא עם [illegible] ועם סגן שר־החוץ הסובייטי, יולי וורונטסוב, אשר נפגש עם [illegible] בלונדון בשבוע שעבר. אך, הבריטים, לדברי סיר ג'פרי, לא [illegible] זו, שכן היא משאירה אותם "בחוץ", בעוד הם מעוניינים [illegible] אמר שכחברה קבועה במועצת הביטחון בריטניה רוצה [illegible] שיכולה לטפל בנושא המשא ומתן לשלום בצורה יעילה.

סיר ג'פרי האו אמור להיפגש היום עם [illegible] מובארק, וחברים בכירים אחרים של ממשלת מצרים. [illegible] חוץ הבריטי לעמאן בה יפגש עם המלך חוסיין.

מג"דים קובלים על התיישנות אמצעי הלחימה

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

מפקדי גדודים ממערך השורה של צה"ל נפגשו אתמול [illegible] הבטחון יצחק רבין, במהלך השיחה העלו הקצינים, מפקדי [illegible] בעיות הקשורות לתחום אחריותם ותפקידם. חלק [illegible] והתיישנות אמצעי הלחימה שברשותם ועל המשאבים [illegible] ולאימונים. כמו כן עלה בדיון גם נושא צבא הקבע [illegible] נודע כי מפקדי הגדודים הביעו שביעות רצון מהשיחה [illegible] שר הבטחון עם מפקדי הגדודים הינה חלק משיחות [illegible] קציני צה"ל אחת לתקופה.

ביום השנה השלישית [illegible]
לפטירתו של חברנו
מנחם ת[illegible]
נעלה לקברו ביום שני 2 בנובמבר [illegible]

ביום השלושים [illegible]
לפטירת חברנו
ברוך אל[illegible]
נעלה לקברו לטקס [illegible]
ביום ראשון, 1 בנובמבר [illegible]
בשעה 15.45 תתקיים אזכרה [illegible]

דוד בועז, הממונה החדש על אגף התקציבים: אין מקום ל"כספי הצלה"

הממונה סבור שהממשלה צריכה למחוק מהלקסיקון את המונח "הצלה", והוא מונה בנושא זה גם את התעשיות הבטחוניות והחקלאיות □ על הממשלה לקצץ מיליארד ש"ח

מאת חיים מרגלית, כתב "על המשמר"

אין מקום בתקציב המדינה ל"כספי הצלה" לגופים כלכליים כושלים, הבהיר דוד בועז, הממונה החדש על אגף התקציבים בפגישה שערכה אתמול עם כתבים כלכליים בתל־אביב.

הוא מקווה, כי כספים כאלה לא רק שיוקצו מהתקציב, אלא גם מ"הלקסיקון", שכן אסור שהממשלה תציל פירמות כושלות, ובמסגרת זו הוא כולל תעשיות בטחוניות, תעשיות "הייטק", ענפים חקלאים, גופים ומוסדות שהתרגלו כי משלמים עבור כשלונותיהם.

בועז סבור, כי יש להערך לקראת 1988 במיוחד, שנת הבחירות. "בשנת בחירות", הוא מזכיר, ראשים השרים לעשות לעצמם שם טוב, והם לא שומרים על מסגרות תקציביות. ב־1988 גם ימלאו 15 שנים למלחמת יום כיפור, מועד פרעון "מלווה מלחמת מרצון" שנאמד בסכום של 14.3 מיליארד ש"ח והסכום זה אינו כולל את המלווה ל"בונדס".

בועז הבהיר כי אם תקציב המדינה לא יקוצץ במיליארד ש"ח, צפויה למשק הידרדרות ואיבוד ההישגים של התוכנית הכלכלית שהביאה יציבות למשק והורידה את שיעורי האינפלציה. באין קיצוץ, יגדל הגרעון הממשלתי ויעמוד על 2 ורבע מיליארד ש"ח, היינו עליה בן מיליארד ש"ח מעל לגרעון המוכר הנאמד ב־1 ורבע מיליארד ש"ח. הגידול המאסיבי בהוצאות יצריך גיוס מאסיבי של כספים על ידי הממשלה. גיוס מאסיבי יביא להעלאת שיעורי הריבית, שיעורי ריבית גבוהים מסכנים את היציבות שכן פירמות עסקיות אינן יכולות לעמוד בהם, וכל הכרוך במצב כזה צפוי מראש.

דרישות מופרזות

בועז מתח ביקורת על המו"מ על השכר וטוען, כי לאחר הירידה בשכר הריאלי במחצית השניה של 1985 עלה השכר הריאלי הכולל ב־11 אחוז בשנת 1986 וב־1987 עלה השכר הריאלי הכולל ב־8 אחוזים. ברור לו כי דרישות מופרזות של שכר יגבירו את אי הוודאות ויתרמו להחלשות היציבות במשק.

הוא סבור כי יש לדון מחדש במכשיר תוספת היוקר. בועז טוען, כי שיטת תוספת היוקר היתה טובה בעת האינפלציות הגדולות ועתה יש להחליפה במכשיר אחר. הוא לא הציע משהו ממשי.

הוא מסר כי הוציא באחרונה חוזר לכל המנכ"לים במשרדי הממשלה, שבו הצביע על צורך בהתייעלות וחיסכון ומניעת כפילויות. הכפילויות בפעולות המשרדים הם לדבריו פתיחת מרפאות של קופות חולים באזורים שיש בהם מרפאות ממשלתיות וההיפך. קופות החולים נשענות לדבריו על תקציבי ממשלה ולכן מניעת כפילויות הכרחית. כנ"ל בחינוך מיקצועי בה עוסק משרד החינוך ומשרד העבודה והרווחה. הוא מקווה כי יצליח לשפר את המצב בתחום שהוא עוסק בו. בועז הסביר כי נכנס לתפקידו החדש לפי בקשת שר האוצר ויש לו תקווה כי יוכל לתרום חלקו לשיפור המצב.

רה"מ במועדון העיתונות

שמיר: לא בוער, אפשר לחיות עם שביתת הרדיו והטלוויזיה

מאת דורית גמן, כתבתנו לענייני מפלגות

הסכמי קמפ־דייוויד מציינים את הקצה של מסלול הויתורים של ישראל למען השלום, ועל כן מי שרוצה להגיע לשלום לא יכול לעקוף אותם, אפשר רק להוסיף עליהם נדבכים שיחזקו ויעמיקו אותם — אמר אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר, שהיה אורח מועדון העתונות ב"בית סוקולוב" בתל־אביב.

בהתייחסו לעמדת המלך חוסיין בעניין הוועידה הבינלאומית, ונגד הצעת שמיר לוועידה אזורית, כפי שמסר אותה לשולץ, אמר רה"מ שאם חוסיין אומר שהוא דוחה את ההצעה צריך להאמין לו. אם זו תהיה עמדתו תמיד, קשה להשיב, כי בפוליטיקה אין דברים נצחיים.

בתשובה לשאלת כתבתנו האם אפשר להבין מדבריו, כי גם העמדות של הממשלה ושל ראש הממשלה עצמו אינן נצחיות, אמר שמיר: "את שואלת ממשאלות לבך. גם בפוליטיקה יש עקרונות. בכל הנוגע לנושא הטריטוריאלי זהו עיקרון.

אני רוצה שתשאלי את ראש ממשלת צרפת שיבוא בשבוע הבא לישראל, אם הוא מוכן לוותר על שעל של צרפת. גם בקווי היסוד של הממשלה יש סעיף מפורש, שלא יחול שום שינוי בריבונות על איזה שהוא שטח מארץ־ישראל. אני נמצא על קרקע בטוחה מבחינה זו", אמר.

בתשובה לשאלה אחרת של כתבתנו האם כוונתו בקצה הויתורים למען השלום, כי לא יהיה מוכן לשום ויתור טריטוריאלי במו"מ הישיר, השיב שמיר: "זאת עמדתי, ועמדת הליכוד, אפשר לפתח ולהרחיב את הסכמי קמפ־דייוויד אבל זהו הגבול".

בפתח הפגישה עם ראש הממשלה נתן המנחה גדעון סאמט לעתונאים מרשות השידור להציג לראש הממשלה שאלות הנוגעות לשביתה הממושכת ברדיו ובטלוויזיה. לשאלתו של יעקב אחימאיר, האם הדממה האלקטרונית מפריעה לו השיב שמיר תשובה קצרה ולאקונית: "אפשר לחיות גם עם השביתה הזאת". ראש הממשלה גילה אדישות כלפי השביתה, וטען כלפי עתונאי הרדיו והטלוויזיה ששאלו אותו מדוע אינו מתעניין והאם הרדיו והטלוויזיה אינם חשובים בעיניו, כי את השאלות האלה היו צריכים להציג לעצמם השובתים לפני שפתחו בשביתה. לדבריו, אין בכוונתו לקיים דיון בממשלה לצרכי "תשפוכת של הלב" אלא רק כאשר יהיו תוכניות והצעות קונקרטיות לפתרון השביתה.

מוסקווה: גורבאצ'וב מוכן לפיסגה בסוף השנה; רייגן ממתין להבהרות

מוסקווה. — דובר סובייטי רמז אתמול, כי מוסקווה צופה פגישת־פיסגה בין מנהיג הקרמלין מיכאיל גורבאצ'וב ובין נשיא ארה"ב רונלד רייגן בוושינגטון, לפני סוף השנה.

דובר משרד החוץ בוריס פיאדישב אמר במסיבת עיתונאים, כי חתימת חוזה לחיסול נשק גרעיני לטווח בינוני תעמוד במרכז ועידת הפיסגה. לדבריו, יהיו גם "דיונים מהותיים" על צימצום הנשק האסטרטגי ועל עתיד אמנת 1972 על טילים אנטי־באליסטיים.

פיאדישב אמר, כי נושאים אלה "ידונו בפרוטרוט בוועידת הפיסגה המתוכננת להתקיים בסוף השנה".

עוד אמר הדובר, כי היו לאחרונה "סימני פשרה בצד האמריקני" וכי וושינגטון רמזה על נכונותה לרדן בקיצוץ הנשק האסטרטגי ובאמנת הטילים האנטי־באליסטיים. "זה מספיק כדי לקיים ועידת פיסגה", הדגיש.

הנשיא רייגן — אמר אמש, כי ימתין לתוצאות שיחתו עם שווארדנדזה, על מנת לקבוע אם יש מקום לעריכת שיחות פיסגה בינו לבין גורבאצ'וב, עוד השנה.

רייגן אמר דברים אלה בשיחה עם עיתונאים בבית הלבן, לאחר הודעת דובר סובייטי במוסקווה.

נורברט בן הרוש, [illegible] בעוצמה של 52 אלף וולט [illegible] של נהגי מנועות (צילום: אי.פי.)

אזרחים "ערקו" לאירלנד בדרך מקובה למוסקבה

מאת דפנה ורדי, כתבת "על המשמר" בבריטניה

לונדון. — שישה עשר אזרחים בקשו אתמול מקלט־מדיני באירלנד. אנשי הקבוצה, בני ארבע משפחות, היו בטיסה של חברת התעופה הסובייטית "ארופלוט", מהוואנה שבקובה, למוסקווה.

כאשר המטוס חנה לתדלוק בנמל התעופה שנון שבמערב אירלנד סרבו אנשי הקבוצה לחזור למטוס. אנשי משרד המשפטים האירי מראיינים אותם בטרם יקבלו החלטה אם להעניק להם מקלט מדיני.

אוני' בית לחם נסגרה ל־3 חודשים בפקודת מצנע

מאת מנחם ענברי, כתב "על המשמר"

אלוף פיקוד המרכז, האלוף עמרם מצנע, סגר את אוניברסיטת בית־לחם לשלושה חודשים בעקבות ההפגנה האלימה שהיתה בה שלשום [illegible] שני סטודנטים. [illegible] אל המושל הצבאי [illegible] ולהודעה על [illegible] האוניברסיטה.

מזכיר צבאי חדש לרבין: תא"ל אלקנה הרנוף

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

תת אלוף אלקנה הרנוף מתמנה ביום ראשון הקרוב למזכיר הצבאי של שר הבטחון. תא"ל הרנוף מחליף בתפקידו את תת־אלוף חגי רגב היוצא לחופשה ללא תשלום מצה"ל, וישמש כעוזר שר הבטחון לענייני תעשיות מחקר ופיתוח.

תת־אלוף הרנוף בן 46, יליד ראשון לציון, התחנך בקיבוץ שדות־ים. במשך רוב שנות שירותו כיהן בתפקידי מודיעין, היה בעבר קמ"ן של חטיבת גולני ובמלחמת לבנון שימש כקצין המודיעין של מרחב ביירות.

בתפקידו האחרון כיהן כראש חטיבת המחקר באגף המודיעין של המטה הכללי. תא"ל הרנוף נשוי ואב לבן ובת, הינו בעל תארים אקדמאיים, בנושא המזרח התיכון והיהדות.

יום הולדת ל"מר בטחון"

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי

לא קל הדבר להפתיע את חיים ישראלי, האיש שיודע הכל במשרד הבטחון. אתמול הצליחו בזה חבריו, צמרת משרד הבטחון ואישים הקשורים לבטחון הצדיעו לו ביום הולדתו ה־60. בן 60 ומתוכם 40 שנה עמוק עמוק בתוך ענייני הבטחון ולצידם של כל שרי הבטחון של המדינה מאז הקמתה. איש של בן גוריון המהווה גם היום צומת מרכזית בענייני בטחון המדינה ואוזן קשבת לכל שר או אדם הזקוק לעזרה. בהגדרה הרשמית הוא "עוזר שר הבטחון ומשנה למנכ"ל".

בשם מערכת הבטחון דיבר יצחק רבין: "אינני מכיר אדם שהתמיד בשליחות עבור הבטחון כשם שעשה זאת חיים ישראלי. איש אשר התנסה בתמורות ושינויים, שר בא שר הלך וחיים נשאר. כדי לעשות זאת צריכה להיות אמונה גדולה, מסירות, נחישות ואופי מיוחד, היכולת לראות את העניין ולעבור דברים בשביל העניין גם כשלא קל לעמוד בפניהם וחיים עשה זאת". שמעון פרס שעבר שנים רבות לצידו של חיים ישראלי ונעזר בו גם היום מעת לעת, הרבה בשבחים "קשה לי להעלות על הדעת אדם יותר אהוד ואנושי מחיים ישראלי אשר כבש את לב כל מי שבא איתו במגע. אדם אשר דלתו פתוחה ופיו סגור. ליבו חם וראשו קר. שמחים אנו שיש בקרבנו איש כזה שונה מאחרים" אמר פרס. חיים ישראלי התרגש עד כדי דמעות, וציטט דברים שכתב עליו בן גוריון בזכרונותיו: "זה הכבס היקר לי ביותר".

משמאל: חיים ישראלי [illegible]

מוסף□שבת

עורכת: עדה סער   עריכה: תמר משמר   עיצוב גראפי: רחל דביד

מאז פרוץ המשבר הפך אזור הבורסה הניו־יורקית אתר תיירות ■ רשתות הטלוויזיה מוצפות מומחים ופרשנים ובמרכז החגיגה התקשורתית מככבת תחנת הכבלים אפ.אן.אן. ■ בדצמבר תיפול כנראה ההחלטה בעניין קיצוץ סיוע החוץ

דקות הייאוש היקרות

צילום: א.פי.

וול סטריט, 1929. ועדיין אין חדש תחת השמש

אודי נחשון, ניו־יורק

ביום שלישי בצהריים עשה מדד המניות של הוול סטריט את דרכו כלפי מעלה וסביב בניין הבורסה הניו־יורקית המשיכו להתנהל עסקי המשבר. שבע ניידות שידור של תחנות טלוויזיה חנו בצד הבניין, כמאה סקרנים עמדו בתור לתצפית על אולם המסחר, והתור גדל והלך מרגע לרגע, עד שהגיע למוכר הנקניקיות בפינת הרחוב, שהמשיך לעבור בקצב מטורף.

אזור הבורסה אינו בנוי לקליטת סקרנים כה רבים. המדרכה סביב הבניין די צרה, וכאשר כתב הא.בי.סי. תפס מקום מול הכניסה לבניין והתכונן לדיווח יום מסחר נוסף, הוכיחה כתבת רשת 9 תושייה וטיפסה על גג ניידת השידור של התחנה, שעמדה מהעבר השני של הכביש. שניהם עברו על הטקסט והתכוננו להיכנס לשידור חי של חדשות השעה 12 בצהריים. לאחר שבוע של מזג אוויר נהדר, החל לזרום בצהריים אוויר קר למנהטן והכתבת האמיצה על הניידת העבירה עוד כמה דקות מקפיאות בחליפה דקה, עד שנכנסה לשידור חי של כחצי דקה ובישרה לצופים כי ה"דאו ג'ונס" עלה ב־80 נקודות. מאוחר יותר ירד המדד ונסגר בעלייה של 52 נקודות, אבל הסיפור הזה כבר שייך למהדורה הבאה.

מול הכניסה לבניין הבורסה קיפץ עם גיטרה אדם מזוקן, חבוש כיפה שחורה, ושר בסגנון הרבי המרקר קרליבך. "אני שלום שולביץ, המלחין והאסטרולוג המפורסם", אמר בצניעות. המוטו בשיר שלו היה, כי מאז המפולת ב־1929 ועד לזו של '87 לא השתנה דבר. אנשי התיקשורת לא מיהרו לקנות את האטרקציה, הסקרנים חייכו ושולביץ המשיך לשיר בתיקווה להיכנס לתמונה באחת המהדורות. בינתיים גדל התור לתצפית. רוב הממתינים הם תיירים וסתם סקרנים, שטוענים כי אין להם השקעות בבורסה. האזור כולו הפך מאז פרוץ המשבר לאתר תיירות די מבוקש. כולם מצלמים את כולם — אנשי טלוויזיה, צלמי עיתונות ותיירים עם מצלמות כיס.

לכולם הסברים משכנעים

רבות כבר דובר בארה"ב על ההבדל בין המפולת של 1929 לזו של 1987 והסיקור התקשורתי הוא אחד מהם. האמריקנים, שמחוברים בווירידים לתחנות הכבלים, יכולים לקבל דיווח שוטף, בזמן אמיתי, של כל ההתפתחויות בוול סטריט. בנוסף לכך מוצפות כל רשתות הטלוויזיה בפרשנים למיניהם: יועצים כלכליים, ברוקרים, מומחים אקדמיים, עורכים כלכליים ו"מבינים" אחרים. לכולם יש הסברים משכנעים מאוד מדוע זה קרה, אבל אף לא אחד מסתכן להתנבא מה יהיה מחר.

במרכז החגיגה התקשורתית מככבת בימים אלה תחנת הכבלים אפ.אן.אן. (רשת החדשות הפיננסיות). מאז ייסוד הרשת, לפני כשש שנים, לא ידעו אנשיה דיווחים על זעזועים פיננסיים בקנה־מידה כזה, והדיווח הרצוף שלה על ההתפתחויות בוול סטריט הפך אותה ללהיט המקומי. ל־אפ.אן.אן. גם נשמרת זכות הראשונים על הדיווח שלה עם פתיחת המסחר ב"יום שני השחור" ב־19 באוקטובר. צופי ה־אפ.אן.אן. היו הראשונים שהתבשרו, כי המשקיעים האמריקנים עומדים לפני פוגרום אמיתי. ה־אפ.אן.אן., על־פי תיאור ה"ניו־יורק טיימס", משמש בימים אלה מפלט של יאוש למשקיעים שלא הצליחו להשיג את הברוקר שלהם בטלפון. שיחות הטלפון האבודות האלה מנעו פקודות־מכירה רבות והמשקיעים כעסו, כיוון שרבים רצו לצאת מהשוק גם במחיר הנפילה — העיקר לצאת.

את שנת פעילותה הראשונה סיימה ה־אפ.אן.אן. בהפסד של 4 מיליון דולר וההפסדים נמשכו עד 1986, שבה עברה הרשת לרווח. עתה, כאשר הבורסה נמצאת במרכז ההתעניינות, הופכות דקות הפירסום בין הדיווחים ליקרות יותר. לדיווחי ה־אפ.אן.אן. נצמדים גם רבים מאנשי התיקשורת, שמכסים את האירועים בוול סטריט, כיוון שמ־21 באוקטובר החליטה הבורסה להגביל את כניסת העיתונאים למקום, בטענה שהיקף הפעילות והלחץ אינם מאפשרים לענות על צרכיהם של המוני העיתונאים שמתעניינים בנעשה בבורסה. בדרך־כלל לא עוררות ההפצרות הרבות, והאחראית על התקשורת בוול סטריט מפנה בעדינות את העיתונאים המתעניינים להיעזר בשירותי ערוצי הטלוויזיה המרכזיים. ובטלוויזיה שוב מופיעים המומחים ומזהירים לא לשמוח יותר מדי מהעליות שבאות אחרי הירידות הגדולות, כי להערכתם, אין בכך עדיין סימן ששוק ההון נחלץ מהמשבר שאליו הוא נקלע.

מניעת תגובת שרשרת

המומחים והפרשנים שותפים לא רק באי־הידיעה מה ילד המחר, אלא גם בהערכה כי התמוטטות שוק המניות עלולה להכניס את הכלכלה האמריקנית ב־1988 לפעילות בפרופיל נמוך ביותר, ומעריכים כי ככל שהמשבר יימשך לאורך זמן רב יותר, כך יעדיפו יותר ויותר חברות ומשקיעים לקחת פסק זמן ולהתייצב על הגדר, עד שפניו העתידיים של השוק יהיו ברורים יותר. כולם חוזרים ואומרים, כי המשבר בשוק ההון לא צריך להשפיע על הכלכלה האמריקאית. אבל מסכימים כי אין להתעלם מהזעזוע העמוק שיצר המשבר הזה. הרברט סטיין, חבר בצוות היועץ הכלכלי לנשיא רייגן, אמר בשבוע שעבר, בשיחה עם עיתונאים ישראלים, כי המשבר בבורסה עלול לגרום להאטה בהשקעות בארה"ב. עמידתו של הבנק המרכזי מאחורי הכלכלה האמריקאית היתה חשובה, לדבריו, במניעת תגובת שרשרת, שאיפיינה את המשבר החמור ב־1929, אבל יש בארה"ב הצטברות די חמורה של אי־בטחון כלכלי ופוליטי.

בעוד שערי המניות בוול סטריט צונחים וקצת עולים, התכנס צוות משותף של הבית הלבן ובית הנבחרים לדון באפשרות לצמצם את הגרעון בתקציב ביותר מ־23 מיליארד דולר. חוגים כלכליים מעריכים, כי צמצום הגרעון ב־23 מיליארד דולר לא יספיק לשיקום הכלכלה האמריקאית. בנושא הזה משתלב גם הוויכוח האם צריך להעלות מיסים, כאמצעי נוסף לשיפור פניה של הכלכלה האמריקאית. חבר בקונגרס הדמוקרטי הוותיק, סאם גיבנס מפלורידה, אמר בפגישה עם עיתונאים ישראלים, כי הסיבה למפולת בוול סטריט היא שמדינה כמו ארה"ב חיה הרבה מעבר ליכולתה והתקציב מאז כניסתו של רייגן לתפקיד איבד הרבה מאוד מאיזונו. "אנחנו לא מעוניינים להעלות מיסים, אבל צריכים לעשות זאת. אבל ברור שזו צריכה להיות החלטה של הנשיא, כי לעולם לא תתקבל החלטה כזו ברוב של שני שלישים בבית הנבחרים", אמר גיבנס.

בנובמבר יידרש הממשל לצמצם את הגרעון ב־23 מיליארד דולר, והוא יוכל לעשות זאת על־ידי קיצוץ בהיקף כזה בתקציב (מחציתו קיצוץ בתקציב הבטחון). הנשיא, לדברי גיבנס, יכול גם לקצץ את התקציב ב־14־15 מיליארד דולר ולהשיג את השאר על־ידי העלאת מיסים. בסופו של דבר יצטרך הממשל גם להתמודד עם קיצוץ בסיוע החוץ. גיבנס מעריך, כי החלטות בנושא זה עשויות להתקבל במהלך דצמבר, ואז עלולה לעלות הנקודה הישראלית במשבר הנוכחי. ישראל, כידוע, היא הלקוחה המרכזית בסיוע החוץ האמריקני. □

כוחות הבטחון הרסו בתיהם של 4 מחבלים שנהרגו בעזה

ההריסות גרמו סערת רוחות בעזה ■ מכונית של ישראלי הותקפה באבנים ■ 20 תלמידי תיכון שהשתתפו בהפגנות נעצרו

מאת כתב "על המשמר"

בתיהם של ארבעה מתוך שבעה מחבלים שנהרגו בראשית חודש אוקטובר בהיתקלות עם כוחות הבטחון ברצועה — נהרסו ביממה האחרונה במספר מקומות.

הארבעה, ביניהם בורחי כלא עזה, חברי האירגון ה"ג'יהאד האיסלמי" נהרגו ב־1 באוקטובר בהיתקלות ליד מחנה הפליטים אל־בורג' וב־6 באוקטובר בשכונת סג'ייה במזרח עזה. המחבלים שבתיהם נהרסו הם: מוסבח עבד־אל רחמן סורי ממחנה הפליטים מועזי, מבורחי כלא עזה, שנחשד ברצח הישראלי ג'ילי ג'רוסי חבר נויצב ליד נתיבות בסוף חודש מאי השנה. סמי מחמד חליל מעזה, נחשד ברצח סרן רון טל ב־2 באוגוסט ברחוב ראשי בעזה, ורצח תושב עזה שחשד בו בשיתוף פעולה עם השלטונות. זוהיר פאוזי חמד יקאסם, משכונת תורכמן בעזה, ואחמד עומר חילה מרפיח נהרגו בהיתקלות עם כוחות הבטחון ב־6 באוקטובר בעזה. בביתו של פאוזי זוהיר הותירו כוחות הבטחון שני חדרים לאפשר מגורי אשת המחבל וילדיה.

הפגנות

אתמול סערו הרוחות בעזה כנראה בעקבות הריסת הבתים. בהפרות הסדר נפגעו שלוש מכוניות ישראליות ובניקרה אחד נפצע הנהג באופן קל. מכוניתו של תושב שדרות הוצתה לאחר שברח ממנה אל תחנת המשטרה הסמוכה כאשר שמשות הרכב נופצו במטר אבנים. כוחות הבטחון פיזרו את המתקהלים והסדר חזר על כנו סמוך לשעות הצהריים.

20 נעצרו

עשרים תלמידי תיכון מעזה נעצרו אתמול, כחשד שהשתתפו בסידרת הפרות סדר אלימות בעיר, שבמהלכן נשרף רכב ישראלי ואזרח ישראלי נפגע קל בתקרית אחרת. בית ספר תיכון אחד נסגר ל־4 ימים.

התלבטו והחליטו להרוס

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

במערכת הבטחון דנו זה מועד הריסת הבתים בפלוגה שבועות כדי למנוע את תסיסה הרצועה כולה לאחר שוך הארועים האחרונים.

לכתבנו הצבאי נודע עוד, כי במערכת הבטחון לוותה ההחלטה על הריסת הבתים בהתלבטות סביב השאלה האם יש להרוס את בתיהם של מחבלים שממילא נהרגו. אולם לבסוף הוחלט להרוס הבתים.

ביקור ראשון זה 5 שנים של ערפאת במוסקווה

מוסקבה. — מנהיג אש"ף יאסר ערפאת יבוא ביום ... למוסקבה לביקור של שבוע, ביקורו הראשון בברית המועצות מזה חמש שנים, ויקיים שיחות מדיניות, קרוב לוודאי, עם גורבצ'וב, מסר אמש מקור של אש"ף במוסקבה.

ערפאת יבוא למוסקבה בלווית ארבעה חברים של הועד הפועל של אש"ף, כדי להשתתף בחגיגות השנה ה־70 למהפכה הבולשביקית.

ההזמנה הסובייטית לערפאת נמסרה בסוף יוני בתום ביקור במוסקבה של ראש המחלקה המדינית של אש"ף פארוק קדומי.

רבין: מה שאמרתי זה שאיראן היא אויב מר, שבעבר היתה ידידתנו

בפרסומים בעתונות הישראלית והזרה, בעקבות דיווחי סוכנות ידיעות, נמסרו דברים בשם שר הבטחון, יצחק רבין, שלא נאמרו כלל. הפרסום חסר שחר לחלוטין, מסר דובר משרד הבטחון.

להלן תרגום דבריו של שר הבטחון כפי שנאמרו אתמול בפגישה עם התאחדות כתבי החוץ בישראל: "בעניין היחסים עם איראן. איראן כיום היא האויב המר של ישראל. בהשקפת עולמה, באידיאולוגיה שלה, במדיניות, בסיוע להתארגנויות היא נוקטת בעמדות איסלאמיות פונדמנטליסטיות קיצוניות. כאשר שרתתי כשגריר בוושינגטון, כשהייתי ראש־ממשלה, ביקרתי בארה"ב, כולם שם באמצעי התקשורת, אמרו לי: "כדי לפתור סכסוך, עליכם לשוחח עם אויבכם". לכן כל ניסיון ... להפחית מערכן של ההבדלים והמדיניות של איראן ... אני מאמין שכל עוד ... בשלטון, לא יהיה שינוי, אבל ... זמן, הרשו לי לומר שבמשך 28 שנה מתוך 39 שנות קיומה של ישראל, איראן היתה ידידה של ישראל. ב־1973, כאשר היה משבר אנרגיה בעולם כולו, לישראל לא היה מחסור בנפט, כי הנפט המשיך לזרום מאיראן לישראל. אם יכול היה להיות כך במשך 28 שנה, כאשר ישראל היתה קטנה, לא חזקה כל כך וללא קשרי שלום עם הארץ הערבית הגדולה, מצרים, למה אין זה יכול לחזור כאשר יעבור הרעיון של פונדמנטליזם שיעי איסלאמי," אמר רבין.

מעוניין לקנות
מרצדס
307־207
1982־198

הבחירות לתפקיד יו"ר הסוכנות היהודית

בעבודה מתגבשת הצעה להציב את מוטה גור במקום לוינסקי

מאת דורית גמן, כתבתנו לענייני מפלגות

בקרב צירים חדשים של תנועת העבודה שנבחרו במרכז ובמחוזות, לקונגרס הציוני, גוברת הנטייה למנות לעקיבא לוינסקי מועמד "העבודה" לתפקיד יו"ר הסוכנות היהודית וההנהלה הציונית, להסיר את מועמדותו לאחר שחבר הנאמנים הטיל וטו על בחירתו.

לכתבתנו נודע, כי אתמול קיימו מספר צירים לקונגרס הציוני מגעים עם מזכ"ל המפלגה ברעם ועם יו"ר המפלגה שמעון פרס בעניין זה. ההתארגנות הזאת העלתה את שמו של מוטה גור כמועמד במקומו של לוינסקי שנפסל על־ידי חבר הנאמנים. עוד נודע כי אנשי חבר הנאמנים האמריקנים הזמינו את מוטה גור לפגישה.

בלישכת מפלגת העבודה אתמול הבהיר ברעם, כי המפלגה תמכה ותומכת בעקיבא לוינסקי שנבחר כ־מרכז, והיא משוכנעת שתוכל להתגבר על המצב שנוצר אם תבוא עם הצעות נכונות.

בהתייחסו להסכם להקמת קואליציה אמר ברעם, כי זה היה מהלך נכון למרות שהיו ויכוחים טקטיים על העיתוי והצורה.

קיבוץ מענית
מחפש גננת
לגן מעורב,
רצוי עם נסיון
ובוגרת אורנים.
נא להתקשר
בשעות היום למזכירות
06־375111
ובשעות אחה"צ
06־375334 או 06־375348

חוק התכנון והבניה, תשכ"ה — 1965
הועדה המחוזית לתכנון ולבניה
מחוז תל־אביב
מרחב תכנון מקומי
רמת־גן
הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מתאר מקומית/מפורטות
ניתנת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה רמת־גן הופקד, ביחד עם התשריט המצורף אליה, תכנית מס' ר"ג 921 שינוי לתכנית מתאר ר"ג/340 ותכניות ר"ג/589 ר"ג/171.
השטחים הכלולים בשינוי התכנית ומקומם: גוש: 6182, חלקות: 509, 511, 512 חלק מחלקות: 397, 410. ברח' פנחס.
עיקרי מטרות התכנית: תכנית זו באה לשנות את תכנית המתאר המקומית ר"ג/340 כדלקמן: א) לקבוע בינוי חדש בשטח התכנית ב־3 בניינים בני 8 קומות+דירות גג וקביעת 3 דירות בקומה. ב) לקבוע זכויות הבניה של מכסימום 75 יח"ד בשטח ממוצע לדירה של 110 מ"ר.
כל המעוניין רשאי לעיין בשינוי התכנית ללא תשלום, בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.
כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי שינוי התכנית, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 לחוק, רשאי, תוך חדשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות במשרדי הועדה המחוזית האמורה. ההתנגדות לתכנית לא תתקבל ולא תידון אלא אם ...

מפלגת הפועלים המאוחדת — המרכז
לוח פעילות שבועית מה־29.10.87—4.11

יום שישי — 30.10

סמינר ועדי עובדים — 3.15 — גבעת חביבה
בהשתתפות: ח"כ אמירה סרטני, יורית לבן, צבי רוכל

סניף נצרת — 14.00 — ח"כ אמירה סרטני, אידריס מואסי — צוות חינוך
בת־ים — מוזיאון — 21.45 — ח"כ יאיר צבן - ערב ראיונות עם איתן דנציג

יום שבת — 31.10

סניף עוד — 9.00 — דב שחר, עוזי חיימוביץ' — מבצע תו ועידה
סניף בת־ים — 19.00 — יצחק שושני — מועדון יידיש
קיבוץ געתון — 21.00 — ח"כ חייקה גרוסמן - שיחת קיבוץ

יום ראשון — 1.11

חיפה — ביה"ס בטמ"ת — 9.40 — ח"כ אמירה סרטני, זאביק אבנון - מפגש תלמידים
כפר מע'אר — 10.30 — נתן בקלר — סיור וחוג בית
כפר כנא — 11.00 — איטקה בונה, עמירה זכאי — מפגש חברות מפ"ם
סניף תל־אביב — 16.00 — חיים שחורי — העובדת השכירה
קיבוץ גזית — 21.00 — חנן ארז — אסיפת חברים

יום שני — 2.11

יום מפ"ם בישוב — אור יהודה
בהשתתפות: חנן ארז — מזכיר המרכז
יוסף סבח — סגן ראש המועצה המקומית
רכזי מחלקות המרכז

אל מקמאן־מכסור — 16.00 — עבד חמזה, חוסיין מארס — חוג בית עבדאלל יוהאב
סניף גבעתיים 17.30 — נתן בקלר — אסיפת חברים.
סניף פתח־תקוה 19.00 — וולדי מורג, אבי שיין, אילן רגב — ישיבת מזכירות מורחבת
סניף אשקלון — 19.00 — דב שחר — מזכירות הסניף
סניף ירושלים — 20.00 — אילן גילאון — מפגש דור צעיר

יום שלישי — 3.11

סניף רמת־גן — 10.00 — בוכני אליעזר — מועדון בנושא: כלכלי — שכירים
נצרת — גן פריאל — משלוט — 14.00 — עמירה זכאי — אסיפת אמהות
כפר רחט — 15.45 — דב שחר — מזכירות הסניף
מרכז מפ"ם — 16.00 — הועדה הבינלאומית של הדור הצעיר — פגישה עם צעירי המפלגה הסוציאליסטית מגרמניה

יום רביעי — 4.11

ישיבת צוות ערי פיתוח ושכונות
במרכז — בשעה 11.00
בהשתתפות: יוסי מרציאנו — שושנה רון

ישיבת פורום ערים גדולות
במרכז — בשעה 14.30

סניף באר־שבע — 18.30 — יעקב בלוגלבסקי, יצחק אסא, פנחס חנין — מטה חינוך בפגישה עם מורים והורים — איזור הדרום
סניף רמת־גן — 19.30 — ח"כ חייקה גרוסמן — רשמי מסע בבריה"מ
סניף ירושלים — 19.30 — וולדי מורג — מזכירות

תדריך לפעילים בנושא:
ההתפתחויות הכלכליות והשלכותיהן
בבית המרכז — בשעה 11.00
בהשתתפות: צבי רוכל — הבטיחו השתתפותכם

איגוד מקצועי

יום חמישי — 29.10

כפר רומנה — 16.30 — דב אלקנתי, מאיר יצחקי — מפגש עם עובדי כיתן

יום שישי — 30.11

סניף חיפה — 8.00 — יחזקאל יחזקאל — ... מפ"ם בגג.פ.
בנושא: ... מקצועיים

יום ראשון — ...

המשכים

שמיר הבטיח לטפל

(סוף מעמוד ראשון)

נכחו מזכירי הקיבוץ הארצי, תנועת המושבים, האיחוד החקלאי, התאחדות האכרים ומשקי חירות־בית"ר.

ראש הממשלה שיבח את הדרך התרבותית של הפגנת ההתיישבות. לדבריו היתה זו דרך קולעת ונוגעת ללב. הוא הבטיח בעניינם באורח אישי. שרי מפלגת "העבודה" החליטו שלא לתבוע כי הנושא יועלה על סדר יומה של הממשלה ביום א', משום שלדעתם לא זהו הפורום המתאים לפתרון התסבוכת, אלא התדיינות בין האוצר, בנק־ישראל, הבנקים, וגורמי התיישבות, לרבות משרד החקלאות והסוכנות. בישיבת לשכת מפלגת "העבודה" אמש הובע החשש, כי אם שרי העבודה לא יעלו את הנושא בממשלה, יעלה אותו אריק שרון ואף יצליח לזקוף לזכותו הפוליטית את תוצאות ההצלחה.

פגישה עם הנשיא

אתמול נערכה גם פגישה של מזכירי התנועות עם הנשיא חיים הרצוג. מנהיג התאחדות האכרים אליהו איזקסון אמר לנשיא שהוא וחבריו לא שינו את השקפותיהם הפוליטיות, אך מצאו לנכון ללכת למאבק משותף של כל זרמי ההתיישבות, משום שמאחר אותם הקשר לאדמה והחשש כי לקשר הזה נשקפת סכנה מוחשית. על כך השיב הנשיא, כי בימים הקרובים יעלה את הנושא בשיחותיו עם ראש־הממשלה ושר־האוצר ויתן ביטוי ציבורי לעמדתו.

סולידאריות ועדי העובדים

באוהל "משפחת האדמה" ביקרו במשך היום חברי קיבוצים ונציגי עובדים מן העיר. ביוזמת איש מרכז מפ"ם יוסי סולומין נפגשו אתמול חברי ועדי העובדים שליד מפ"ם עם ראשי הקיבוץ הארצי, חיים אורון ועזרא רבין והביעו סולידאריות עם מאבקה של ההתיישבות נגד הריבית הרצחנית, ובעד משטר כלכלי שבו יוכלו עובדים להתפרנס מעמלם בכבוד.

באוהל ביקרו גם נציגי גוש־אמונים וחברי מושב שקף של בית"ר. לשכת "העבודה" קיימה ישיבת הזדהות עם תנועות ההתיישבות באוהל. בפתח הישיבה הודיע מזכ"ל "העבודה", ח"כ עוזי ברעם, כי הוא מתייצב באורח ברור וחד־משמעי בעד מועמדותו של לוינסקי כראש הסוכנות.

ביקורת צור על שרינו

השר יעקב צור מתח ביקורת על החלטת "שרינו" שאין להביא את מצוקת החקלאות לדיון ולהכרעה בישיבת הממשלה הקרובה ביום א'. צור סיפר שקבע פגישות עם השרים שרון ולוי מן הליכוד וכן עם שרי המפד"ל במגמה ליצור חזית של שרים אשר תביא להכרעה ולביצוע החלטות האוצר וועדת הכספים. נגמרה תקופת השתדלנות, אמר צור. הדרישות המינימליות של חזית זאת תהיה ערבות כספית ליישובי קו העימות. אם הישובים יתפוררו תהיה בעיית החוב הכספי הקטנה ביותר. קיומם של ישובי הרמה והבקעה והנה לקיומה של ישראל. בשבוע האחרון עלו חברים לאוהל "משפחת האדמה" כדי להניח ורים על אבן. אבל אנחנו נתקיים, גם אם חלק מאתנו יהיה במצב קשה. דרושה הכרעה שתבטיח את עתיד ההתיישבות והחקלאות. אסור לישראל לסגור את הישובים.

האוהלים — ל"תנועת אוהלים"

ימין סוויסה, מנהיג תנועת "אוהלים" של השכונות בירושלים דרש מן המתיישבות לא לפרק את מחנה האוהלים ולהשאירו לאנשי השכונות כדי שהללו יחליפו את המתיישבים במאבקם הצודק. הוא קבל על כך, שלא נקשר קשר בין אנשי ההתיישבות לשכונות כדי להיאבק במשותף נגד מדיניותה החברתית־כלכלית של הממשלה.

כינוס מרכז התק"ם

שלמה גלזר, כתב "על המשמר", מוסר:

בדרישה לכינוס דחוף של מרכז התק"ם שיערך בתחילת השבוע הבא באוהל המחאה של תנועות ההתיישבות בירושלים ובמרכזו תביעה לפרישה הפגנתית של קיבוצי התק"ם ממפלגת העבודה, יצאו אתמול נציגי ישובי עמק־הירדן ודרום הגולן בתום דיון סוער שערכו באוהל בהשתתפות מזכירי התק"ם אהרון ידלין וישעיהו פרי וחברי ועדת המשק של התנועה. בישיבה הושמעה ביקורת נוקבת על ראש הממשלה ושר האוצר כנגד גם על שרי העבודה ונציגיה בכנסת, שאינם עושים דבר לביטול הסתכת ומימוש החלטות הממשלה בכל הנוגע לסיוע להתיישבות. ראש המועצה האזורית עמק־הירדן זאב שור אמר כי לו ולחבריו תוכל קשה כי שרי העבודה אינם עושים דבר למימוש החלטות הממשלה בה הם יושבים. "יתכן" אמר שור "כי אנו מיותרים וסתם מטרידים את נציגינו בממשלה."

פינה חמה ללב"י
הקרן למען בטחון ישראל
השבוע
☆ התרומה הגבוהה
דירקטורי בנק לאומי משכרם לשנת '86
5350 ש"ח
☆ התרומה המרגשת
לנכד עידו אסטרוגו הבר מצווה "שא ברכה, בטחון המדינה הוא בטחונך". מהסבים מלכה ויהושע קצנברג, ר"ג.
360 ש"ח
☆ התרומה הצעירה
לרגל יום הולדתה ה־9 תרמה גליה טאובה, בחולון.
50 ש"ח
היום יותר מתמיד — תן ללב"י
64734

תקציב על כף המאזניים

באופן עקרוני, המשבר הנוכחי בארצות־הברית אינו אמור להשפיע ישירות על תקציב הסיוע לישראל, אך במערכת הביטחון מודאגים ■ ויצמן ורבין מובילים את המאבק לשימור היקף הסיוע מול קולות הוויתור־מרצון, שנשמעו השבוע אצלנו■ בנגד הקונגרס האמריקני, השואף לקצץ, עומד מימשל ידידותי

אבי בניהו

השבוע נמצא שר הביטחון כועס, רועש ונרגש. הדיבורים וההצהרות של אישים ישראלים בירושלים ובוושינגטון על נכונות ישראלית לוויתור־מרצון על חלק מכספי הסיוע הבעירו בו את חמתו.

רבין, המכיר היטב את הלכי־הרוח ואת המאבקים בין המימשל האמריקאי לקונגרס, מעריך כי ישראל עומדת בפני מאבק לא קל כדי לשמור על היקף הסיוע הצבאי. אולם, הצהרות־מבית על „התנדבות ומחווה" כלפי ארצות־הברית אינן מסייעות למאבק הזה, שיילך ויתגבר לקראת ה־20 בנובמבר, יום אישור חוק התקציב הפדרלי בקונגרס האמריקאי. הקונגרס הנוכחי, עם רוב דמוקרטי, נחשב כידידותי לישראל. אולם, למרות זאת לא הוסיף לישראל אפילו סנט אחד מעבר למה שדרשו הנשיא רייגן והמימשל.

כותרות העיתונים וההצהרות בדבר היקף ה־סיוע הצבאי לישראל עלו ובאו לאחר התמוטטות המניות בשבוע שעבר בוול סטריט של ניו־יורק. במערכת הביטחון מודאגים מההשלכות, שעשויות להיות לאירוע זה על הלוך־הרוחות ברעת־הקהל האמריקאית ובקונגרס. באופן עקרוני, המשבר הנוכחי בארצות־הברית אינו אמור להשפיע באופן ישיר על רמתו של תקציב הסיוע, אולם סמיכותו לשיא הדיונים בארה"ב על צמצום הגרעון בתקציב הפדרלי גורם לחששות באשר לקיצוץ כל התקציבים הממשלתיים, ובכלל זה הסיוע לישראל.

הגרעון בתקציב ארצות־הברית עומד כיום על כ־170 מיליארד דולר. לפני כשנתיים הצליחו שלושה חברי קונגרס להכניס תיקון לחוק התקציב הפדרלי. מימוש החוק שנודע כ„תיקון גרהאם, רודמן הולינגרס" קובע, כי עד שנת 2000 תאזן ארצות־הברית את תקציבה בדרכים שונות על־ידי קיצוץ בכל הסעיפים. לפיכך, מתוכנן קיצוץ הדרגתי והוויכוח בקונגרס הוא מאלו סעיפים לקצץ. הדמוקרטים, דרך אגב, מצדדים בקיצוץ מסיבי בסיוע החוץ והביטחון.

הבטחה ברורה

יצחק שמיר ויצחק רבין הזכירו השבוע, כי בידיהם הבטחה ברורה מהמימשל, הקובעת כי ביטול פרוייקט הלביא יבטיח את שימור היקפי הסיוע הצבאי לישראל בשנתיים הקרובות. אולם, מומחים בענייני ארצות־הברית סבורים, כי מימוש התיקון לחוק יכול לגרום בהחלט לקיצוץ של 150 עד 200 מיליון דולר בסיוע כבר בשנת התקציב הקרובה.

במערכת הבטחון ובצה"ל חוששים, ולדברי גורמים בטחוניים, יהיה לקיצוץ בסדר גודל כזה השלכות על תוכניות צה"ל בפיתוח ובהצטיידות. בשנת 1986 קיבלה ישראל מארצות הברית 1,8 מיליארד דולר בסיוע צבאי. הכסף ניתן לישראל במענק. הסיוע הכלכלי־האזרחי הגיע לסכום של כ־1.2 מיליארד דולר, בנוסף לסיוע חירום של 750 מיליון דולר.

הסיוע הצבאי שקיבלה ישראל ב־1986 הוא הגבוה ביותר בתולדותיה. העובדה שניתן כמענק מעידה על החשיבות שמעניק המימשל האמריקאי לעזרה לישראל. עובדה נוספת, המעידה על „הרצון הטוב" של ארצות־הברית, הינה הרשות שקיבלה ישראל ממנה להמיר השנה 300 מיליון דולר (מתוך סכום הסיוע) לשקלים, דבר המאפשר לקנות בסכום זה מוצרים בשוק הישראלי. לאחר ביטול הלביא הביעה ארצות הברית נכונות להגדיל את סעיף ההמרה ב־100 מיליון דולר נוספים.

זה שנים אחדות מתריע שר הבטחון בחדרי־חדרים, בישיבות ממשלה ואפילו פעמים אחדות בפומבי, על תהליך המתרחש בקונגרס ה־אמריקאי, שעשוי להיות בסופו של דבר בעוכריה של מדינת ישראל. דבריו של רבין לא נפלו על אוזניים קשובות. בעודו מקצץ בתקציב הבטחון, בשנה בה מוותרת ישראל באופן חד־צדדי על 74 מיליון דולר מתקציב הסיוע, חגג המשק.

רבין וויצמן מובילים

בשעה שבצה"ל פורקו יחידות ופוטרו אלפים בצבא הקבע ובתעשיות הבטחוניות, חגגה הצריכה הפרטית. במערכת הביטחון טענו, כי מדינת ישראל נוטה לשכוח שהסיוע מארצות־הברית ניתן לישראל בשל מצבה הבטחוני ולא כדי לרכוש מיקרוגל, וידאו או, לחילופין, לשיקום מערכת הבריאות. בסכמם את שנת התקציב הכתירו אנשי הכלכלה במערכת הביטחון את השנה הנוכחית כ„שנת ההחמצה הגדולה".

השבוע, כשעלה העניין שוב לסדר היום הציבורי, אמר רבין בפגישה עם כתבים צבאיים, כי מי שיודע לקרוא את האווירה בקונגרס רואה שהיא מובילה בהחלט לתקציב מאוזן. לדבריו, בשנה הקרובה שואף הקונגרס לקצץ בסעיפים השונים 24 מליארד דולר. „מי שאומר שהשגה התקציב שלנו מובטח טועה בהחלט. איננו יודעים מה יקרה בקונגרס עד לקבלת חוק התקציב. כשלעצמי, אין לי ספק שבעקבות מה שאירע בשווקי ההון בארצות־הברית מתחזקת ההכרה בצורך באיזון התקציב" אמר רבין.

בעודו קורא לגיוס כל הכוחות בארץ, ב־ארצות־הברית ובקרב ידידי ישראל בקונגרס, כדי למנוע קיצוץ בסעיף הישראלי, נשמעו קולות מבית. נגיד בנק ישראל, יועצו הכלכלי של ראש־הממשלה ואפילו שגריר ישראל בוושינגטון, נשמעו כמציעים ויתור־מרצון על חלק מתקציב הסיוע כ„מחווה לארצות הברית". גם השגריר פיקרינג הודיע, כי יש סבירות שהסיוע יקוצץ. רבין זעם וויצמן רתח. שני השרים הללו, אנשי ביטחון מנוסים, מובילים כרגע את המאבק לשימור היקף הסיוע. אומרים שבין השניים שוררים כיום יחסים טובים מאוד. לאחר שבתקופות מסוימות היו היחסים ביניהם „על סכינים", מצאו עצמם רבין וויצמן שותפים מלאים בנושאים אחרים, ובראשם, המאבק להפסקת פרויקט הלביא. „רוח ההתנדבות", כפי שכינה זאת שר הבטחון, שאחוזה בכמה ישראלים עשויה להיות בעוכריה של ישראל, אם תיפסקנה ההצהרות.

לסיכום, המצב כרגע הוא שמול הקונגרס השואף לקצץ, עומד לימין ישראל מימשל [illegible] וידידותי, שחתם על הבטחות לישראל [illegible] ביטול הלביא. כדאי לחשוב לרגע [illegible] אילו היינו היום עדיין תחת עול [illegible] מימשל היה לנו ולא קונגרס. [illegible] 500 מליון דולר לשנה. כאמור, [illegible] בנובמבר, יום אישור התקציב [illegible] כדאי לשתוק ולעבור מאחורי [illegible] באמצעות הכרזות לתקשורת.

רבין, פיקרינג ויועצים השבוע, בדרך לנשאת המטוסים „סארטוגה"

שנה אחת קודם

זה רציני הפעם, ושלא תהיינה לנו שום אשליות בנידון, ושגם לא נתפתה להאמין לדברי הרגעה כוזבים — אפילו הם נאמרים על־ידי נושאי מישרות רמות. משבר הבורסה בעולם המערבי הוא משבר אמיתי, וכל מי שמבין עניין ידע שהוא עתיד להגיע. רק המועד המסוים הזה היה הפתעה — אבל המשבר עצמו, במועד כלשהו בזמן הזה, היה צפוי. הפעם יש על כך תעודות רבות לאנשים רבים בעיתונים רבים, בארצות רבות בעולם. ולכן, מגוחכים מאוד היו הדיבורים הראשונים ששמענו בארץ מפי „קברניטי המשק" שלנו, שהתייחסו למשבר כאל תופעה „פסיכולוגית" בת־חלוף.

ארצות הברית שאחרי המשבר הזה תהיה אחרת מזו הקיימת היום. כיוון שהדברים אמורים במעצמת־על — אחרים יהיו גם כל לוויניה, ואנחנו בתוכם. במה אחרת תהיה אמריקה — קשה מאוד לדעת היום — אולי הרבה מאוד אחרת, אולי רק קצת, אבל איך, אחרת; אפשר לשער, או לפחות לנחש. הממשל החדש, שיבחר בעוד למעלה משנה, לא יסכים עוד, ולא יהיה מסוגל לחיות עם הגרעון התקציבי הנוכחי. לקצץ בשירותים כבר אי־אפשר, כי הם מקוצצים למדי. להטיל מיסים כבדים מאוד יעז כנראה רק נשיא דמוקרטי, אבל גם נשיא רפובליקני יגביר במידה כלשהי את עול המיסים. בכל מקרה, הגידול בשיעורי המיסוי השונים לא יהיה כנראה פתרון עיקרי או ראשי, ועל אחת כמה וכמה שלא יהיה בלבדי. גם את הגרעון בחשבון השוטף, בין היצוא ליבוא, ישתדל הממשל הבא להקטין במידה משמעותית. קשה להאמין שינקטו במדיניות פרוטקציוניסטית מובהקת לצורך זה, אבל ישתדלו מאוד לתמרץ את היצוא ולהכניס יד ממשלתית ארוכה יותר אל תוך מערכות היצור.

עד כאן — אמצעים שניתן אמנם לנקוט, אבל כשלעצמם לא תהיה להם אלא השפעה קטנה בטווח הקצר. מכאן — לצעדים אשר, ככל הנראה, יהיו ראשונים על סדר יומו של הנשיא החדש בעוד למעלה משנה: קיצוץ בתקציב תוכניות החלל, קיצוץ בתקציב הבטחון, ועיקר העיקרים לגבינו: קיצוץ בתקציב סיוע החוץ, אולי לא לפני הבחירות, אבל וודאי אחריהן. כאן — אנחנו נכנסים לתמונת המצב האמריקאית. ארצות הברית הגיע כנראה למסקנה, ששוב אין היא יכולה לממן את בטחונה שלה בסכומים גבוהים כל־כך, ולא כל שכן, שאין היא יכולה לממן בשיעורים הקיימים את הביטחון שלנו, ואולי גם את שגיונות־הלב שלנו בתחום הביטחון. אם המשבר לא יעמיק עד כדי מצב־חירום — לא יתבצע הקיצוץ המצופה הזה במשך השנה הקרובה. יש לנו איפוא בערך שנה אחת להיערך למציאות החדשה. שנה [illegible] קצר מאוד, ואם לא נשמע ולא [illegible] הממשלה שלנו עושה משהו [illegible] עלינו להתריע על כך בקול גדול [illegible] את דעת הציבור. אני חושש, כי [illegible] הזאת לא תעשה פעולה של ממש [illegible] אופיה המשותק והפלגמטי [illegible] הבחירות הקרובות לכנסת. [illegible] מעריך, שאנחנו נהיה מחויבים [illegible] ברורים לציבור ולעורר אותו [illegible] ראשונים לומר את הדברים [illegible] המוצא העקרונית שלנו.

היערכות לקראת קיצוץ [illegible] מצופה להתרחש בעוד למעלה [illegible] מאמץ גדול יותר מצד [illegible] כבד יותר על כתפיהם [illegible] לתבוע מן הרבים החלשים [illegible] אותו בעיקר מן המעטים [illegible] ניתן לחלק באורח בלתי [illegible] לחלק בצורה שיוויונית [illegible] מהן נטיות־ליבה של הממשלה [illegible] — ואנחנו יודעים כי [illegible] לחלוטין, עכשיו, הוא [illegible] הציבור ובתוך [illegible] הקיים בין נטיות [illegible] ש„תוכנית הצלה" [illegible] עלינו כעובדה [illegible]

שאלה „שולית": האם העובדים צודקים?

ביום שלישי השבוע ישבה נעמה הוניג במזנון הכנסת, וחילקה ציונים לעיתונאים, שסיקרו את נסיונם של שרי המערך גד יעקובי ויצחק נבון לשבור את שביתת העיתונאים ברשות השידור. נעמה היא הדוברת המסורה והנאמנה של השר יעקובי. מי שתקף את השר שלה זכה ממנה למקלות צוננין. מי שהזכיר כי אותו „סוציאליסט" שבר, כבר לפני אחת־עשרה שנה, שביתה בנמל התעופה בן־גוריון, בעזרת צה"ל, זכה מנעמה לקיתונות של בוז וסלידה (היתה זו הפעם היחידה, עד כה, ששר בישראל השתמש בצה"ל לשבירת שביתה).

בעברית קוראים למפלגתם של יעקובי ונבון „העבודה", באנגלית „ליבור". מפלגה זו חברה באינטרנציונאל הסוציאליסטי. ובכל זאת, לא שמעון פרס ולא יצחק רבין, אלא אבא אבן ושמחה ריניץ, לא אורה נמיר ואהרן הראל, וגם לא

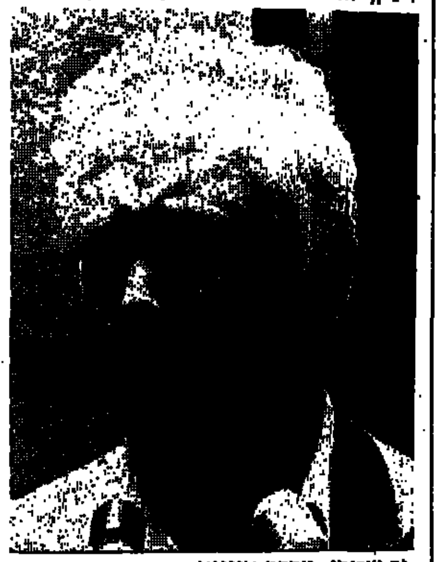
גד יעקובי. מספר הוויות

ישראל קיסר וחיים הברפלד — מצאו השבוע לנכון לגנות את נסיונם של שני עמיתיהם, לשבור שביתה חוקית של עובדים, המרגישים משפחים בשכרם ובתנאי עבודתם. משמע,

הקורא התמים, יאמר בוודאי, כי כך צריך להיות. קמו רבים וטובים בסיעה, ראש וראשון להם חיים רמון וקראו לשר נבון: נקוב בתאריך. קרא לעובדים לחזור לעבודה, ובד־בבד הבטח

יצחק נבון. בעד או נגד?

להם, לציבור הרחב, לשומעי הרדיו ולצופים בטלוויזיה, את התאריך בו ברעתך להקים את הוועדה. הבטח, כי יום, יומיים, שבוע, שבועים, חודש, לאחר שיחזרו לעבודה, אתה תמנה ותקים את הוועדה הציבורית. העובדים יחזרו לעבודה. נבון סירב לקבוע מועד. הח"כים תמהו: „מדוע הוא מסרב לנקוב בתאריך? האם הוא מדבר על ועדה ציבורית, ולמעשה הוא נגדה". נבון נותר בשלו. מאוחר יותר יחליטו ראשי הסיעה, לקטוע את השביתה, כדי לא להגיע לעימות בין השר והח"כים בנושא זה. מקורבים יודעים לספר, כי מזכ"ל העבודה, עוזי ברעם, ממשיך ללחוץ על נבון בעניין הוועדה.

נבון דיווח לסיעת המערך, כי לפי חוק רשות

ידועות. כרגע, מחזיק בתפקיד אורי פורת, חבר נבחר במרכז חרות. הסיעות הגדולות סיכמו, כי היו"ר הבא של הוועד המנהל יהיה איש מערך. נבון פנה לראש הממשלה וביקש ממנו כי יורה לאנשי הליכוד בכנסת לתמוך בחוק רשות השידור החדש. אם הנושא לא יעבור בכנסת כבר בשבוע הבא, ידאג נבון להפעלת הרשות באמצעות הכוח שהחוק מקנה לו. הוא יניח על שולחן הממשלה שיבעה שמות חדשים לוועד מנהל חדש, לפי חוק רשות השידור הישן. שלושה מהחברים יהיו מהמערך, שלושה מהליכוד, ואחד מהמפד"ל: שוב הדתיים הלאומיים כלשון מאזניים.

גד יעקובי, מי שאהב לספר לתקשורת על כל רגעי מחיי גלה אשתו ומחייו הוא, סיפר הפעם לחבריו־לסיעה על חוויותיו בערוץ השני. הוא לא רצה לשבור את שביתת העיתונאים. הוא פשוט נעתר לבקשות של ראשי מועצות מהצפון ומהדרום. יש אוכלוסיות בציבור שבלי טלוויזיה

לעיתונאים. הח"כים הנדהמים, כמעט נפלו מהכסא. קיסר הדגיש, כי הוא מתנגד לכל נסיון שבירה של עובדים. הוא, כמובן, לא גינה את הפעלת הערוץ השני על־ידי נבון את יעקבי. חברים או לא חברים. ומנגד, גם בליכוד קיימת פסיביות, חוסר מעש וריפיון ידיים, בכל מה שקשור לשביתה ברדיו ובטלוויזיה.

שר האוצר ניסים, מלך ישראל החדש, סירב בכל תוקף לפגוש עיתונאים, גם מקורבים לו, לדיון בשביתה. העיתונאים העירו: „השתן עלה לו לראש". רק באמצע השבוע, לאחר לחצים רבים, התקיימה פגישה ממושכת, של 45 דקות, בין השר והכתב הכלכלי של הטלוויזיה עודד שחר. ניסים ממשיך להחזיק ברעתו, כי עיתונאי הרשות שונים מעמיתיהם בעיתונות הכתובה, ולפיכך עליהם להסתפק ב־75 הש"ח שקיבלו עובדי המדינה והשירות הציבורי.

מהיבט אישי, ראשי הליכוד, כולל יצחק שמיר ומשה ניסים, אינם אוהבים את מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת. לעומת זאת, הם חוששים, כי אם יתמכו בהחלפתו, עלולים לקבל במקומו איש מערך... כלומר: מן הפח אל הפחת

חייהם אינם חיים. להפעלת הערוץ השני כחוק יש להמתין עוד כשנה, אחרי הבחירות לכנסת השתים־עשרה. נותרו בעיות אחרות, כמו הרכב המועצה, שתנהל את הערוץ השני, והפיצוי לעיתונות. הליכוד טען כי מאחר שהשר הממונה על הערוץ הראשון, יצחק נבון, הוא איש מערך, לא יעלה על הדעת כי גם הערוץ השני ינוהל על־ידי סיעה זו. לפיכך ודרשו ראשי הליכוד כי ליד יעקובי, יעמוד שר מחרות או מהליברלים, ליד הגה הערוץ השני. עוד דרשו אנשי הליכוד כי יו"ר מועצת הערוץ השני יהיה איש ליכוד. יעקובי הרף את דרישתם הראשונה, וביחס לשנייה הוחלט, כי אישיות מוסכמת, כנראה פרופסור יוסף גרוס, תעמוד בראש המועצה.

גם ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות, לא התייצב מאחורי העיתונאים השובתים. ואין פלא בכך. הרי הם אינם מאוגדים בהסתדרות. בנוסף לכך, האם פתרה כבר ההסתדרות את בעיותיה עם המהנדסים, האקדמאים, עובדי המח"ר, המורים, הטכנאים וכו'? יורעי־דבר גם מציינים, כי קיסר מחזיק מעט את ניסים בגרונו. בהסכם 75 השקלים המפורסמים התחייב שר האוצר, כי לא יתיר תוספות שכר, גם מתחת לשולחן, לציבורי עובדים חזקים. אולם, קיסר הוא בכל זאת מנהיג עובדים, ולכן צריך להגיש עלה תאנה כלשהו לאמנון נדב, צביה גורן וחבריהם בהנהגת העיתונאים ברשות השידור.

הצגה, או לא הצגה, מזכ"ל ההסתדרות קם בישיבת סיעת המערך בכנסת וסיפר לכל הח"כים, כי ברעתו להקים אירגון־גג לכל עיתונאי ישראל, גם אם חלקם לא חברים בהסתדרות. האירגון הזה, הבטיח המזכ"ל, יעזור

יונים נמשכות לדבש

זוכרים את מפת ישראל הישנה של הקו הירוק? אותה מפה שהיתה תלויה בכיתה ליד הלוח, בישראל של לפני 1967? חובבי הנוסטלגיה והמפה הישנה מוזמנים לביקור בחדרה של סיעת מפ"ם בכנסת. עם פתיחת מושב החורף האחרון של הכנסת הנוכחית, החליט מי שהחליט במפ"ם לתלות את המפה הזו במקום בולט מאוד ליד דלת הכניסה. מקום הנראה היטב, גם למי שעובר חולף, במסדרון הארוך־ארוך של הקומה החמישית.

מזכירת הסיעה, יהודית שטרן מקיבוץ נירים, מספרת כי יונים פוליטיות נמשכות למפה, כמו דבורים לדבש. הן ניגשות, מביטות מקרוב, ועוקבות בדקדקנות, אחרי דרך הפיתולים של הגבול הישן. הניצים הפוליטיות — מהקואליציה ומהאופוזיציה, מהמערך והליכוד — משמיעות הערות ציניות נדושות בדרך כלל, וממשיכות בדרכן.

בעברית קוראים למפלגתם של יעקובי ונבון „העבודה", באנגלית „לייבור"... ובכל זאת, לא שמעון פרס ולא יצחק רבין...וגם לא ישראל קיסר וחיים הברפלד — מצאו השבוע לנכון לגנות את נסיונם של שני עמיתיהם לשבור שביתה חוקית של עובדים, המרגישים מקופחים בשכרם ובתנאי עבודתם

מפלגת העבודה עומדת מאחורי יעקובי ונבון; שני שרים אלו, בהחליטם כי שידורי הערוץ השני יועברו דרך ערוצי השידור של הערוץ הראשון, מילאו את דין התנועה, מפלגת העבודה.

וכי מה ביקשו יעקובי ונבון לומר לעיתונאי רשות השידור, עם פתיחת כל הערוצים? אתם השבתתם את הטלוויזיה, כדי לקדם את מה שנראה בעיניכם מאבק צודק. ובכן, בעינינו זה מאבק לא צודק, לכן פתחנו את הערוצים מחדש.

עובדי רשות השידור תלו תקוות בישיבת סיעת המערך בכנסת ביום שלישי בלילה. „אולי", אמרו מנהיגי המאבק, „הח"כים הסוציאליסטים של המערך בכל זאת רגישים למצוקת עובדים, גם אם הם עיתונאים". אולם מתברר, כי מפלגת העבודה שכחה מזמן טעמו של עובד מהו. בכל נשכח, יעקובי ונבון, שני חולי פרסומת ידועים, גדלו והתפתחו ברפ"י, כמו גם שמעון פרס — מפלגה שחרתה על דגלה את סמל הממלכתיות. ממלכתיות כאנטיתיזה לסוציאליזם.

יצחק נבון, בכל נאומו הארוך בישיבת העבודה ביום שלישי, נמנע בעקביות מבניסה לדיון בשאלה האם העובדים צודקים בדרישותיהם אם לאו. שאלה ובעיה שולית, כמובן, לדעתו, קשה יהיה לפתור את דרישות העובדים לתוספת שכר, שכן בכך ייפרצו הסכמי המסגרת. ניתן יהיה לבצע פיטורי עובדים, לא שרירותיים, בהסכמת העובדים. גם את בעיית החלטורות של חלק מהעובדים אפשר לפתור, בהסכמה הדדית ועל־פי התקשי"ר. השר נבון הדגיש כי הוא תומך בהקמת ועדה ציבורית לבדיקת הנעשה ברשות השידור, כולל נושא הניהול ברדיו ובטלוויזיה. הוועדה תקום רק לאחר שהסכסוך הנוכחי יפתר.

השידור החדש תבוטל המליאה. סמכויותיה יועברו לוועד המנהל. זה יורחב משיבעה חברים לחמישה־עשר. הליכוד רצה, כי בחוק החדש יוגדר מנכ"ל רשות השידור כעורך ראשי בטלוויזיה וברדיו. המערך התנגד, וסיבותיו

ערוץ 2. בעיית פתרונות

מהיבט אישי, ראשי הליכוד, כולל יצחק שמיר ומשה ניסים, אינם אוהבים (אם להשתמש בלשון המעטה) את מנכ"ל רשות השידור, אורי פורת. לעומת זאת, הם חוששים, כי אם יתמכו בהחלפתו, עלולים לקבל במקומו איש מערך, רחמנא ליצלן. כלומר: מן הפח אל הפחת.

עם זאת, בליכוד עוקבים בדאגה אחר מהלכיו של „השכנך" יעקובי במשרד התיקשורת. הוא השתלט כבר על רשת הכבלים (המינוי: דדי הרניק, חבר מרכז העבודה), והוא מתחיל להשתלט על הערוץ השני, בשלב ראשון הוא זימן את לעצמו, סולו, לשידורי אידה נודל. הראשון שהתעשת בסוף שבוע זה היה עוזי לנדאו. אתנגד בכל תוקף לערוץ השני בוסח גד יעקובי ואשכנע חברים בסיעה ללכת בדרכי.

היום נכנסת שביתת עיתונאי הרדיו והטלוויזיה ליומה ה־24, ושום פתרון אינו נראה באופק, גם הרחוק. חבל.

מה תלד 2010?

ב־1986 נרשמו 59 מקרי עגבת ו־456 מקרי זיבה חדשים במדינת היהודים ■ במחצית הראשונה של 1987 נרשם רק מקרה חדש אחד של „תסמונת הכשל החיסוני הנרכש" (המוכר בציבור בשם איידס) ■ בשש השנים האחרונות נרשמה ירידה של 23 אחוז בשיעור הנישואין בסקטור היהודי ■ ב־2010 צפויים „הלא־יהודים" להוות 45 אחוז מהאוכלוסייה בין הים לירדן ■ דמוגרפיה שבדאי לדעת

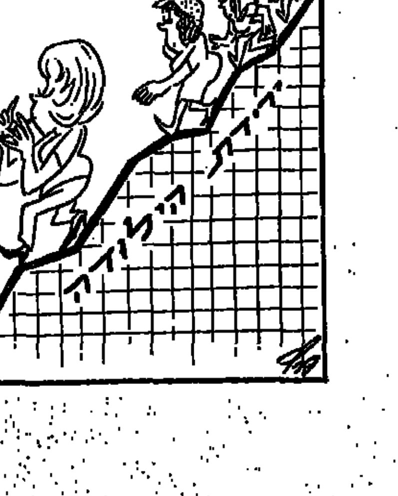

עמירם כהן

לאט לאט ובאין רואה, הופך הסכסוך היהודי־ערבי מסכסוך מזוין למאבק דמוגרפי מן הסוג הדרווינסטי: מי יותיר יותר ולדות על־פני האדמה הזאת. הערבים מבינים היטב, שבעיני העולם הגדול זכות האבות הישראלית היא טיעון בעייתי בהשוואה לזכות הריבונית של עם פלשתיני ההולך ורב, וכינויה של האשה הפלשתינית „פצצה ביולוגית" בפיו של ערפאת היא החרפה ברורה של הסכסוך הדמוגרפי.

בפרוש שנת תשמ"ח, הראי לעיין בפרסומי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה ולגלות, שכנגד ריבוי טבעי ערבי הולך וגובר, מתייצבת עלייה יהודית הולכת ומצטמקת. הלישכה מבשרת לנו כי עתה מונים תושבי המדינה הגבולות „הקו הירוק" — 4,375,000 נפשות. מהם 3,590,000 יהודים ו־759,500 „לא יהודים". עוד נתבשרנו, כי שיעור הגידול של היהודים היה בתשמ"ו — 1.1 אחוז (שהם 45,000 נפש) ושל הלא־יהודים — 2.8 אחוז (שהם 21,000).

אכן, למרות העלייה הקלה בשיעור העלייה (12,000 בתשמ"ו לעומת 9,200 בתשמ"ה) עולה משנה לשנה, לאט אך בבטחה, שיעור „הלא־יהודים" במדינה. מפירסום קודם אנחנו למדים, כי מאז 1961 הוכפל כמעט שיעורה של האוכלוסיה „הלא־יהודית" במדינת ישראל: אם ב־1960 היוו היהודים 88.9 ו„הלא יהודים" 11.1 אחוז, ב־1986 — ירד שיעורם של היהודים ל־82.2 אחוז ושיעור „הלא יהודים" עלה ל־17.8 אחוז.

מעניין במיוחד שיעור גידולה של האוכלוסיה המוסלמית, המרכיב העיקרי באוכלוסיית ה„לא יהודים". חלקה (באחוזים) כמעט הוכפל: מ־7.7 אחוז ב־1960 לכדי 13.8 אחוז ב־1986. גם שיעורם של הדרוזים עלה מ־1.1 אחוז ל־1.7 אחוז בהתאמה (שיעור הנוצרים ירד במקצת: מ־2.6 ל־2.3 בהתאמה). אך נחמה ציונית קטנה בכל זאת עימנו: אחוז „הלא יהודים" בירושלים, בניגוד לפירסומים אחרים, אינו עולה (כמעט) זה כ־15 שנה: — מ־26.6 אחוז ב־1972 הוא עלה ל־28.3 אחוז בלבד. ירושלים, בירתנו, מצליחה להישאר יהודית.

מה יקרה ב־2010?

שיעור „הלא יהודים" (קרי, ערבים) במדינה קרוב כבר עתה ל־20 אחוז — („הבעיה שלי היא לא ערביי יהודה ושומרון אלא ערביי הגליל", אומר חנן פורת) — והם מסוגלים, כבר היום אם יתאחדו, להופיע ברשימה אחת, להכניס 20 חברי־כנסת ולקבוע את גורלה של כל ממשלה.

כדאי לעיין בירחון הסטטיסטי (אפריל 87') כדי להיווכח היכן יעמדו הדברים בשנת 2010, בהנחה שלא יהיה „טרנספר" מהגליל או מהמשולש הקטן. בתחזית, המבוססת על השינויים הצפויים בשיעור הפריון, התמותה ו„מאזן ההגירה" (קרי: העליה והירידה), מנבאים לנו הדמוגרפים כי ב־2010 תמנה אוכלוסיית המדינה 6.16 מיליון נפש, מהם 4.7 מיליון יהודים (76.3 אחוז) ו־1.47 מיליון „לא־יהודים" (23.7 אחוז), כרבע מהאוכלוסיה. בכך עדיין לא אמרנו דבר על יהודה ושומרון וחבל עזה.

תחזית זו מניחה ירידה בפריון אצל היהודים: מ־2.8 צאצאים לאשה לכדי 2.4 ואצל המוסלמים מ־5.0 ל־3.5. אצל הערבים הנוצרים לא צופה התחזית שינוי בשיעור הפריון: 2.2 צאצאים לאשה, כפי שהוא היום.

מהתחזית עולה הנחה משמעותית נוספת: בפועל, ב־23 השנים הבאות, לא תתרום העלייה כל תוספת לאוכלוסיה היהודית בישראל. הדמוגרפים של משרד ראש הממשלה צופים מה שהם מכנים —„מאזן הגירה אפס"; „כ־10,000 עולים בשנה פחות, 10,000 נשארים בחו"ל," כלומר יורדים, בלשונם הנקייה של עורכי התחזית. כל זאת לתשומת ליבם של אלה, כמו למשל אנשי „גוש אמונים", הבונים את יישובם של יהודה ושומרון על גלי העלייה העתידים להציף את חופינו.

ואת יש"ע כבר הזכרנו?

בלישכה המרכזית לסטטיסטיקה אין תחזית על הצפוי לנו ביש"ע בשנת 2010. התחזיות שהוכנו שם מתייחסות לשנת 2002 בלבד, כלומר 14 שנה מהיום. על־פי תחזית „בינונית" (כלומר לא מינימלית ולא מקסימלית) צפויים להתגורר בשטחי יש"ע ב 2002 2,076,200 „לא יהודים", מזה בעזה 865 אלף. כל זאת בהשוואה לראשית 1986, עת התגוררו בשטחי יש"ע — 1.34 מיליון נפש, סה"כ גידול צפוי של 59 אחוז. תחזית „מאיימת" יותר מניחה אי־שינוי בשיעור הפריון של האשה המוסלמית. בהתאם לה תמנה ב־2002 אוכלוסיית השטחים 2.691 מיליון נפש, מהם 1.071 מיליון בחבל עזה.

התחזית הראשונה מתבססת על ירידה מתונה בשיעור הפריון של האשה המוסלמית בשטחים: מ־6.5 צאצאים חיים לאשה, לכדי 5.0 ובחבל עזה מ־7.2 ל־5.7 בהתאמה. שתי התחזיות מניחות, שתוחלת החיים של ערביי השטחים תעלה מ־63 שנה היום ל־69 בשנת 2002 ואילו תמותת התינוקות תרד מ־60 לאלף נפשות היום ל־30 לאלף.

מרכיב בעייתי בתחזית זו (בכל תחזית) הוא מאזן ההגירה. כלומר, ההפרש בין מספר היוצאים והחוזרים דרך גשרי הירדן בשנה. כיום מתקיים מאזן „שלילי" בתחום הזה: כ־8 אלפי ערבים עוזבים מדי שנה את יהודה ושומרון ו־6.5 אלף את חבל עזה. עורכי התחזית נוטים לקבל את ההנחה, שלא יחול בשנים הקרובות שינוי ניכר במאזן הגירה זה. בעזרת אקסטרפולציה אלמנטרית, בטעות תקן בלתי נמנעת, ניתן לחזות את גודלה של האוכלוסיה הזו בשנת 2010; על־פי חישוב כזה, יהיה מספרם של ערביי השטחים בשנה זו כ־2,500,000 נפש ויש גם הערכות גבוהות (הרבה).

בארץ ישנו את השממה

ההערכות הזהירות לעיל מורות כי בשנת 2010 צפויים להיות בתחומי מדינת ישראל והשטחים כאחד 4.7 מיליון יהודים וכ־4 מיליון „לא יהודים", שהם כ־45 אחוז מכלל האוכלוסיה. גם ויקל, גאולה כהן ושרון למוזו את האריתמטיקה הזו והתחזית שלי היא, שהלחצים בנושא „הטרנספוריים" למיניהם — יגברו ככל שנתקרב לקראת שנות האלפיים.

מצטופפים

אחוז היהודים המתרכזים בארץ, מסך כל היהודים בעולם, הולך ועולה. נחמה פורתא, אולי. ב־1970 היינו 20 אחוז; ב־1980 — 25 אחוז וב־1986 — 27 אחוז. יש דמוגרפים שרואים בממצא הזה סיבה לדאגה דווקא: לא משום שיהודים עולים לישראל אלא מפני שהפריון אצל יהודי הגולה הוא כל־כך נמוך (1.5) וההתבוללות כל־כך מהירה, שהם מתמעטים והולכים משנה לשנה.

ממצא אחר, שעליו אין למולנו מקום לפרשנויות, הוא תהליך ההצטופפות. נעשה צפוף בארץ־ישראל. פעם קראנו לזה כיבוש השממה. צפיפות התושבים לקמ"ר עולה בהדרגה ובקרוב תהיה מהגבוהות בעולם: מ־67.7 נפש לקמ"ר ב־1950 לכדי 199 נפש לקמ"ר ב־1986. גם המכוניות מצטופפות על הכבישים. משנת 1980 עולה מספר המכוניות בשיעור ממוצע שנתי של כ־7 אחוז (17 אחוז בסך־הכל). מספר המכוניות הפרטיות הגיע ב־1986 ל־649 אלף ומספרם של המשאיות והרכב המסחרי ל־121 אלף.

לכל שיבעה מטר במדינה הזאת מצויה מכונית. זוהי הצפיפות המוטורית והגדולה בעולם, להוציא אזורים מסוימים באיטליה. זאת, משום שסלילת כבישים בישראל, מגלים לנו, מוכחי הלישכה, הוא תהליך הולך ומצטמצם: ב־1980, תחת הסעיף „סלילת כבישים חדשים והרחבות", אנחנו מוצאים 390.8 ק"מ וב־1986 רק 170.1 ק"מ. אם כן, אין להתפלא על ממצאי סעיף „תאונות הדרכים." וכדאי לומר, בהזדמנות זו, דברי כפירה בנושא „טעות אנוש" בנהיגה. כשיש רק שיבעה מטר כביש לכל אחד מאיתנו — כל „טעות אנוש" עשויה להיות טרגית. ומי מנהיגנו מחוסן „מטעויות אנוש"? אכן כשאין כבישים אין ניסים: ב־1980 נרשמו 12.716 אלף תאונות עם נפגעים: ב־1986 עלה מספרן ל־14.568.

מספר הנפגעים באותן תאונות עלה מ־17,881 ב־1980 ל־21,202 ב־1986. ב־1986 עלה מספר הנפגעים לעומת 1985 ב־13.3 אחוז ומספר ההרוגים ב־7.2 אחוז והגיע ל־413 נפש: ככל הידוע, במחציתה הראשונה של 87 המספרים קשים בהרבה. יש כנראה „קו אדום", לגבי הצפיפות על הכבישים, שממנו שיעור העלייה במספר התאונות מתחיל להיות גיאומטרי.

היכן יהודים גרים?

בסוף 1986 התגוררו ב„גוש דן" כארבעים אחוז מתושבי המדינה: 1,624,000 נפש בדיוק, (בתל־אביב־יפו — 320 אלף; בבני־ברק — 140 אלף; בבת־ים — 132 אלף; בחולון — 140 אלף, בפתח־תקווה — 130 אלף; בראשון־לציון — 116 אלף; ברמת־גן — 115 אלף).

„בחיפה רבתי" (נשר, הקריות, תל־חנן) היו 393 אלף, כשבעיר עצמה 223 אלף. בנתניה התגוררו 112 אלף ובבאר־שבע 115 אלף. 11 ערים בישראל מונות מעל 100 אלף נפש. ירושלים כבר אמרנו (468.9 אלף נפש כולל ערבים). במושבים ומושבים שיתופיים מתגוררים, בראשית תשמ"ח, 157 אלף ובקיבוצים 126 אלף. והבשורה משמחת לחלוצים, אשר עמנו: לאחרונה ניכרת ירידה בירידה במשקלם הדמוגרפי של הקיבוצים: 1960 — 3.5 אחוז; 1970 — 3 אחוז; 1980 — 2.9 אחוז; 1986 — 2.9 אחוז).

מה למדו המזרחיים מהאשכנזים

נתוני הלישכה מורים, כי המזרחיים למדו מהר מאוד איך לא לעשות ילדים. לאשה היהודיה יוצאת אסיה ואפריקה, או שהוריה ממוצא כזה, יש פחות ופחות צאצאים והיום היא משתווה בכך (כמעט) לאשכנזייה. מ־5.69 צאצאים חיים לאשה (בממוצע) ב־1950 ל־4.07 ב־1970 ועד 3.3 בלבד ב־1986 (לעומת 2.65 ליוצאות אירופה ואמריקה). בסך הכל, המשפחה היהודית קטנה והולכת: ב־1960 מנתה משפחה ממוצעת 3.9 נפשות וב־1986 3.63 נפש בלבד. גם הלידות פוחתות: ב־1950 היו 33 לידות (יהודים) לכל 1000 תושבים, ב־1970 — 24.2 וב־1986 — רק 21.2 אך גם האם המוסלמית בישראל מקטינה את מספר צאצאיה: מ־9.31 צאצאים חיים ב־1950 לכדי 4.63 בלבד ב־1986.

יהודים חיים יותר

משקלם של היהודים במדינת ישראל יורד בהדרגה, אך מי שיכול, יתנחם בכך שהם חיים קצת יותר: תוחלת חייו של הגבר היהודי היתה ב־86 73.9 שנה לעומת 72 שנה אצל הלא יהודי. היהודיה, שנותיה עלי אדמות (בממוצע), הן 77.3 לעומת 75.8 אצל הלא יהודיה. ומי שיחזה (יהודים) עד שנת 2010 צפויות לו 75.9 שנות חיים ולאשתו, שתחיה, 79.4 שנים.

רווקים ורווקות

אם אינכם נשואים (עדיין) אתם מצויים כנראה בקבוצה הולכת ותופחת. יהודים בישראל נישאים פחות ופחות מאי־פעם בעבר. אצל ה„לא יהודים" המגמה הפוכה. עוד נקודה במאבק הדמוגרפי.

מפרסום אחרון של הלישכה לסטטיסטיקה (ספטמבר 87') אנחנו מוצאים את המספרים הבאים: ב־1980 היה שיעור הנישואין (לאלף נפש) בין היהודים 7.7; ב־1986 ירד המספר ל־6.3 ובמחציתה הראשונה של 1987 ירד ל־5.9 (!) בלבד. ירידה של 23.4 אחוז בשש וחצי שנים בלבד. כהן אבידב היה אומר על זה שהעם היהודי בציון מאבד עצמו לדעת. אצל המוסלמים היה השיעור ב־1980 7.5 לאלף נפש ועלה ב־86 לכדי 9.1 בהתאמה.

ביחס לגירושין ניתן, בסיוע נתוני הלישכה, להזים אגדה: לפחות מאז 1960 לא עלה שיעור הגירושין בין היהודים. אולי ירד אפילו במקצת: מ־1.3 לכל אלף נפש לכדי 1.2 ב־1986.

לא רק איידס

הידעתם שב־1986 נרשמו 59 מקרי עגבת ו־456 מקרי זיבה במדינת היהודים? ו־124 הכשת נחש ו־427 עקיצות עקרבים ו־32 מקרי מלריה ורק 6 מקרים חדשים של ה„כשל החיסוני הנרכש"? למה אף אחד לא מדבר על שחפת פעילה (192 מקרים). ויש גם 14 מקרי בילהרציה, 3 מקרי צרעת ו־3,206 מקרי צהבת („דלקת כבד נגיפית"), רק שיתוק ילדים אין לנו יותר, ב־1986 לא נרשם אפילו מקרה אחד וכך במחצית הראשונה של 87'. — טפו, טפו, טפו במחצית הראשונה של 87 נרשם רק מקרה אחד של „תסמונת הכשל החיסוני הנרכש".

מי אמר שהירידה עלתה?

שיעור הירידה, למרות כל ההיסטריה, נשאר קבוע פחות או יותר מזה שנים רבות ואולי אפילו ירד. ב־1950 33 אחוז מהתושבים היוצאים באותה שנה לא חזר הביתה. ב־1960 — 24 אחוז; ב־1970 — 4.5 אחוז; ב־1980 — 6 אחוז; ב־1986 — 4 אחוז בלבד. גם במספרים מוחלטים, אם כי כאן זה נראה קצת אחרת, אין שינוי מהותי: ב־1976 עזבו (ללא שוב) 7,100 תושבים קבועים. ב־1980 — 32,000; ב־1986 24,000 בלבד.

משהו אופטימי: מספר הממתינים להתקנת טלפון בביתם ירד מ־208 אלף ב־1980 ל־145 אלף (בלבד) ב־1986. יש תקווה. □

דיבור שומרי

לא לסרבנות!

בתאריכים 19.10־18־17 קיימה משלחת השומר הצעיר (המשלחת מורכבת ממדריכיה הבוגרים של התנועה העומדים בפני גיוס לצה"ל) סמינר בנושא התיישבות והגשמה, שכלל סיורים ומפגשים בקיבוצים ובעיירות פיתוח. בסופו של הסמינר ערכה המשלחת דיון בשאלת הסרבנות (בהקשרו האקטואלי — מכתב השמיניסטים). הדיון הועלה ביוזמתם של מספר חברי משלחת שראו חשיבות רבה בכך שחברי המשלחת, כמדריכים וכגוף מוביל בתנועה, המקיים התמודדות חינוכית יומיומית על דמותו של הנוער והחברה בכלל, ינקוט עמדה בנושא.

ביסוד הדיון עמדה ההסכמה הכללית, כי שלטון הכיבוש והדיכוי אינו סיטואציה צבאית בלבד, אלא מצב פוליטי־חברתי־אנושי בלתי נסבל המערער את עמדותנו כמדינה דמוקרטית וציונית, כבני אדם בעלי אמות מידה מוסריות־אנושיות ועוד כהנה וכהנה דברים הנגזרים מכך. לאור הנחה מוסכמת זו נסב הדיון לא על ניתוח ועיסוק במצב הפוליטי־חברתי־אנושי עצמו אלא על דרכנו כתנועה להתמודד איתו.

נראה שהפרדה זו אומרת שתפיסה מוסרית־פוליטית השוללת את הכיבוש אינה גוזרת בהכרח סרבנות, ועל כך אכן התנהל הוויכוח בין הדוגלים בסירוב לשרת ובין אלה הדוגלים בשירות משמעותי, שדרכו נביא לידי ביטוי את תפיסותינו הייחודיות.

סיכומו של הדיון היה בהסכמה כללית (מלבד יחידים) עם העמדה השוללת את הסירוב. הוחלט לפרסם גילוי דעת בצורת *מכתב המבהיר את עמדת משלחת השומר הצעיר בנושא.*

אידה

אידה נודל כאן, איתנו, עכשיו, בישראל. אידה ראויה שתהיה לנו למופת כבני אדם, כיהודים ציוניים וכחברי תנועת השומר הצעיר.

במאבקה על ערכי יסוד לקיום אנושי חופשי — החופש לבחור שייכות, זהות, מקום מגורים, לנקוט עמדה ולפעול להגשמתה.

במאבקה למימוש זכותה הלאומית, וללקיחת אחריות מלאה לקיום על כל משמעויותיו (כאדם, כיהודי, כציוני, כחלוני, כסוציאליסט...).

לנו, חברים ומדריכים בתנועה הפועלים ונאבקים יום־יום בתוך הביצה של הוויתנו הקרובה, המיידית, אם זה הקיבוץ או החברה הישראלית כולה, חשובה אידה במיוחד כתזכורת למאבק קיומנו הלאומי (לא האיכותי־תוכני, אלא הגולמי והצורני), למאבק יהודים באשר הם, בבריה"מ, באמריקה, באירופה ובעולם כולו.

מאבק שהוא ללא ספק גורלי להמשכיות המפעל הציוני. חשוב שאנחנו חברי התנועה ננסה, למרות הקשיים, להרים את ראשינו ולהביט אל מחוץ לביצתנו המקומית.

אמנם, כאנשים העוסקים בעבודה חינוכית איטית ומעמיקה, אולי לא נראה לנו טקס קבלת הפנים של אידה נודל כבעל חשיבות (וישנם האומרים שהיה בעל חשיבות תקשורתית בלבד), אך המטריד הוא שכשמדובר בנושא כמו „מחאה נגד הכיבוש" או עצרות שלום מסוגים שונים ו/או עצרות הזדהות עם ציבור פועלים זה או אחר, אז אין פני הדברים נראים כך. אז לכולם ברורה חשיבות ההשתתפות בארוע, „אפילו", כשהוא בעיקרו סמלי־טקסי־תקשורתי. ואילו כאן, אנו משאירים את המונופול על הציונות (ואפילו אם זהו מונופול תקשורתי בלבד) בידי בני עקיבא או אנשי המועצה האזורית שומרון. בואו נהייה גם אנחנו שם בפעם הבאה, לא 30 אלא 300. בואו לא ניתן לזהות הציונית של תנועתנו להיטשטש!

בזאר סתיו

גרניט פולומבו

נעלי התעמלות

נעלי ההתעמלות הפכו בשנים האחרונות לאביזר אופנתי „הכרחי" ולגיטימי בשילובים של סגנונות־לבוש שונים. ודווקא שילובן של נעלי־התעמלות עם לבוש אלגנטי, יוצר אפקט של „שבירה" מתוחכמת.

כיום תעשיית נעלי־ההתעמלות מייצרת נעלי־התעמלות איכותיות מאוד ויקרות מאוד.

אני לכשעצמי, מוצאת את נעלי־ההתעמלות נוחות ודווקא כשהן ישנות, ומקלות את אימום כף־הרגל. הבעיות מתחילות כאשר האגודלים פורצים את מעטה הבד ומציצים החוצה. במקרה שכזה, תופרים את הקרע, מדביקים או תופרים אפליקציה של שאריות בד, מוסיפים כפתורים מעניינים, מסמרים דקורטיביים־ניטים, ופייאטים וכשכל אלה ערוכים על־פי תכתיבי הדמיון הפרטי שלך).

את השרוכים, אלה שאנו האחראים הכמעט בלעדיים על לכלוכם (אנחנו אוהבים לדרוך עליהם), אפשר להחליף בשרוכים אופנתיים יותר, בסרטים צבעוניים, בסרטי־סאטן או — לכבס.

רעה שנייה שסובלות ממנה נעלי־העמלות, הם הכתמים. מכבסים את נעלי־ההתעמלות (אפשר גם במכונת־כביסה — סולו) ועל הכתמים העקשניים מציירים: בטושים צבעוניים על בסיס אלכוהול (טושים שאינם מדוללים במים ולכן עמידים למים). או — צביעה בצבעי־בד (ראה פרק הציור על חולצות).

ניתן לקבוע את צבעי־הבד על־ידי מייבש שיער, המכוון לחום מכסימאלי.

אפשר גם למלא את נעל ההתעמלות בגרבי־כותנה, ולגהץ. הסוליות של נעלי־ההתעמלות הן יציקה של גומי שהבלאי פועל גם עליה. ואילו חרירי השרוכים נוטים להחליד.

את אלה ניתן לצבוע בצבעי אמייל קר או אפילו בצבעי שמן תעשייתיים. (שימו לב, הדילול של צבעים אלו נעשה בטרפנטין. לאחר השימוש, מנקים את המכחולים בטרפנטין, דבר המאפשר שימוש חוזר במכחולים).

תמונה א' מלמטה — נעלי „כלה ספורטיבית" — נעלי התעמלות גבוהות קרועות, שקושטו באפליקציות המסתירות את תיקוני הקרעים. השרוכים הוחלפו בסירטי סאטן.

תמונה ב' מימין — נעלי־התעמלות מוכתמות שעוטרו בקומיקס.

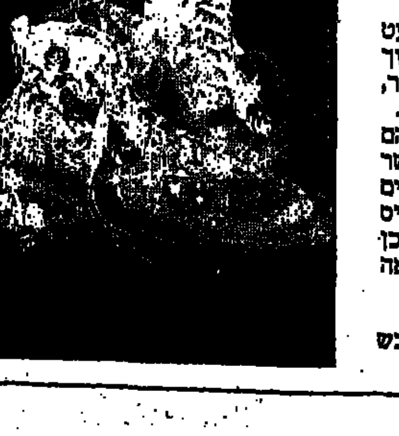

מילון שימושי

פורנוגרפיה, ארוטיקה, מין

קשה לדעת ממה רגשה הארץ יותר השבוע — מנפילת הבורסה בניו־יורק, או מבואה של צ'יצ'ולינה. צ'יצ'ולינה היא כוכבת עולמית בתחום תעשיית הפורנוגרפיה, שהצליחה לצאת מקלטות הווידיאו ומהמועדונים האפלים בהם היא מופיעה, ולהפוך לדמות פוליטית. היא נבחרה לפרלמנט האיטלקי, מסתובבת בעולם, נואמת וחושפת את אבריה בכיכרות, ברחובות ובכלי התקשורת. בואה ארצה היה מלווה כצפוי בוויכוח גדול, כאשר המתנגדים לה עמדו משני צידי המתרס. מצד אחד, הדתיים רואים בהתנהגותה תועבה וחילול הקודש. מצד אחר, הפמיניסטיות, למשל, טוענות שהיא מייצגת גישה מעוותת לאשה ולגופה.

מהי פורנוגרפיה? פורנוגרפיה היא בהגדרתה הצגה ברבים, במופע, בקולנוע, בציור או בספרות של פעילות מינית: משגל, חשיפת אברים, אוננות וכו'. אבל לא כל הצגה כזו היא פורנוגרפיה. היא כזו כאשר הצגת המין היא פשטנית, גסה, מראה את הדברים כמו שהם ללא עידון, ללא רמז, ובלי רגשות כמו אהבה, שמחה או סקרנות.

יש משפט מפורסם מתוך המחזה „בית התה של ירח אוגוסט", האומר כי „פורנוגרפיה היא עניין של גיאוגרפיה". משמע: למרות ההגדרה הברורה, פורנוגרפיה היא עניין יחסי. בארץ מסוימת ייראה מופע או קטע כתוב, העוסק במין גס, מעוות ומרחיק לכת — ועל כן פורנוגרפי. בארץ אחרת ייראה אותו קטע תמים ומבטא אהבה ושמחה. בכל מקרה מעמידים ליד הפורנוגרפי את האירוטי. זהו מעין קו גבול דק של התייחסות אל המין.

מהו הארוטי? מהי ארוטיקה? שניהם גזורים משמו של אחד מגיבורי המיתולוגיה, ארוס, הממונה על התשוקה המינית. הארוטי גם הוא תואר של המעשה או המופע, הציור או הקטע הספרותי העוסק במין, אך הוא מרגיש את הקסם שבמין, את הסוד שבמין, את התערובת הנפלאה בין היחסים הגופניים והנפשיים. גם הפורנוגרפיה וגם הארוטיקה הן צורות התייחסות אל המין, אבל טעמן שונה עד מאוד.

YESH DIBUR

עמלה עינת

פתרונות ל„תיק שכל" משבוע שעבר

בתחנת הרכבת

דני צריך להגיע לגרינפילדס. אילו היה יעדו קמס, מידוויל או ראיין היה קונה כרטיס ב־3 ל"ש; אילו נסע לבנסטוק היה עולה לרכבת למידוויל, והעוברת בתחנה זו; אילו רצה להגיע לפוגוול — כל רכבת טובה לו.

מה חסר

חידה קלה מאוד. חסרה הספרה 6. בכל שלוש הצורות המספר שבמעגל הפנימי מהווה את סכום המספרים המקיפים אותו.

הזוכה בחידון „זיהוי מקום" מה־9.10 ש.ז. ים איזנר מרמות מנשה. המקום: תחנת דבורה בחדרה.

גיורא מנור

יתרונו של חיסרון

כאורה סובלים חיי הציבור של ארה"ב מהשימוש הקפדני — ירושת המסורת הפוריטנית — בקנה־מידה מוסריים בתחום הפוליטי. מועמד אחרי מועמד לנשיאות — משום־מה דווקא מהצד הדימוקרטי של הקשת הפוליטית — מועד ומסיר את מועמדותו, משום שמישהו גילה, ששכב, שומו שמיים, עם מזכירתו, דבר שאיש מהבוחרים מעולם לא עשה... או אחר, שוויתר על המרוץ לנשיאות, משהתברר, שהעתיק קטעי נאומים של אחרים, והשמיע אותם ציטוטים מבלי לציין את המקור, משמע: גניבה ספרותית. (נשארת, כמובן, השאלה, מדוע אדם שפוי בכלל מבקש להיות נשיא).

בהשוואה אלינו — וארצות רבות אחרות — אלה פשעים וחטאים זעירים ממש. אין זה אומר, שפוליטיקאים בארה"ב הם כליל השלימות: שאינם מסוגלים, כמאמרו של המשורר אוגדן נאש, „למכור את הסבתא שלהם בשני סנט". והוא מוסיף מיד הערה מסוייגת: לו חששו, שיש עיתונאי בסביבה...

איך ליישב את הסתירה בין האלימות בחברה האמריקנית, מצד אחד, חוסר ההתחשבות המקובל בזולת, שעה שמדובר בעסקים, עם הדרישה המופרזת כל־כך ליושר ולאמירת־אמת? האמת היא, שאיש אינו מצפה מפוליטיקאי להיות אחד מל"ו הצדיקים. ואין בזה גם כל צורך. מספיק, אם כל פוליטיקאי ומועמד־למשרה מודע לכך, שכשלון פעוט בתחומי המוסר יכשיל אותו.

יהיה זה אולי מיותר לצטט את קביעתו של הנשיא לינקולן: אי־אפשר לרמות את כל האנשים כל הזמן. אפשר רק לרמות מספר אנשים זמן־מה (תרגום חופשי מאוד לאמת חשובה).

אצלנו האנשים לא פחות מוסריים מאשר במקומות אחרים. אלא שאנו חיים במזרח התיכון, ובו שולטים מושגים אחרים. דבר זה התברר לי בצורה מכאיבה לפני שנים רבות, כששימשתי מעין סדרן־עבודה של פלוגת אנשי מילואים.

יום אחד בא אלי אחד החבר'ה, איש בעל משפחה כבן 40, וביקש להשתחרר משמירה ביום מסוים, כי, לדבריו, היתה לו הזמנה לבית־המשפט להעיד. כמובן שמיד רשמתי לי לשחררו באותו מועד. כעבור רבע שעה התפרצה למשרדי חבורה נזעמת של מילואימניקים, שהתנפלו עלי, כאילו עשיתי משהו גרוע מאוד. עבר זמן־מה, עד שתפסתי על מה כועסים. כי בעיניהם אני הייתי אשם בכך, שאותו בחור רימה אותי, שלא דרשתי ממנו להוכיח שיש לו הזמנה לבית־המשפט, שהאמנתי לו. בעיניהם לא הרמאי אשם, אלא זה ש„סידרו אותו", התמים, הטיפש, הפתי המאמין לכל דבר.

מאז אני מבין קצת יותר את הפוליטיקה הישראלית.

רק כך אפשר להבין את פרשת פולארד, את חטיפתו של ואנונו, שאינו גיבור לאומי בעיני, אבל יותר פיקח מאנשי הביטחון שחטפו אותו ברומא.

אני בטוח, שכוחות הבטחון של ארה"ב עושים מעשים איומים בסתר, ממש כמו אנשינו. אבל כל סוכן אמריקני יודע, שהוא לא בסדר, שעה שכל ישראלי סבור שמי שלא בסדר הוא המרומה. והתמימות האמריקנית, שהיא לכאורה חיסרון ומגבלה, הופכת למעשה ליתרון וכוח, ואילו הפיקחות כביכול שלנו תמיד מכשילה אותנו, אבל איננו לומדים מהנסיון.

זה סיפור ישן מאוד. ראשיתו כבר בדרך בה זכה יעקב אבינו בבכורה.

בעצם, זהו גם סיפור כישלונם של יצואנים ישראלים רבים, שהיו סבורים, שאפשר לרמות את הגויים הטיפשים, עד שנוכחו שאותם תמימים מבינים היטב מה מנסים לעשות להם. אמריקה היא גם ארץ האינדיווידואליזם, האגוכיות שהפכה לאידיאולוגיה. אף על פי כן, המעשה שהיה בעיתונאי הערב שלנו בהפרת החרם על מדורי הספורט בעקבות דקירתו של כתב, לא יכול היה להתרחש בארה"ב, כי הפרת הסולידאריות היתה נחשבת למשהו בלתי מוסרי, שיהווה בומרנג.

„חדשות", „ידיעות אחרונות" ו„מעריב", שעקפו ללא היסוס את החלטות אגודת העיתונאים לא חשבו, שמעשה הנבלה שלהם ייזקף לחובתם. איני יודע, אבל אני מניח, שהם לא נדברו ביניהם להפר את ההחלטה, אלא כל מערכת ומערכת הגיעה למסקנה הזהה לבדה. וזה מוכיח, עד כמה זה עניין של מוסכמה חברתית, וזה המדאיג.

יתכן, שאנו סובלים גם מהתחושה של היהודי הגלותי, שבלי איזה טריק, איזו רמאות, לא יוכל להתגבר על אנטישמים למיניהם. וברדיפה יש מעין צידוק לעורמה (או רמאות). הסיסמא „כל העולם נגדנו" היא עדיין תירוץ לנהוג בניגוד לצווי החוק הבינלאומי, או המוסר המקובל. אנחנו, כמדינה וכפרטים, איננו פחות מוסריים מאחרים. אבל איננו נזהרים די, כדי לא להזיק לעצמנו ולזולת. □

חאלד חליפה

ליבי עם ליבאי

ח"כ דוד ליבאי, יו"ר ועדת ביקורת המדינה של הכנסת, הציע לנשיא המדינה לכלול את האסירים הבטחוניים במסגרת האסירים שיקבלו חנינה לרגל שנת ה־40 של המדינה — כך מסר „על המשמר" בשבוע שעבר.

קריאה זו של ח"כ דוד ליבאי מטילה זרקור בולט על התפוצצות בתי־הכלא בישראל ובגדה המערבית מאסירים פוליטיים פלשתיניים, היושבים בתנאי צפיפות קשים במיוחד. בריחות האסירים בכלא נפחא ובכלא עזה ובקשתו של הנציב דוד מימון להשתחרר מתפקידו הם עדות חיה למצב זה.

הצעתו של דוד ליבאי, מיוניה הבולטים של הכנסת ובעל רמת חשיבה אנאליטית גבוהה, באה בשעה של הסתה להטלת עונש־מוות על אותם אסירים, מקרב רבדים רבים בציבוריות ובמימשל הישראלי; הצעה שלא תעזור במאומה בפתרון בעיות הדו־קיום הערבי־ישראלי בישראל. מכאן, כל הברכה והכבוד להצעה של חה"כ האמיץ, שמצליח לשחות נגד הזרם והקונסנזוס.

עם זאת, ליבאי חייב לעגן בבקשתו את האלמנטים החוקיים־משפטיים של אותה הצעה ולא לסמוך רק על שיקולו ורצונו של הנשיא. שכן, האסירים הפלשתינים נשפטים בבתי־דין צבאיים הממונים מטעם המושל הצבאי של האזור, ופסק־דינם הוא סופי ברוב המקרים, ללא כל אפשרות לערער בערכאות גבוהות. מה גם, שאסירים אלה אינם יכולים לזכות בחנינה מעצם היות פסק־הדין פרי־ידיו של בית־דין צבאי.

מצב מפלה זה מנוגד לאמנת האו"ם, שבסעיפיה נהנים אסירי הכיבוש מיחס של שבויי־מלחמה. ממשלת ישראל אינה מתייחסת אל האסירים הפלשתינים כאל שבויי מלחמה — שהכיבוש הוא אחת מתוצאותיה — אינה מתייחסת אל הגדה המערבית ורצועת עזה כאל שטח כבוש ומטילה על האנשים שחיים שם חובות ללא זכויות בסיסיות.

מדי שנה חווים פלשתינים רבים את חוויות המאסר וההשפלה, חוויות המתוארות כטראומתיות ביותר. המעצר נהיה אמצעי נפוץ לענישה קולקטיבית. אי־מתן החנינה סותם את הגולל על כל אפשרות לפתרון צודק לבעיית הסכסוך הפלשתיני־ישראלי. □

יהודה להב

בדיות וול סטריט

מומחים לענייני בורסה אומרים [illegible] הפסדי המשקיעים מאז „יום ג' [illegible]" בוול סטריט בטריליון דולר, [illegible] מיליארד, או מיליון מיליון דולר. [illegible] מחמישה מיליארד בני־אדם החיים על [illegible] הארץ הפסיד, כביכול, בממוצע 200 דולר. [illegible] הרוויח סכום־עתק זה?

כל החישובים הללו אינם אלא פיקציה, [illegible] אילו באמת הושחתו במשך שבוע ימים [illegible] פיזיים בשווי אלף מליארד דולר, פני העולם היו משתנים. לאמיתו של דבר, הכל נשאר [illegible] עומדו: הבניינים, המכונות, הציוד, חומרי [illegible] המוצרים המוגמרים. רק כמה שנות של [illegible] הושחתו בוול סטריט ובשאר הבורסות [illegible] מחשבים של „ברוקרים" יצאו מכלל שימוש [illegible] עומס־יתר.

המפולת בבורסות — יש בה כדי להזכיר [illegible] משבשים מעשי־ידי אנוש את מהלך [illegible] הטבעי. ניירות הערך למיניהם אינם [illegible] כשלעצמם. אין הם אלא פיסות נייר [illegible] זה לא, אלא רק רישומים בזכרון [illegible] מי שברשותו נכסים מרומים אלה, יכול [illegible] המוסכמות האנושיות, לרכוש תמורתם [illegible] ממש. כל אחד מאיתנו יודע, שאם [illegible] את מניות הבנקים שהיו ברשותו [illegible] ובכסף זה הוא יכול לרכוש לו טלוויזיה [illegible] שהיא בהחלט נכס ממשי; או לקנות [illegible] למפעלו ולייצר מהם משהו יותר [illegible] מועיל מסתם ניירות צבעוניים. [illegible] שמכשיר־טלוויזיה אחד יישאר מכשיר [illegible] אחד, הרי בתוקף מניפולציות [illegible] יכולה להכפיל את ערכה ואז אפשר [illegible] מכשירי טלוויזיה תמורת מה [illegible] לקנות מכשיר אחד בלבד; והיא [illegible] את ערכה ואז אין היא יכולה [illegible] לנייר טואלט. במקרה הראשון, [illegible] אין זה משנה את כמות הנכסים [illegible] הפיזיים, הקיימים בעולם.

אל תאמינו לסיפורי הבדים, [illegible] המפולת בוול סטריט „ירדו לטמיון" [illegible] דולר, אשר בקצת תבונה וראיית [illegible] לעשות בהם שימוש יעיל. למשל — [illegible] הסיוע לישראל... שום דבר לא ירד [illegible] לכמה אשליות; ואנשים (וגם עמים, [illegible] חשבון המחרתיים, ייאלצו [illegible] החשבון כבר היום. מאחר שהושחתו [illegible] פיקטיביים, בעוד שהנכסים [illegible] קיימים ועומדים, הרי הפסדו של [illegible] של האחר ובסיכום מתקזזים [illegible] והרווחים.

בכל זאת, יש הבדל. בין המפסידים [illegible] מליארדרים, שאני לא אזיל [illegible] המר; ויחד עימם מיליוני אנשים [illegible] שהמפולת גזלה מהם כל מה שהיה [illegible] המרוויחים (כפי שעוד עתיד [illegible] מיליארדרים חדשים; לא יהיו [illegible] מעמל כפיהם וגם עמים עניים לא [illegible] הרווחים.

גם בעידן המחשבים ו„חברת [illegible]" כנם חוקייסוד אחרים של [illegible] הקאפיטליסטית והם פועלים [illegible] וכל המתנשאים הנבערים, [illegible] קיתונות־לעג על מארכס, [illegible] את רוקם.

גדעון ספירו

בחסות אקדמית

אגודה „שורשים" עורכת חדשות לבקרים סמינרים וימי עיון בנושאים שונים בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות. בשבוע האחרון פירסמה האגודה מודעות־ענק בעיתונות היומית על סמינר חדש שיתקיים בחודש הבא תחת הנושא: „האנטישמיות החדשה". במודעה נאמר: „מה הופך את שנאת ישראל הישנה לאנטישמיות המודרנית? מה הופך את השנאה התיאולוגית של הכנסייה הנוצרית לשנאה ביולוגית כלפי מי שבעורקיו דם יהודי? מה מביא את המדינה המודרנית, הצועדת לקראת ליברליזם הומניות ומיזוג עמים, לדחות מקירבה את הגזע היהודי?"

את התאור המצמרר והמקפיא הזה מעטרים פרופסורים חשובים ונכבדים מהאוניברסיטה העברית ומאוניברסיטת בר־אילן, אשר ירצו בסמינר. כך יכולים אנשי „שורשים" והאגף לחינוך ותרבות במשרד החינוך לשפשף ידיהם בהנאה ולומר בסיפוק עצמי: שוב הצלחנו לזמר את שיר „כל העולם נגדנו" והפעם בחסות אקדמית מרשימה, שתפרוש את חופת האמינות הדרושה.

האם זו התמונה הנכונה? האם יש בכלל כיום בעולם בעיה של אנטישמיות חדשה? האם העולם הליברלי וההומני דוחה מקרבו את הגזע היהודי? מדוע מעוניינים אנשיו של השר נבון לנפח באופן מלאכותי בעיה שבכלל לא קיימת? מה מונח ביסוד יצירת הרושם שימי הביניים, פרעות ת"ח ות"ט והפרוגרומים של חמלניצקי החליפו פשוט צורה והופיעו בלבוש חדש? נראה ברור, כי מצב היהודים כיום בעולם הנאור וגם הלא כל־כך נאור, מעולם לא היה כה שפיר. הציבור היהודי, כקהילה וכפרטים נהנה היום משגשוג ופריחה, שאין זכורים דוגמתם בהיסטוריה היהודית. גם ימי תור הזהב בספרד מחווירים בהשוואה למצב היום. ואין זה משנה אם מדובר במשטר גזעני ועריץ כמו זה בדרום־אפריקה או צ'ילי, או במשטרים פתוחים ודמוקרטיים כמו אלה בארה"ב ובריטניה. היהודים משגשגים, מקובלים ומעורבים בחברה ומידת השפעתם עולה לעתים הרבה מעבר למשקלם המספרי באוכלוסייה. אפילו בבריה"מ אי־אפשר לדבר על אנטישמיות חדשה. הבעיה בבריה"מ אינה „שנאה ביולוגית כלפי מי שבעורקיו זורם דם יהודי" או „דחיית הגזע היהודי", כנאמר במודעת „שורשים" ומשרד החינוך. להיפך, בבריה"מ מצב היהודים כפרטים שפיר יחסית לאין ערוך לעומת הלא יהודים. הם בעלי הכנסה כלכלית גבוהה יותר, מרוכזים במקצועות בעלי יוקרה חברתית וציבורית ומעורבים במרבית שלוחות החברה והמימסד. למען האמת, ערביי ישראל, שלא לדבר על הפלשתינים בשטחים הכבושים, כמהים להגיע בישראל למידת המעורבות והמקובלות שממנה נהנים היהודים בבריה"מ. למעשה, הטענה הבסיסית של ישראל כלפי בריה"מ טמונה במצב שלפיו אין הסובייטים רוצים להיפטר מהאזרחים היהודים; בדיוק הפוך מאותה אנטישמיות חדשה לה טוענים יוזמי הסמינר.

אינני אומר כי אין אנטישמיות בעולם, ודאי שיש אנטישמים. אבל עליבותה של אותה אנטישמיות בולטת דווקא על רקע שגשוג היהודים. אפילו תנועתו של לה־פן בצרפת, שמקובל לשרטטה כאנטישמית, ממקדת את עיקר הסתתה נגד ערבים, ודווקא בנושא זה יש לצערי יותר מדי יהודים, בישראל ומחוצה לה, ששותפים ללה־פן באותה שנאה. כאשר לה־פן צייץ משהו אנטישמי בנושא השואה, התגייסה מולו כל צרפת הרשמית, ואירופה יחד עימה, לגינויו החד־משמעי.

רק בימים האחרונים שוב באו לידי ביטוי הכבוד והיוקרה לה זוכים יהודים, כשסופר יהודי זכה בפרס נובל לספרות וכלכלן יהודי זכה בפרס נובל לכלכלה. גם מצבה של ישראל בקהילה הבינלאומית מזים את כל נביאי האנטישמיות. אין עוד מדינה בעולם שנהנית מסיוע אדיר כזה כמו ישראל. ישראל, על ארבעת מיליון תושביה, מקבלת יותר סיוע חוץ מסין והודו גם יחד, על שני מיליארד תושביהן.

אני חושש, שהעיסוק המלאכותי הזה באנטישמיות נועד כנראה למחות על כך שהעולם לא מתנהג על־פי ציפיות יוזמי הסמינר. אם יש אנטישמיות חדשה הרי היא האנטישמיות היהודית נגד ערבים. ואם יש כיום ציבור יהודי שנשקפת סכנה ממשית לחייו, הרי הוא הציבור היהודי בישראל. אבל זאת, לא בגלל שנאת העולם אלא בגלל גזענותם ולאומנותם של מתווי הערכים בחברה הישראלית. על אלה, לצערי, משרד החינוך לא מממן סמינרים. □

מלתעות. היפופוטם בן ה־44, מגן החיות של מערב־גרמניה, פותח לרווחה את לועו ביום גשום וערפילי, המרחיק מבקרים

יוסף מונדי ■ רשימות מן החבית

הלאה התרבות המקומית

חזרתי לחבית שלי, מצאתי אותה שלמה. לפני שנתיים עזבתי אותה והנה עכשיו התגעגעתי אליה. הו חבית יקרה, אני אצלול לתוכך ואוציא משם רשימות והפתעות. כדי להיות חזק וללא רחמים בלבי, אני מבקש הגנה מדיוגנס ומאלת הציד, ארטמיס האהובה.

עכשיו לדרך, על מה אני יכול לכתוב, כמובן על תרבות. אני מודיע כאן ברבים שהכתיבה שלי אינה אובייקטיבית אלא אישית בלבד. בכל אופן, כמו בפעם הקודמת אציע לקורא הנכבד גישה שונה וראייה אחרת. בדרך־כלל אני לא אוהב את התרבות המקומית, אין לי גם קשר אליה ומעל לכל אני מנסה להתרחק ממנה בכל כוחי. מעל לכל זרה לי המנטליות החדשה, התל־אביבית, מנטליות הקשורה במין פינוק משותף וליטופים הדדיים, כמו למשל אותו מבקר ציור שהוא גם צייר בעצמו וכותב על חבריו שהם גדולים אפילו מפיקאסו.

ממש להשתגע, אני לא אוהב את המקומון „העיר" ומעל לכל אני לא סובל את המסר התרבותי שלו, ברור לי כשמש שהשתלטה שם חבורה של מתוסכלים, המנסים ליצור בכוח העיתונות תשתית תרבותית משלהם. ובכן, לתשתית זאת אגיד לא ואלחם נגדה עד חורמה. התרבות שהם מציעים היא לא יותר מהמשך טבעי של לימודיהם בגמנסיה צפון תל־אביבית. היינו, סנוביזם הנודף ממנו ריח של קרתנות ושחצנות. החבר'ה האלה אינם סתם מבקרים, אלא מתיימרים להיות גם יוצרים. הם קוטלים על שמאל וימין וכשהם צריכים להראות את עבודתם האמנותית התוצאה היא אפסית ומגוחכת. הכתיבה במקומון נותנת להם כוח רגעי.

מבלי שאף אחד מבקש ממני, אקח על עצמי להיות פה לאותם יוצרים (הסולדים מהקרתנות הזאת) ואין זה חשוב אם הם מחזאים, סופרים, משוררים או ציירים. כן, אהיה להם לפה ובידי אחזיק חרב, בה אכה ללא רחמים את השחצנים הללו, הסותמים את פיותיהם של אחרים. אגיד להם בפירוש, שכלום אינו מפחיד אותי ואני מוכן ללכת לקרב עד הסוף. אני גם מוכן לקלוט כל השמצה וכל עלבון. ככל שתעליבו אותי ותנסו לרמוס אותי, יצירתי האמנותית תהיה יותר מתווקת וזוהרת.

כדי להמחיש למה אני מתכוון אביא לכאן את הדוגמא של פסטיבל עכו לתיאטרון אחר. מובן מאליו שפסטיבל זה יקר לליבי, השתתפתי בו כמה וכמה פעמים, גם בתחרות וגם מחוץ לתחרות. לא הלכתי לעכו להציג על מנת לקבל פרס. סברתי שעצם ההשתתפות בפסטיבל, הוא פרס מכובד כשלעצמו. השנה לא נסעתי לשם ולא היה לי מושג מי עמד מאחורי הפסטיבל, מי היו חבר השופטים, ומעל לכל, על סמך מה נבחרו המחזות המוצגים במסגרת הפסטיבל. שיהיה ברור, אין לי כלום נגד המחזות שהוצגו, נהפוך הוא, אינני מבקר תיאטרון ואני מאחל לכולם הצלחה אמנותית ועבודה פורייה. אני רוצה כאן להבין מי היו הלקטורים אשר בחרו והחליטו מה הוא החומר התיאטרלי הראוי להיות מוצג במסגרת הפסטיבל.

לתדהמתי נודע לי, שהלקטורים של הפסטיבל היו, לא פחות ולא יותר, שוש אביגל ואמיר אוריין. על גברת שוש אביגל כתבתי את דעתי עוד לפני למעלה משנה במסגרת „על המשמר". אותה עת עדיין היתה מבקרת והנה קראתי ביקורת שלה על מחזהו של פירנדלו — „שש נפשות מחפשות מחבר". לתדהמתי, כתבה השחצנית הזאת שפירנדלו זה מחזאי שאבד עליו הכלח ושכתיבתו היא לא יותר מקלישאה חסרת כל חשיבות. למרות שעד אז הייתי ביחסים מצויינים איתה, החלטתי לצאת חוצץ נגד דעות כאלה וכתבתי במפורש שאני לוקח על עצמי את כל הסיכונים, כי היה לי ברור שהיא תרצה להתנקם לאחר שאביע את דעתי הנחרצת.

כן, כתבתי שלפנינו אדם בור ושחצן וכי כתיבה מסוג זה היא גרועה מהתנהגותו של בריון, המשתולל באסיפה של מרכז חירות. הרי, שוש אביגל מעולם לא עשתה משהו מעניין על הבמה, אז לכל הרוחות, מהיכן לקחה את החוצפה לכתוב שטויות כאלה ועוד נגד אחד המחזאים החשובים ביותר של המאה ה־20. ראיתי באמירתה השחצנית תופעה מאוד מסוכנת ולכן לא היססתי להביע את דעתי. כנ"ל, בשעה שהיא ניהלה קרב עם אורנה פורת, כתבתי במסגרת „חותם" מאמר נוקב, בו הסרתי את המסכה המיופייפת מעל פניה הפסבדו־תרבותיים.

ובאמת, מי היא שוש אביגל ומי היא אורנה פורת? ובכן, אורנה פורת היא בעיני אשת־תיאטרון ושחקנית דגולה ואילו שוש אביגל היא לא יותר מעסקנית־תרבות, השייכת לאסכולה החדשה של הבורגנות הישראלית הנובורישית, ומעל לכל, היא לא עשתה דבר בשטח התיאטרון, מלבד כתיבת ביקורות וכמה נסיונות כושלים כבמאית ומעבדת. איך אמר המשורר, „לא אלמן ישראל" והנה הגברת הזאת שבה להיות מבקרת (לאחר שהפסידה את הקרב עם אורנה פורת) ומי יודע, לנוכח המצב הקיים פה, אולי בעוד זמן מה היא תהיה מנהלת האמנותית של „הבימה".

המקרה השני הוא אמיר אוריין: אדם בעל סגנון כתיבה חולני, עד כדי הבחנות קליניות. מי שעוקב אחריו ב„העיר", נוכח שהאיש חוזר ומשתמש בביטויים כגון: „סכיזופרנים, אימפוטנטיים, חרא־בלבן, זבל, פולקס של בחורות,". זאת כתיבה המכוונת להשפיל ולהעליב והיא מזכירה את הסגנון הז'דנוביסטי הקלאסי, אם כי יש הבדל בין ז'דנוב לבין המבקרון הזה, לז'דנוב היתה השקפת עולם והוא תקף יוצרים בשמה ואילו הביקורות של מבקרון זה משרתות אינטרסים תמוהים וחשבונות אישיים. כמו במקרה של שוש אביגל, גם כאן יש לנו עסק עם אדם מאוד מתוסכל שלא הצליח להגשים את עצמו כאמן. הייתי מגדיר את הביקורות של אוריין כמשהו הלקוח מתחום העולם הזואולוגי, משמע, סגנון המתאים בהחלט לגן החיות.

מה שמדהים בכל העניין היא לא הכתיבה של אוריין או של שוש אביגל. מבקרים היו ויהיו ויוצרים ימשיכו לעשות את שלהם, המדהים בפרשה הזאת היא התנהגותו של המימסד התרבותי הישראלי. במקום למנות לקטורים לפסטיבל חשוב זה מקרב משוררים ומחזאים, כלומר אנשים יוצרים, פנה המימסד למבקרים, ולא רק למבקרים, אלא למבקר המשמיץ בצורה חולנית את כל היוצרים המנסים לפעול באווירה הקשה של מדינת ישראל. אני מודה שיש חידוש, והמקרה של אוריין מלמד אותנו עד כמה השתנתה החברה הישראלית: מתברר שרק אלימות וגסות־רוח משתלמות. המרשם החדש הוא: נבל את פיך, עשה שימוש בביטויים המתאימים לבתי־מרזח של מינכן, ואז יראה בך המימסד התרבותי הישראלי (ובמקרה זה המועצה לתרבות ולאמנות) אדם היכול לייצג את התרבות.

עלינו להבין עובדה אחת. הסכנה הטמונה במבקרים אלה היא לא עצם כתיבתם העקרה, אלא הרצון שלהם להשתלט בכוח על המימסד הישראלי, היינו: להיות האנשים שיקבעו מה תהיה האמנות הרשמית הישראלית, מה יוצג בתיאטרון המימסדי, ובעיקר למי תינתן האפשרות הכספית להגשים את עבודתו האמנותית. דוגמה לכך, אולי הטיפוסית ביותר, היא אותה בדיחה דוחנית הנקראת מיכאל הנדלזלץ, שרצה מתיאטרון לתיאטרון ומציעה את מועמדותו לתפקיד מנכ"ל או לפחות מנהל אמנותי.

וזה הכל בינתיים, אתם תסלחו לי, לא ראיתי את החבית שלי למעלה משנתיים ועלי לטפל בה ולהכשיר אותה לקראת הרשימות הבאות. □

פליטים

דיוקנאות*

מאיה רוזנטל

א. סמיח

על העברית של סמיח שמעתי מפי החברים בטרם פגישתי איתו. אחרי ימים של השקעת מאמצים מרוכזת ואינטנסיבית בערבית גרמה לי ההמתנה לשיחה הצפויה בעברית לתחושת נינוחות. אך כשאמרו „מדבר עברית" חשבתי לכל היותר על תקשורת נוחה, דומה לזו הקיימת בשיחותי עם פועלים מן המחנה העובדים בבניין, בניקיון ובגננות במערב ירושלים: אלה שולטים היטב ברובד מסויים של השפה, זה הקשור ביחסי עובד מעביד, בתנאי העבודה והשכר או בקשיי היומיום. נדיר יותר לפגוש צעירים משכילים מן המחנה, שעיסוקם הקבוע הוא לימודים, ואשר דוברים עברית שוטפת. מרביתם בילו תקופות חיים במתקנות מעצר או בבתי כלא, או יוצאים לעבוד בישראל בימי החופשות מבתי־הספר והאוניברסיטאות. כיל זה להם, אמנם, „התמחויות לשוניות" כלשהן, אך אלה מצומצמות מעצם טיבן.

אולם, העברית שבפי סמיח הפתיעה וריגשה אותי למן המשפט הראשון. סמיח השתחרר לפני מעט יותר משנתיים בעיסקת ג'יבריל, לאחר ישיבה של למעלה מ־10 שנים בבית הכלא. הוא הואשם ב„חברות" וב„פעילות", ממטבעות הלשון תוצרת הממשל הצבאי, אותם מכיר כל תינוק בדהישה. „אני," אומר לי סמיח, בתשובה לשאלתי על בתי הסוהר בהם ישב, „הייתי מאלה ש„חנכו' את כלא ג'ניד" (הכלא המרכזי הגדול בגדה המערבית, הוכנס לשימוש לפני כ־3 שנים). אומר, ופורץ בצחוק ממזרי. אני משיבה לו בחיוך, ושנינו מודעים החל מרגע זה, לכוח הכובש, שיהיה נושא למשחקי הלשון שלנו.

מעתה סמיח אינו חדל מלהשקיע מאמצים בהבריקות לשון. „לא דבר ולא שמץ של דבר", הוא אומר בהזדמנות אחת. ו„בשצף־קצף", בתארו כעסו של מישהו. שלא לדבר על ביטויים כמו „אנו חוטבי־העצים ושואבי־המים", או „נקמת דם ילד קטן לא ברא השטן", שנשחקו ונטחנו עד דק, ועודם משורבבים לשיחה. סמיח אינו שולל פועל ב„אני לא" אלא ב„אינני", ומקפיד לצרף את כינויי השייכות לשם סומך כמו, למשל, „הלכו לבית דודם" במקום „לבית של דוד שלהם".

בעיניו בעלות גוון הדבש יש ברק תמידי, גופו צנום, רק כמעט עד להכחיל. נדמה כי הוא חי על דיבורים, קפה ועשן סיגריות. בדהישה מעשנים כבדים, גברים ונשים, צעירים וזקנים, פועלים ומובטלים. כאשר אני שואלת פועל על „סל הצריכה" השבועי שלו, לעולם אינו שוכח למנות את הסיגריות: „מ־20 שקל ליום שאני מרוויח את צריכה להוריד 3 שקל לנסיעה (והישה־ירושלים, ירושלים־דהישה, כל כיוון 1.5 שקל) ושקל מינימום לסיגריות".

משפחתו של סמיח מוצאה מבית עטאב. הכפר שכן על אדמות השייכות היום ליישוב נס הרים. סמיח מתרגם ליתר הנוכחים בחדר את השם מעברית: „מועג'זאת אלג'באל". אני צוחקת צחוק נבוך הבא לקרם כל מכט מריר העתיד להינעץ בי, עם העלאת זכר הכפרים שאבדו. האדמות, השדות, עצי הפרי. עם הזכרת האובדן של אלף תשע מאות ארבעים ושמונה. השואה של הפלסטינים.

אבל סמיח ויתר מארחי מפתיעים אותי בדיבורים העניייניים, נטולי הסנטימנטליות, על אודות העולם שהיה. אנחנו מדברים על העצים הגדולים באיזור בית עטאב. על השקויות והאפרסקים שהמשיכו לגדול פרא שנים לאחר המלחמה והריסת הכפרים, על פארק עצי האורן שנטעה הקרן הקיימת על אדמות הכפר. אנשי דהישה אוהבים להפליג בשיבחם של עצים. כך גולשת לה השיחה במתינות.

סמיח מספר על ביקור שערך בילדותו עם אביו ודודו באדמות הכפר, בטרם נכנס לכלא. ב־1948 היה האב, כיום פועל בניין בירושלים, בשנות העשרים שלו. אבא והדוד התרגשו ופרצו בבכי מר, הוא מספר, גם לו היה עצוב אבל באופן שונה. העצב של סמיח, בני דורו והצעירים ממנו הוא עצב של אנשים פוליטיים. הם שרים על עצי הזית הרימון והתות שנגזלו, אך אינם נאבקים על שיבה לחיי העבר אלא על זכותם להתקיים בהווה. שמות הכפרים ומראותיהם חיים בזיכרונם ובדימיונם. דהישה עצמה נחלקת עד היום לשכונות לפי כפרי המוצא של ריכוזי משפחות. מן השיחות התרשמתי, כי שימורה של מסורת זו אין משמעותה לא אידיאליזציה של העבר ולא רצון לשוב לאחור, אלא שינון עצמי והתרסה כלפי העולם, כי מי שמחק את כפריהם לעולם לא יצליח למחוק את הזיכרון והתודעה שלהם כעם בעל היסטוריה ותרבות.

לסמיח ארבעה אחים ושתי אחיות. כשהיה בן חמש־עשרה נאסר אחיו הבכור, מאהר, ומאוחר יותר אף גורש לירדן בשל קשרים עם גורמים באש"ף. בירדן למד האח הנדסה ולאחר לימודיו עבר להתגורר בסעודיה, שם הוא עובד במקצועו מזה שתים עשרה שנה. לולא תמיכת האח המגורש היתה משפחתו של סמיח מתגוררת עד עצם היום הזה בבית שהיקצתה לה האונר"א בראשית שנות החמישים.

ההכנסה השוטפת של המשפחה באה מעבודת אחיו הצעיר בבית החרושת לפלסטיק ומעבודת אביו הזקן בבניין. על בסיס יומי, כמובן. כמו בקרב משפחות רבות אחרות שפגשתי במחנה, גם כאן מספיקה הכנסת המשפחה מעבודת האב והבן בקושי לכיסוי הצריכה השוטפת. הוצאות כמו שיפוץ או בניית בית מגורים חדש אינן באות בחשבון, אלא בסיוע בן משפחה גולה, בדרך כלל בסעודיה, ולפעמים בכווית או במדינות מפרץ אחרות.

סמיח נכנס לכלא בשנה האחרונה ללימודיו בבית הספר התיכון כשהיה בן שמונה עשרה. „העיצוב של אישיותי", הוא אומר לי בעברית, „היה בבית הכלא."

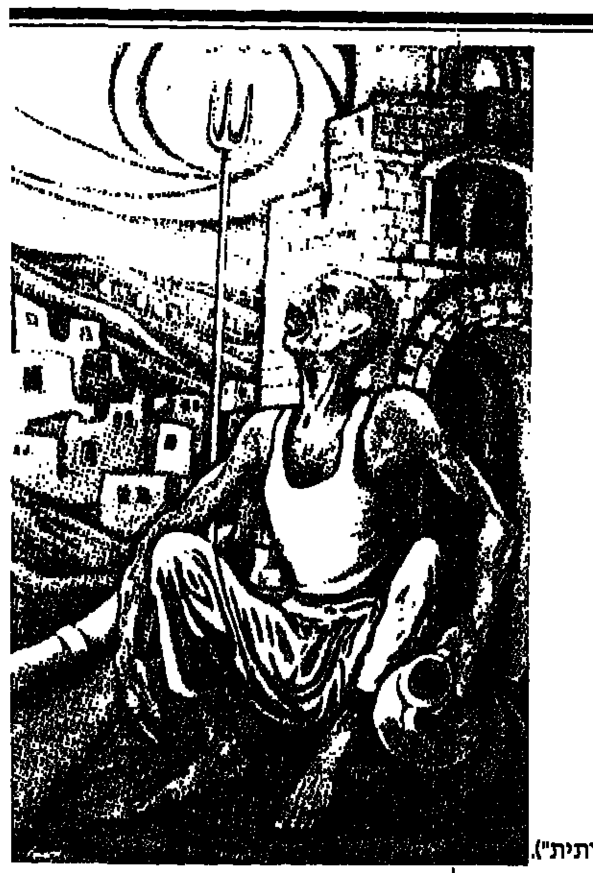

כמאל אל־מועיני: „צמא"
(באדיבות „לימודי תקשורת חזותית").

רבים טוענים כי בהיכנסם לכלא היה יחסם לפלסטין יחס ריגשי — אהבת מולדת — ואילו הישיבה הממושכת היא שהובילה לבגרות פוליטית ולהתגבשותם של תפיסת עולם ושל כושר ניתוח. ביקשתי מסמיח שיתאר כיצד עבר תהליך זה.

דווקא השאלות האישיות שאני מפנה לבני־שיחי ניגלות כלא מוצלחות. אצל אנשים פוליטיים יש נטייה ברורה להתרחק ולהימנע מן השיחה על עצמם, במקרים בם ניתן לרון בכלל.

כשאני שואלת על הגדה המערבית הם מדברים על העם הפלסטיני. כשאני מבקשת שיתייחסו לדהישה הם מעדיפים לדבר על הגדה והרצועה. כשאני רוצה לשמוע על ניסיונם האישי בכלא הם מדברים על האסיר הקולקטיבי. לכן, גם סמיח מספר על עשר וחצי השנים שעבר מאחורי סורג ובריח במילים בודדות בלבד, כמו „קשה במיוחד בהתחלה", או „כל חבר בכלא תרם לעיצוב של אישיותי". עיקר סיפורו עוסק בהגדרת היחסים שבין הנהלת הכלא ומה שהיא מייצגת לבין האסירים, ולתיאור היחסים המיוחדים שבין האסירים לבין עצמם, המושתתים על משמעת עצמית גבוהה ביותר, המכתיבה לפרט סדרי־יום הכולל לימודים ביחידות ונמסגרת של קבוצות דיון.

סמיח ואחרים עימם שוחחתי אינם נלאים מלהזכיר בפני כי כל שיפור והטבה בתנאיו של האסיר הפוליטי יש לזקוף למאבקם של האסירים מאז 1967 ועד היום. קבלת ספרים דרך הצלב האדום ודרך המשפחות גם היא ניצחון של האסירים, שהושג רק מתוך מאבק רצוף. שביתות. והלא בתחילה היו מותרים ספרים רק בבתי הכלא שבתחומי הקו הירוק. כך, גם בעניין עיתונים ותכיפות ביקורים אצל האסיר, שגדלו מפעם לפעמיים בחודש החל משנת 1980.

תולדות חיי האסירים בכלא, כמו של הפלסטינים בכללותם, אינן נתפסות אצל סמיח וחבריו כתמונה סטאטית. מלות המפתח הן תהליך ומאבק. האסיר של היום יכול לקרוא ולפעמים גם לכתוב בין כותלי הכלא בשל שביתות קודמיו. וממש כך חייב הוא לדאוג לדור שיבוא אחריו. חשיבות היחיד במאבק הכלל מעניקה לו כוח ולהמשכיות־טעם.

על התמודדות האסירים מול שלטונות הכלא אומר סמיח: „ההתעללות בנו היתה גדולה. הם היו מתארים לעצמם שהנה, נכנסו מחבלים לבית הכלא, ומעכשיו לא ניתן להם לחיות בנחת...". הוא מתענג על יגון ה„נחת", וממשיך: „... נהרוג אותם, אבל אידך לא בנשק ולא באלות, אלא דרך דיכוי. נמחק את כל האנושיות שבהם, נעשה מהם מספרים. הם היו מעוניינים לדחוף אותנו ליאוש. אבל אנחנו הכרנו את התכניות שלהם. זו היתה מערכה, אבל בכלים אחרים. המוות והניסיון הם עמוד השידרה במערכה כזו."

הלימודים והמשמעת, האישית והקבוצתית, הם שמנעו את הכניעה ליאוש.

את העברית למד סמיח בעיקר בכוחות עצמו. הוא השתמש בספרים מן הסידרה „אלף מילים", ומציין בפני את תרומתו של חבר, אסיר שישב עשר שנים והשתחרר ב־1980, שלמד אנגלית וצרפתית מעולות בזמן השהייה בכלא, והוא שקידם את סמיח בעברית.

לא פחות מרכישת חשפות בולטת הסקרנות, השאיפה ללמוד. חלקה מונע ברצון ל„דעת את האוייב", בשאיפה להתמצאות הכללית שאתה פוגש אצל אסירים משוחררים בכתביהם של מנהיגים ציוניים מראשית המאה ועד ימינו. גם סמיח משרבב פה ושם משפט משל הרצל ובן גוריון, ומזכיר המשכיות בין קנאות אנשי גוש אמונים לבין „על קיר הברזל" של ז'בוטינסקי. התמצאות זו ראויה לציון במיוחד לנוכח מיעוט היהודים מבני שיחו הפוטנציאליים של האסיר, המגלה בקיאות באלה.

אולם, הכוחות מוקדשים בעיקר להיכרות ולניתוח ספרות ביקורת כלכלית־סוציולוגית־פוליטית. לטקסטים המארקסיסטיים הקלאסיים יש מקום נכבד על מדף הספרים של האסיר גם לאחר שיחרורו, ותרגומים לערבית של הקפיטל של מארקס וכתבי לנין נקראים על ידי האסירים לחוד וגם יחד. יותר מכך, תמיד ניתן למצוא ביניהם משכילים ומורים, העוזרים לאחרים להתגבר על הטקסטים המסובכים. „כוח השיכנוע של השיטה המארקסיסטית הוא עמוק", אומר לי סמיח, ולאחר מכן ממצה את ההנאה הלשונית עד תום — „הוא (המארקסיזם) ,נר לרגלנו' בדרך למטרה".

יש משהו מפליא בצימאון להיכרות עם הטקסטים הכבדים הללו ובהערצה שרוחשים אסירים אלה למארקס, לאנגלס וללנין. אחרי הכל, אני אומרת לסמיח ולחברים אחרים, מה נוטע בכם את התקווה כי משהו מן הדברים הרבים שאתם קוראים אכן יתממש מתי שהוא באיזור לנו, במחנות הפליטים בם אתם חיים.

התשובה לשאלה זו היא בדרך כלל אחידה — „התהליך ההיסטורי". ביטוי זה קופל בו את התפיסה כי כרגע הם, הפלסטינים, הינם קורבנות ישירים של האימפריאליזם האמריקני. אימפריאליזם, המוצא את בני בריתו במשטרים הרקובים של המזרח התיכון, אימפריאליזם הנשען על מיליטריזם, אותו מגלמת ישראל. אולם, בסופו של דבר יהיה חייב האימפריאליזם ללכת, כפי שקרה בוויאטנם, באלג'יר ובקובה.

בתחילה הביטוי „התהליך ההיסטורי" הוא מבלבל. הוא מזכיר יותר מדי את מטבעות הלשון של הדור הזקן, את חוכמת החיים האומרת כי התורכים היו כאן והלכו, וכך גם האנגלים, וגם ישראל תלך מכאן ביום מן הימים, אבל אנחנו נועדנו להישאר.

„התהליך ההיסטורי" דומה לחוכמת חיים זו ביסוד האופטימי שהוא מקנה, אופטימיות פאסיבית, ביסודה, המבשרת לפרט כי הזמן החולף פועל בעצם לטובתו, וכי מבלי משים, בזמן שהוא מכלה את ימיו ברע, זורמים הדברים ומתגלגלים בכיוון הנכון.

ובכל זאת, „התהליך ההיסטורי" רחוק מלשמש אמונה פאסיבית בגורל. אולי סופם של האימפריאליזם האמריקני והכיבוש הציוני הוא להתמוטט ולהתפורר משום סתירות פנימיות, אך אין להניח שהדבר יקרה מרצונם החופשי. עד אז, מכל מקום, יש להם, לפלסטינים המצויים תחת כיבוש, תפקיד פעיל ומוגדר.

כששב סמיח הביתה מן הכלא, במאי 1985, מצא דהיישה אחרת מזו שזכר. שאלתי אותו מה נשתנה והוא דיבר בעיקר על הבנייה. אכן, אחד מן הדברים הבולטים לעין המבקר במחנה הוא הבנייה המתמדת. משפחות שלימות, גברים נשים וילדים, עוזרות בבניית בית חדש, או קומה נוספת על גבי הבית המקורי, כאשר הבן מתחתן וכלתו עוברת לגור בבית הוריו.

סמיח אומר, כי תנופת הבנייה נכנסה לתאוצה רק לאחר המלחמה ב־1982, קרי, עם יציאת אש"ף מלבנון. „נוכחות אש"ף בלבנון היתה הריאה היחידה ממנה נשמנו", הוא אומר. שביבי התקווה, לפיהם אש"ף אכן מצוי בדרך להתחזקות, ולפיהם קרוב זמנו של פתרון כלשהו, פינו מקומם ליאוש ולעצב עם פיזורם של לוחמי ופעילי הארגון בין מדינות ערביות שונות. „אנשים הבינו, כי השיפור החומרי בתנאי המגורים הוא הדבר היחידי שהינו בר השגה בתנאים הנוכחיים והחליפו את עמדת ההמתנה בגישה פרקטית יותר."

ודאי, ההסבר למגמת הבנייה במחנה הוא מורכב יותר ונעוץ במספר גורמים. ספק אם גורם פסיכו־פוליטי זה הוא הראשון שבהם. אולם מעניין היה לשמוע את סמיח ביוצרו את הקשר בין הדברים.

כשהשתחרר היה סמיח בן עשרים ושמונה ונטול מקצוע. הוא נרשם לקורס מחשבים במכללה ירושלים ולמד במשך חצי שנה שלוש שפות מחשב. עבודה לא הצליח להשיג בשל שיעור האבטלה הגבוה בגדה ובשל ה„רקורד" שלו כמשוחרר ג'יבריל, המצמצם כמעט לאפס את אפשרותו להתקבל לעבודה. חלומו הוא ללמוד באוניברסיטה, אולי באוניברסיטה העברית. בינתיים הוא עובד כמה שעות ביום בחנות למיכשירי תרנגולות. חנות קטנה של המשפחה, שההכנסה ממנה היא ברוחק רב.

אחרי שהשתחרר, הוא מספר, חיפש בעקשנות חברה כלבבו. אחת שתהיה שותפת גם לעולם הספרותי־פוליטי שלו. הוא התארס לסוסאן, תושבת המחנה, שסיימה השנה את לימודיה במתמטיקה באוניברסיטת בית לחם.

ביקשתי לפגוש את סוסאן. לא בכל יום יש לך הזדמנות לשוחח עם נערה, בת למחנה פליטים, שהשלימה תואר דווקא במתמטיקה מכל המקצועות. בדרך אל ביתה אנו עוברים דרך חנות הירקות של אביה, כוך קטן בפינת הרחוב ובו מאזני שקילה ומספר ארגזי סחורה. האב מברך את סמיח בחום ושואל לשלום בני משפחתו. אחר כך אני שואלת את סמיח איך קיבלה משפחתה של סוסאן את הרעיון, לפיו בתם המשכילה תינשא לאסיר משוחרר וחסר מקצוע, שהשב"כ מקפיד לשים לו רגל בכל פינה. משפחתה של סוסאן, מסתבר, היא בעלת קירבה רחוקה למשפחת סמיח. הם קיבלוהו באהדה ובהבנה. אולם שמעתי על סיפורים שמחים פחות מפי צעירים במחנה, שהזכירו קשרים שהתפרקו בשל פחד מצד בני משפחת הנערה.

קשה היה לדובב את סוסאן לדבר על ייחודה כסטודנטית למתמטיקה. אמנם, בודדות בלבד מיועדות למרו מקצוע מדעי, אך היא מתייחסת לכך כעניין של בחירה אישית.

הוראת המתמטיקה בבתי הספר, חטיבת ביניים (במחנה) ותיכון (מחוץ למחנה — בכפר תאור או בבית לחם), גרועה לדעתה, בעיקר בשל השיטות המיושנות המונהגות על ידי מספר מורים ותיקים, העוסקים בהוראת מקצוע זה עשרות שנים, וחלקם יוצאי מכללות ללא תארים אקדמיים. מצב זה יוצר קשיים רבים לתלמידים בבקשם להתקבל באוניברסיטה. סוסאן מעוניינת להיות מורה באחד מן הכפרים או המחנות באיזור, אבל הסיכויים למציאת תעסוקה לאקדמאי הם נמוכים במיוחד. לפיכך הכינה עצמה לקראת תקופה ממושכת של ישיבה בבית. תלונות ומענות לא תשמע מפיה של סוסאן ביוזמתה. סמיח הוא שמספר לי כי ישבה חודשיים בכלא נווה תרצה באשמת ,פעילות' — בתקופה שלפני בחינות הגמר שלה באוניברסיטה.

דומה כי על אותם חודשים בם ישבה חברתו בכלא יש לסמיח לומר יותר מאשר על השנים שעברו עליו שם. תוך כדי הליכתו באחת מסימטאות המחנה הוא אומר: „את יודעת, כשהפרח שלי (סוסאן — פרח האיריס) היתה בבית הכלא כתבתי יומן, כל יום רשמתי משהו". אני מבינה שזו הזמנה להצצה, אבל קשה חוששת מעורף האינטימיות שעשוי להיות למעמד כזה. גם שאנו עומדים כעת בפתח בית הוריו של סמיח, אבל הוא כבר נסחף הלאה והמחברת — יומן כבר נזנח. בסלון המשפחתי — המולה. ילדים קטנים וקטנים מאוד, בנות האחות שבאה לביקור מירדן, ילדי שכנים, בני דודים, חברים. האב שרוע על מזרון המונח על הרצפה במרכז הבית ממש. בהציגו את הנוכחים אני ניכרת שמחת הלשון בעיניו: „אלה בנות אחותי"..הוא אומר בעברית, „זו שמה ,קול־היונה' וזו ,ריח־הוורד'".

בתוך כל התכונה מקיפה כעת את סמיח, את [illegible] ואותי בועה פרטית. יום יום כתב שירים, הגיגים, מסות קצרות. שירי אהבה ושירים פוליטיים. המילים הן אותן המילים. פלסטין זוכה למילות החיבה, הליטוף והגעגועים הרומנטיות ביותר. תיאור עמידתו תחת גשם סוחף, ממתין במגרש חרוסים לשמוע מה עלה בגורלה, ועם כבוש שהוא מפנה כנגד המלשינים הכורעים תחת לחץ ואיום מצד השלטונות ומסגירים את חבריהם. למי שהסגיר את חברתו הוא מקדיש חיבור נפרד, בו הוא לועג למסכנותו ומכנה אותו ,יהודה איש קריות בן זמננו'. בחיבור אחר הוא מספר על הפחד שכירסם בו בלא סיבה מוצקה כשבוע לפני מאסרה. פחד מפני רע קרב. פחד אותו הסתיר מפני כל.

בכתיבתו של סמיח מרגשים העושר הלשוני והחן הדימויים אך בעיקר ההתרפקות הזו על הפרטים הקטנים, העניקה החשיבות לדקויות הנסתרות מן העין שביחסים בינו לבין חברתו, בינו לבין העניינים הפוליטיים, בינו לבין עצמו.

טור שיניו של סמיח, שיני אסיר פגומות, מזכיר אותי אל עשר וחצי השנים שהעביר בכלא ואל אכזריות החיים שבחוץ. היעדר אפשרות לפרנסה, מניעת ההשתלבות במסגרת לימודית או יצירתית כמו כתיבה עיתונאית, למשל, האיום המתמיד במאסר נוסף או בגירוש מצד השב"כ. ומול כל אלה — הרצינות הסבלנות והאהבה שיש בכתיבתו ובדיבורו של האיש.

הגיעה השעה לעזוב. אל הכביש הראשי מלווים אותי סמיח וחברו הצעיר ממנו, ריאד. אני מביטה בם פוסעים לפני במורד השביל, חבוקים חיבוק רופף כל כך הרבה רכות רואים כאן בגינוני החברות שבין הצעירים. כאילו ביקשו לומר זה לזה, שאולי בעוד שעה לא תהיה כאן איתנו, שאולי חשב במקום אחר, ושאולי רגע זה הוא רגע של פרידה.

* כל השמות בדויים.

לזכור אליהו גת

דורית קידר

אדמתך פרשה איבריה החומים לגוני גוניהם האדמדמים, משופעת בקימורים, בגומחות ובפינות מסתור, כולה עוטה כסות של לחלוחית רעננה ועל עורה נרקמת רשת נימים ועורקים בצבעי הירוק, הצהוב, האדום והכתום. רטט מפעם, עשוי קווקווים של עליצות ושיחרור, חוטי עצבים הנוהרים כערוצים ומשתחלים כהנה וכהנה, בונים כקול אחד שיר סגידה לאם הגדולה, למקור הנביעה. אז עולה מאדמתך הרמוניה של דיסוננאנטים המספרת על רזי הנבטה וליבלוב, הפרייה ופריחה, והכל לובש חזות של חיצים צבעוניים ספוגים במַח חיים מבעבע וגועש.

נדמה, כאילו לעולם לא ידעה אדמה זו צער כלשהו, ואם ידעה – השכילה לגבור עליו בשל אוצרה המוצפן בה. כגוש מהביל משופע בסוד החיים, הפורץ את סכרי הדרך הפתלתלה.

אדמתך התרצתה לפניך, אליהו, ופתחה זרועותיה וליבה לגלות לעיניך את עוצמתה ואת חולשותיה כאשה נהדרה השרועה על ספת חדרך. חווה, שגופה המלא והרך ספון בעיניך, קליותה חשופה למכחולך העושה בה כבשלו, מונחת ליד זגוגית החלון, הנפתח אל החוץ, ולהט הגוף עובר אל חום האדמה וחוזר אליה מחוזק. ישותה בוקעת אט אט אל האדמה שמעבר ושואבת ממנה את רשת איפיוניה, מידותיה הטובות והצבעוניות, בעוד נשיותה משאילה לאדמה פירפור, ריק ולהט היצרים. כך הופך החלון למעבר, המבטל מחיצות בין פנים לחוץ ובין אמן לטבע, והכל מתערבל, מתערבב ומתאחד.

אווירת החיוניות העולזת שמפיקים בדיך חוסים על רוחך החיה בתוכם. הם יהיו לנו ולוחל שביט, דַעַת חיים ויצירה – אש תמיד.

אליהו גת, בתים ביפו, שמן על בד.

יוסף ברודסקי – חתן פרס נובל לספרות

א.ב. יפה

בֵּית־עוֹלָם יְהוּדִי

בֵּית־עוֹלָם יְהוּדִי לְיַד לֶנִינְגְרַד.
גָּדֵר עֵץ עֲקֻמָּה מִתְפּוֹרֶרֶת.
מֵאֲחוֹרֵי הַגָּדֵר הָעֲקֻמָּה שׁוֹכְבִים צַד בְּצַד
עוֹרְכֵי דִּין, סוֹחֲרִים, מוּסִיקָאִים, רֶוֹולוּצְיוֹנֶרִים.
שָׁרוּ לְעַצְמָם.
אָגְרוּ לְעַצְמָם.
מֵתוּ לַאֲחֵרִים.

אַךְ קֹדֶם שִׁלְּמוּ מִסִּים כְּסִדְרָם
כִּבְּדוּ רֹאשׁ שׁוֹטְרִים הֵם
וּבְעוֹלָם הַזֶּה עַד אֵין מוֹצָא חָמְרִי
פֵּרְשׁוּ תַּלְמוּד,
בְּהִשָּׁאֲרָם אִידֵאָלִיסְטִים.

אוּלַי רָאוּ יוֹתֵר,
הֶאֱמִינוּ אֱמוּנָה עִוֶּרֶת.
אַךְ לִמְּדוּ יְלָדִים סַבְלָנוּת
וְקַשְׁיוּת עֹרֶף.
וְלֹא זָרְעוּ לֶחֶם,
מֵעוֹלָם לֹא זָרְעוּ.
פָּשׁוּט בְּעַצְמָם שָׁכְבוּ,
כַּגַּרְעִינִים בְּאַדְמַת חֹרֶף.
וְנִרְדְּמוּ לְעוֹלָם.
לְאַחַר כִּסּוּם בָּאֲדָמָה,
הִדְלִיקוּ נֵרוֹת וּבְיוֹם אַזְכָּרַת הַנְּשָׁמוֹת
זְקֵנִים רְעֵבִים בְּקוֹלוֹת קוֹרְעִים דְּמָמָה,
זָעֲקוּ נֶחֱנָקִים מִקֹּר עַל מְנוּחָה עַד כְּלוֹת.
וּבְדַרְכָּהּ הִתְפּוֹרְרוּת הַחֹמֶר הִגִּיעוּ אֶל הַמְּנוּחָה.
בְּלִי לִשְׁכֹּחַ דָּבָר
בְּלִי לִשְׁמֹר דָּבָר לִזְכֹּר,
מֵאֲחוֹרֵי גֶּדֶר־עֵץ עֲקֻמָּה וְמָקָה
מִמַּסְלוּל חַשְׁמַלִּיּוֹת אַרְבָּעָה קִילוֹמֶטְרִים.

תרגם:
עזרא זוסמן
מתוך „עקדת יסאק"
הוצ' עקד 1969

האקדמיה השוודית החליטה להעניק לו את פרס נובל לספרות לשנה זו „בזכות יצירתו הספרותית המצטיינת בתנופה נדירה, הטבועה בחותם החריפות האינטלקטואלית והמתח הפיוטי." והדגש מושם בהודעת מעניקי הפרס על „התנופה הרחבה בזמן ובמרחב שהיא אופיינית ליצירתו הספרותית של יוסף ברודסקי ועל הסגולות השכלתניות והרגשיות של יצירה שיש בה מן העושר והחיות."

ואכן יש משהו ייחודי וגם מרגש בגורלו של בחור יהודי זה מלנינגראד, שזכה בשנת ה־47 לחייו בפרס הספרותי הבינלאומי החשוב ביותר. לפני שלוש שנים כבר הוזכר שמו בין המועמדים לקבלת פרס נובל, אך אז העדיפו על פניו סופר אחר. ומאז, שוב עלה שמו מפעם לפעם, אך היתה סברה כי הוא כבר החמיץ את ההזדמנות. והשנה דובר על מועמדים נכבדים כגון גראהם גרין, אוקטוויו פאז, מילאן קונדרה — אך שמו לא הוזכר עוד. ועל כן היתה זו הפתעה כאשר נודע כבמוע שעבר כי ברודסקי הוא הנבחר. האם היתה זו בחירה „פוליטית"? — בוודאי כל בחירה של נותני פרס נובל היא פוליטית. השאלה היא רק: פוליטית למטבת מין אולי אין זה מקרה שמבין ארבעה חתני פרס נובל לספרות בני רוסיה שלושה הם „דיסידנטים".

אבל, מאידך גיסא, עכשיו, בעידן גורבאצ'וב, אין זה כלל בטוח שבריה"מ תראה בהענקת הפרס לברודסקי מעשה עוין כלפיה. ייתכן שהיא תאמץ לה את ברודסקי, תכריז עליו כמשורר רוסי גדול, ותתיר את פירסום שיריו בכתבי־העת הסובייטיים. שהרי ברודסקי אמנם איננו „משורר סובייטי", מעולם לא כתב לפי המצוודים המקובלים שם ועל הנושאים שהיו נדרשים שם, אך מעולם לא כתב גם שירים פוליטיים אנטי־סובייטיים. הוא „נתגלה", עוד בימי נעוריו, כמשורר מצוין הממשיך את מסורת השירה הרוסית הגדולה של שנות העשרים, כיורשם המובהק של אוסיפ מאנדלשטאם, בוריס פאסטרנאק, אנה אחמאטובה, מארינה צווייטאייבה. ולא מקרה הוא שהיתה זו אנה אחמאטובה שגילתה אותו, נתנה לו הכשר וסללה לפניו את הדרך.

יוסף ברודסקי נולד בלנינגראד ב־24 במאי 1940. היה ילד חולני ונקל לשער כי לגדול ברוסיה בשנות המלחמה לא היה דבר קל. הוא נפלט מבית־הספר בגיל 15, ועסק במקצועות רבים, היה צלם, חרט, פועל, אך לא התמיד בשום עבודה. בהיותו בן 18 החל לכתוב שירים ואלה נתפרסמו בכתבי־העת המחתרתיים של הסאמיזדאט, „פניקס", „ספינקס", ולאחר מכן כתב־העת „סינטאקסיס", שהופיע בעריכתו של אלכסנדר גינזבורג, ופירסם בעיקר מיצירותיהם של משוררים צעירים „שחורות המשלימים־עם־גורלם. אלה הדוחים גלוי או בסתר את המציאות שבתוכה הם חיים. פירסומים אלה הביאוהו לספסל הנאשמים בבית המשפט. התביעה טענה כי הוא „טפיל", כי אינו עובד ואינו מפרנס את עצמו בעבודה פרודוקטיווית, ואת אלה שהכירו בכשרונו והעניקו לו חסות ועידוד, יוצרים כגון שוסטאקוביץ' ואחמאטובה, הגדיר התובע במשפטו במיטב הלקסיקה הז'דאנוביסטית: „נוכלים, טפילים, פרעושים, שרצים."

נמצא מי שרשם את הדברים שנאמרו באותו משפט והבריח את רשימותיו למערב. הדברים הגיעו גם לעיתונות שלנו ושמו של ברודסקי נתפרסם אצלנו עוד לפני ששיריו נודעו ברבים. השופטת הנכבדה כפרה בזכותו לראות את עצמו משורר, שכן לא היה חבר באגודת־הסופרים, לא היה בוגר של קורס ששם „מכשירים" אנשים לכתוב שירה, לא פירסם שיריו בכתבי־עת מוכרים. לדעתה נמצא פסול להיקרא משורר. נציג אגודת־הסופרים שהופיע כעד במשפט אמר, בין היתר: „דיברו כאן על כשרונו של ברודסקי. אך הכשרון נמדד לפי מידת אהדתו של קהל הקוראים. אהדה זו אינה קיימת, אינה יכולה לחיות קיימת. צרור שירים של ברודסקי הוגש לאגודת־הסופרים. מה היו נושאיהם? — א) תחושת זרות בעולם; ב) פורנוגרפיה; ג) אהבה לא לארצו, אלא ל„מולדת אחרת'. אחד הפסוקים הזכורים לי: ,ההמון הרוסי משעמם'. יישארו שירים אלה כנטל על מצפונו. ברודסקי המשורר אינו קיים. ברודסקי המתרגם — אולי. משורר — בשום פנים ואופן."

כמה מלים טובות בזכותו של ברודסקי אמר באותו משפט רק הפרופ' ייפים אטקינד: „בהירות ההיגד הפיוטי שלו, המוסיקליות שלו, הליריות ועוצמת החרוזים — השאירו עלי רושם עמוק. הכתנתי כי לפני ארם בעל סגולות מיוחדות."

ברודסקי נידון לחמש שנות גירוש לאיזור הארקטי. הופעלו על השלטון הסובייטי לחצים שונים, בין היתר היו פניות מצד סופרים חשובים מהעולם המערבי, מהם אנשי־שמאל האוהדים את בריה"מ, וברודסקי הוחזר מגלותו כעבור שנה. בהיותו בגלות בארחאנגלסק עבד כעגלון, אך הספיק גם ללמוד בכוחות עצמו אנגלית ופולנית והחל לתרגם משיריהם של ג'ון דאן וצ'סלאב מילוש. בשנים 1966־1967 פורסמו כמה משיריו במאספים רשמיים שהופיעו בלנינגראד.

אבל רוסיה אינה אוהבת אנשים בעייתיים. ב־1972 קיבל ברודסקי אשרת יציאה וצו גירוש. בווינה המתין לו המשורר האנגלי ו. ה. אודן. הוא ישב כמה חודשים באנגליה, ביקר בכמה מארצות אירופה, היה באיטליה ו„התאהב מה ממבט ראשון" (ואין פלא. שרכים משיריו מוקדשים לנופי איטליה), תירגם משירי המשורר היווני קאוואפיס, כתב עשרות שירים מקוריים שפורסמו בכתבי־העת של ההגירה הרוסית באירופה — עד שהוזמן לאמריקה, להצטרף לסגל ההוראה של אוניברסיטת מישיגן. משנת 1972 הוא יושב בארצות־הברית, שם הופיעו חמישה ספרי־שירה שלו, מחזה אחד וקובץ מסות ספרותיות; קיבל תעודת דוקטור לספרות באוניברסיטת ייל, פרסים ספרותיים חשובים, ביניהם פרס מוסר מקארתור. ב־1984 ניתנה לו האזרחות האמריקנית.

ועם זאת נשאר המשורר — המתגורר בגריניץ' ווילג', ושהתחיל בשנים האחרונות לכתוב גם באנגלית — ארם חצוי. כמעט כל שיריו קשורים בדרך זו או אחרת לרוסיה. שיריו שנכתבו בהיותו עדיין ברוסיה מבטאים געגועים לחירות, והשירים שכתב בגלות אמריקה מביעים את געגועיו לרוסיה. אך אין הוא רואה בכך מצב ייחודי משלו.

בראיון שהעניק לבי. בי. סי., לאחר שנודע לו כי זכה בפרס נובל, אמר ברודסקי: „כל משורר הוא במובן מסויים גולה. אצל כל סופר ניכרת תנועה מואצת טבעית לעבר ההתבודדות. והיא המעניקה לו תשובות לבעיותיו ומגבירה את תחושת עצמאותו..."

כאשר נשאל על נסיונו להיות משורר דו־לשוני, ברוסית ובאנגלית, השיב ברודסקי, כי ביסודו של דבר הוא משורר רוסי, הקשור קשר בל־יינתק ללשון הרוסית, אך הוא נזקק ללשון האנגלית בנוסף לשפת־האם שלו, מסיבות מעשיות. ראשית, וזהי בשבילו מעין תראפיה, שהרי כל משורר הוא במובן ידוע „שחקן, מעמיד־פנים, המנסה להסתיר משהו, מוטב שיהיה בידו כלי נוסף, שפת־ביטוי נוספת, והיא תסייע לו לחשוף את אישיותו האחרת..." שנית, הוא כתב אנגלית כדי לחסוך לידידיו ולעורכיו את הטירחה הכרוכה בתרגום דבריו. וגם כדי להוכיח לעצמו שהוא מסוגל להביע את עצמו באנגלית. עכשיו, לאחר שכבר הוכיח זאת, יכול הוא לחזור בשקט להיות משורר רוסי...

קוריוז הראוי לציון היא העובדה שקובץ משירי יוסף ברודסקי הופיע בתרגום עברי עוד לפני שהופיע במקורו הרוסי או בתרגום אנגלי. המשורר המנוח עזרא זוסמן תירגם צרור משיריו, מאלה שנתפרסמו בבריה"מ כסאמיזדאט, והוציא אותם לאור בקובץ „עקידת יסאק", בהוצאת עקד, 1969. במבוא שלו לספר מצויים גם דברי הערכה והגדרה לשירתו של ברודסקי, שנביא מהם כאן שני קטעים:

„אני אוהב ומחשיב, שירה זו יותר מכל שירה רוסית בימינו. על המושג שבה ועל המובטח שבה, על הנגלה והנסתר שבה, על בגרותה ועל בסרה, על צעירותה וקדמוניותה, על הליריזם ועל הפרוזה שבה, על הקול הבודד ועל הרב־קוליות שבה. על חיי המרחבים הליליים שלה עם דהרת הסוסים הליליים. על כוחות הטבע הפראיים והאנושיים שבעלילותיהם. על הפשט ועל הסוד שבה. על היהודי שבה. על עצם סוד קיומה כאשר היא, על המצפון הצופן את חביון הכוח שלה. אך אין מפרשים עד התום את סוד האהבה"———

„אין בברודסקי כלום מן הפאתוס הרקלאמאטורי של יבטושנקו או ווזנסנסקי, מן הריטוריקה הפיוטית המצפה לתהודת ההמונים, למחיאות כפיים של השומעים, אין בו גם מן הלחן הזמרתי השגור והאהוב על לבם של קוראים רוסיים, משהו מן הרומנסה העממית, המבטיח הצלחה קלה. מאידך גיסא, אין גם שירה זו שירה קאמרית, המסתגרת בתחומה הבלעדי, ההגותי החווייתי של יחידי סגולה. אדרבה, רוח רומנטית גדולה מהלכת בטורים אלה, שהם ארוכים לפעמים; מרחבי טבע ומרחבי דמיון עוברים על פנינו. התנועה היא רבה, וחוץ כדי כך המונופוני הופך לפוליפוני. קודם כל — לפנינו מעמד של כוח, של אומץ לב, של דמיון העשוי להעלל תמורות גדולות".

חלון ראווה

האימה והציפיה

מארגריט דיראס: „הכאב", מצרפתית: אביטל ענבר; מועדון קוראי מעריב, 1987

הקורא העברי הכיר לראשונה את מארגריט דיראס — סופרת צרפתיה הנמצאת כיום בשיא פירסומה והצלחתה — בספרה „המאהב" בתרגום לעברית שהופיע בשנה שעברה. בעת הופיע ספר אחר שלה, „הכאב", שונה לחלוטין בנושאו ובאווירתו, אך גם בו טבוע חותם סגנונה המיוחד של המספרת, סגנון חווייתי רגשי מאד ואינטימי.

גם ב„כאב" משלבת מארגריט דיראס יסודות אבטוביוגרפיים מודגשים ומפתחת אותם כך, שהם נהפכים ליסודות חווייתיים המשותפים לאנשים רבים, חרף תוכנם האישי ביותר. זאת ועוד: המספרת נוהגת להציג את אלה במעין חזרה־לאחור, לכתוב או לפרסם דברים עליהם שנים הרבה לאחר התרחשותם. היא היתה בת 70 כאשר גוללה ב־1984, בספר „המאהב", את פרשת אהבתה, כנערה בת 16, לגבר סיני מבוגר ממנה בהרבה, בהודו־סין, הנתונה לשלטון צרפת. תוך כדי כך החזירה את הקורא אל סאיגון של ראשית שנות ה־30, בירתה של הארץ, שתהיה לימים וייטנאם המסוערת והעקובה־מדם. ואילו ב„הכאב", שנכתב מיד לאחר סיום מלחמת־העולם השניה והתפרסם רק ב־1986, היא מגוללת את סיפור סבלה וחוויותיה הכאובות בצרפת תחת הכיבוש הנאצי.

הגיבורה המספרת היתה אשה צעירה, סופרת בראשית דרכה, כאשר בתחילת 1944, בפאריס הכבושה, אסרו הנאצים את בעלה, שהיה פעיל בתנועת־המרי הצרפתית. תחילה הועבר לכלא ליד פאריס ואחר נשלח למחנה־השמדה בגרמניה. מתחילה תקופה קשה ביותר של חרדה לגורלו של הבעל, נסיונות נואשים להשיג מידע על אשר אירע לו, טילטול בין תקוה ליאוש וכמעט־בטחון, שאין הוא עוד בין החיים. בין היתר נוצר קשר בינה לבין סוכן צרפתי של הגסטאפו, שבו היא מבקשת להיעזר כדי לקבל ידיעה על גורלו של בעלה. יחסיה עם הסוכן המשטרתי — הוא אשר עצר גם את בעלה — משקפים במידה מסוימת את טירוף־המערכות, שהביא עמו הכיבוש: „בבוקר זה מקננת בי התחושה הברורה בתכלית שהאיש שעוצר יהודים ומשגר אותם למשרפות הוא שאינו מסוגל לעמוד במראה שלי הנשקף לעיניו, מראה של אשה רזה וסובלת — מרגע שהוא העילה לכך. לעתים קרובות הוא אומר שאילו ידע, לא היה עוצר את בעלי. מדי יום ביומו קבע את גורלי, ומדי יום ביומו, אילו רק ידע, כך אמר, היה גורלי שונה".

הפחד והכאב של האשה האחת, הבודדה, מתואר כאן כחרוזת רבה על רקע פחדם של מיליונים, קורבנות המלחמה והכיבוש והטבח ההמוני. וכך מתקשרים היחיד והרבים באמצעות הכאב והפחד של תקופת־הזוועות.

עולם ירוק

מיכאל זהרי: „כל עולם הצמחים"; הוצאת „עם עובד", 1987

ספר זה, גדל־כמות ועשיר־בתוכן, מקיף כמה תחומים בעולם הצמחים המופלא: מורפולוגיה, ביולוגיה, סיסטמטיקה ואבולוציה. לפי עדות מחברו, מיכאל זהרי, פרופסור לבוטניקה באוניברסיטה העברית בירושלים, מיועד הספר לסטודנט־הביולוג, לחקלאי המשכיל ולחובב הנעמיק. הגדרה זו, שהובאה במהדורה הראשונה אשר הופיעה ב־1953, טובה גם למהדורה המורחבת והמעודכנת, שראתה אור מקץ 25 שנה, ב־1978, וגם למהדורה החדשה המונחת לפנינו. מהדורת 1978־1987 מעודכנת בהתפתחות המדעית שחלה בתחום זה, שונו והושלמו דברים, נוספו פרקים שלמים, איורים וציורים. לספר ערך אנציקלופדי, שכן הוא משתדל לדון לא רק בצמחים בארץ, אלא גם בצמחיית־העולם, צמחי־תרבות כצמחי־בר.

פרופסור מיכאל זהרי הוא גם מחברם של ספרים אחרים: „מגדיר חדש לצמחי ישראל", המביא מספר רב של מושגים מעולם הצומח לשימושו של החובב והחוקר, ו„נופי הצומח של הארץ" — סיורים מונחים ללימוד האקולוגיה של הצומח בארץ.

דובון ועיר

לאה גולדברג: „רב־דובוני בן דובים מצחצח נעלים"; איור: יעקב גוטרמן, ספרית פועלים, 1987; „מור החמור" רות שלום ציירה את מסעותיו ולאה גולדברג מספרת את הסיפור; הוצאת ספרית פועלים, 1987.

הוצאת ספרית פועלים מתמידה בביצוע התוכנית לפרסם בספרים נפרדים שירים סיפוריים של לאה גולדברג, שנכללו בספרה „מה עושות האילות", שראה אור לראשונה ב־1949. תחילה הופיע „בארץ סין", אחר־כך „מספורי מר קשקש" ועכשיו מצטרף אליהם, במסגרת „כתבים — ספרי ילדים" של המשוררת, השיר המצויר „רב־דובוני בן דובים מצחצח נעלים".

ספור־המעשה קל ונעים: בביתו שביער עוסק רב־דובוני במלאכת ציחצוח הנעלים לחיות־היער. חידוש זה מעורר את סקרנותם של בעלי־החיים ובעלי־הכנף והם מצטופפים לפני שער ביתו של הדובון. ראשונה נכנסת גברת חסידה, המציגה לציחצוח נעל יחידה מן האופנה האחרונה: נעל־לכה ארומה ועליה סרט. שונה המצב כאשר מגיע אל המצחצח העכבר — יש לו ארבע נעליים אפורות והוא מטיל עבודה מרובה על הדובון. אך המלאכה קשה פי כמה וכמה כאשר בא אליו מרבה־הרגליים ולו מאה נעליים: עובר יום ועובר לילה, הדב המסכן מצחצח, ומצחצח ולעבודה המיגעת אין סוף...

גיבור אחר של לאה גולדברג הוא מור החמור, שאת מסעותיו עיטרה בציוריה רות שלום. חשקה נפשו של החמור הקטן לראות את העולם — והוא יוצא את כפר הולדתו, ומה רואות עיניו בעולם הגדול והזר הנגלה לפניו בטיולו? עופות לבנים בלול העומדים כל היום על שתי רגליים — דבר הנראה לו קשה ובלתי־רגיל, כי הרי החמורים עומדים ומהלכים על ארבע רגליים: בעיר הוא תמה על הבתים והבניינים הרבים — וכאשר ילדה מתוך אחד הבתים מבקשת לרכב על גבו הוא מסכים מיד וממשיך עמה את טיולו. רק כשהוא פוגש אמא חתולה ובניה, נזכר מורי החמור כי אמו שלו מחכה לו בבית וודאי דואגת לו מאד והוא נחפז לשוב אל אמו שבכפר. זוהי מהדורה חדשה, פקסימילית, בפורמט מוקטן, של הספר „מור החמור", שראה אור לראשונה ב־1951.

מ. אבי־שלמה

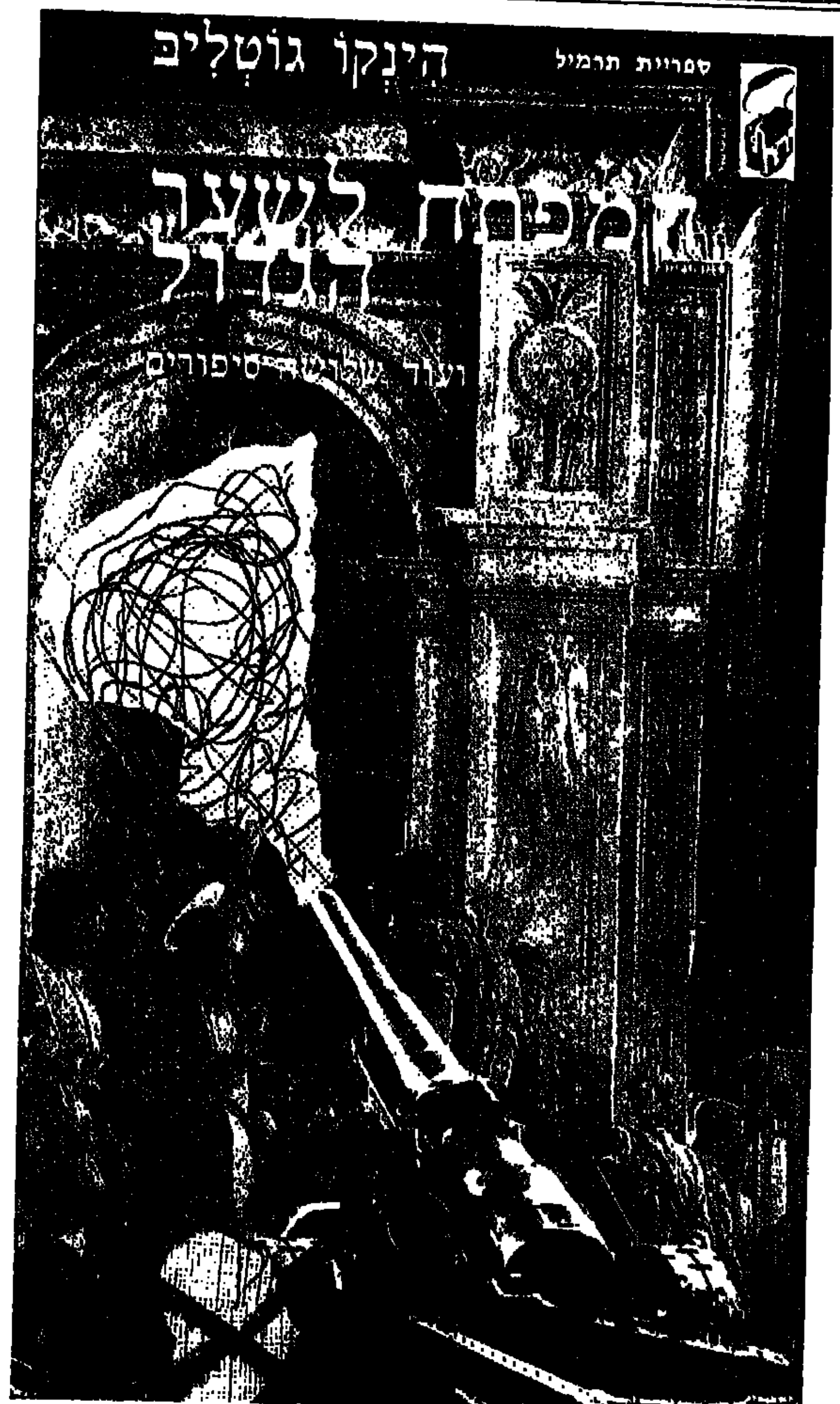

ספר חדש בהוצאת תרמיל. עטיפה: יגאל תומרקין.

הגליל במאה התשע־עשרה

ויקטור גרן, הגליל — תיאור גיאוגרפי, היסטורי וארכיאולוגי של ארץ ישראל, כרך שביעי. המהדיר והמתרגם: חיים בן עמרם. ירושלים: יד־יצחק בן־צבי, תשמ"ז.

ויקטור גרן, אחד ממתארי וחוקרי ארץ ישראל, מהבולטים והפוריים שביניהם (1891־1821), חצה את הארץ לאורכה ולרוחבה והעלה רשמיו מחבלי הארץ השונים בסדרה של ספרים, שכל אחד מהם מוקדש לאזור ייחודי. בשמונת ביקוריו בארץ (1852־1888), העלה בכתב כל פרט ופרט שראה, מתחומים כמו: הישובים, האוכלוסיה לגווניה ולמנהגיה, כלכלת הארץ, המשטרה והיחסים שבין השלטון („השער הגבוה" בקושטא) לנתיניו בארץ.

גרן. לא הסתפק רק בגיאוגרפיה תיאורית, אלא הניח יסודות לגיאוגרפיה החרשנית יותר, המסבירה והמנתחת את התופעות המרחביות השונות וקשרן זו לזו.

בספר הנוכחי, שהוא הכרך השני המוקדש לגליל, אנו לומדים על כל המצאי הגיאוגרפי בגליל במחצית השניה של המאה התשע עשרה: ערים, כפרים יהודיים כערביים, תילים ארכיאולוגיים, חורבות ונופים שונים. גרן, כאמור, אינו מסתפק בתיאור בלבד והוא עורך השוואות לידוע לו מהמקורות השונים: התנ"ך, הברית החדשה, כתבי יוסף בן מתתיהו (פלאביוס) וכן לתיאורי מסעות שקדמו לו.

רשומות ועדויות לקורות הישוב ונופי־הארץ בספרות עולי הרגל מוכרות לכל חוקר ושוחר תולדות א"י מתוך אוצרות הספרים המטפלים בנושא זה. כך סיפורו של מיכאל איש־שלום, „מסעי נוצרים לא"י" (1979), כך ספריו של פרופ' יהושע בן־אריה, „א"י במאה הי"ט — גילויה מחדש" (1970) וספריו על „ירושלים — העיר העתיקה והחדשה", וכן מאמרים רבים משל נתן שור, אלי שילה, יעקב שביט, שמואל אבידור, צבי אילן, דוד עמירן, רות קרק, שמעון שטרן ואחרים.

חשיבותו של ספר זה, כשל כל שבעת הכרכים בסדרה, הוא בהצגת הגיאוגרפיה החבלית ההיסטורית בפירוט רב ובשיטתיות כרונולוגית ומרחבית. כך מתקבלת תמונה שלמה על אזורים גיאוגרפיים ועל תקופות מוגדרות.

כרך זה הוא האחרון בסדרה ומשלים מפעל תרגום מונומנטלי שנמשך כחמש שנים. בסוף הכרך מובא מפתח מקומות ונושאים מפורט, המכיל את כל פריטי המידע המופיעים בכל שבעת הכרכים.

תבורך הוצאת יד יצחק בן־צבי, שלצד מחקרים מודרניים וחדשניים, היא מתפנית לחדש כתבים ישנים שלא נס ליחם הנקראים גם היום בהנאה רבה ומוסיפים לידע שלנו על הארץ ונופה לפני כמאה שנה.

דן יהב

סופר מחקה את עצמו

אפי לנדאו

ג'ק היגנס: „כומר מודה"; מאנגלית: שלמה גונן; הוצאת מודן, 1987

לחובבי המתח, שמו של ג'ק היגנס הוא כדרך־כלל ערובה לסיפור משובח. ספריו הקודמים שתורגמו לעברית — בייחוד „הנשר נחת" ו„סופה קרבה" — נחשבים למעולים.

„כומר מודה" הוא מעין חיקוי של היגנס. טוב, מותח... אבל זה לא זה. משהו נעשה כאן דליל ואפילו חוזר על עצמו. כמה שנים יוכל עוד ליאם דוולין, האירי המטורף־מקסים מ„הנשר נחת" — שהפך כאן, 40 שנה אחרי, לקשיש נעים־הליכות — להוביל את ספרי היגנס?

חיבתי להיגנס מקורה, בעיקר, במוטיב החוזר על עצמו בספריו: אין אצלו טובים ורעים מבחינה אידיאולוגית־פוליטית. הוא מבדיל בין אנושיים ולא־אנושיים ומרבית גיבוריו אנושיים מאוד, בין אם גרמנים־נאצים, אנגלים, אמריקנים, אירים ורוסים. לא־אנושיים הם אלה שלחיי אדם אין משמעות בעיניהם. הרוצחים כדי לרצוח.

היגנס תמיד מגשר בין יריבים, מספק להם מטרה משותפת ויוצר כאילו מצב בלתי־אפשרי. ב„כומר מודה" נוצר שיתוף פעולה יחיד במינו בין שירותי הביון הבריטיים לבין מנהיגי הא.ר.א.י. — צבא אירלנד החופשית. הצלע השלישית — הק.ג.ב. — הפך גם הוא מיריב למשתף־פעולה. המטרה היא אדם שבע חליפות מתפקיד של רוצח מטורף לכומר קתולי סימפטי וירא־שמיים.

העלילה — באופן מלאכותי במקצת — פורשת את זרועותיה מערבות סיביר, דרך עדן בדרום חצי־האי ערב, פאריס ומרחבי בריטניה. חלק מהדמויות — כך נוהג היגנס בכל ספריו — מוכרות מימינו אנו: מרגרט תאצ'ר, האפיפיור יוחנן פאולוס השני ויורי אנדרופוב, מנהיג בריה"מ, שהלך כבר לעולמו.

כאמור, „כומר מודה" אינו טוב כספרים אחרים של היגנס. מכיוון שהמקור האנגלי אינו נמצא תחת ידי, איני יכול להטיל את האשם בתרגום, אולם אני תקווה שתרגום השם אינו מעיד גם על תרגום הטקסט.

CONFESSIONAL — כך נקרא הספר במקור — הינו תא־וידוי בכנסייה, בו יושב הכומר, מאחורי מסך, מול המתוודה. בעברית הפך תא הוודוי ל„כומר מודה", מסיבה שלי קשה לעמוד על מהותה.

בשבע עיניים

יצירות נבחרות

במסגרת סידרת ההרצאות על יצירות נבחרות לספרות עברית באונ' ת"א תתקיימנה בחודש נובמבר ההרצאות הבאות:

3.11.87 — ד"ר נסים קלדרון: השירה הישראלית ומלחמת לבנון.

10.11.87 — ד"ר מאשה יצחקי: מאפייניה הפואטיים של הגונה „שירה תצרנית" בספרה.

17.11.87 — ד"ר צבי מלאכי: החברה היהודית בארץ־ישראל במאה ה־16 כראי שירתו של ... לונזנו.

24.11.87 — מר אבנר הולצמן: יהודי רוסיה בין מסורת, ציונות והתבוללות ברומאן „נגד הזרם" לישעיהו ברשדסקי.

כל ההרצאות מתקיימות בימי ג' בשעה 16.15 בחדר 496 שבבניין גילמן. מרכזת הסידרה: חוה הופמן.

מפגש

בגליון החדש של מפגש — בטאון המכון היהודי־ערבי בבית ברל — מופיעים סיפורים מאת סעיד אל כפראווי, יחיא יח'לף, ע'סאן כנפאני, ראשד אבו שאוה, שמעון בלס, פתחי ע'אנם, איברהים עבד־אל מג'יד; שירים מאת יהודה עמיחי, מחמוד דרוויש, דוד אבידן, חיים גורי, מישל חדאד, יוסף אלח'אל, סעדי יוסף, מיח'איל נועיימה, אדוניס; מסות מאת יהודית הנדל, אדוארד סעיד, מחמוד דרוויש, שפרה אפשטיין, רב שנער, שמעון בלס, אנטואן שלחת, מחמוד ע'נאים, דן מירון ועוד.

ספר חדש בהוצאת תרמיל

בימים אלה ראה בהוצאת תרמיל סיפורו של הינקו גוטליב, המפתח לשער הגדול ועוד שלושה סיפורים, בתרגומו של צבי רותם, ובעריכת ישראל הר.

ספרו של הינקו גוטליב, יליד יוגוסלביה, מאגד ארבעה סיפורים הסובבים סביב נושא מרכזי אחד: הגיבור היהודי בשואה. הסיפורים אינם מביאים תיאור מפורשות מתקופת השואה, אלא פורשים עולם משלו המשלב דימיון פרוע ואירוניה רקה, אבסורד, פנטסיה, אליגוריה ואפילו „מדע בדיוני".

אמנות מעצבת אישיות

„בצלאל החדש" במוזיאון תל־אביב

תערוכה בעלת חשיבות היסטורית מוצגת במוזיאון תל־אביב — „בצלאל החדש". שם התערוכה מעיד על שוני באידיאולוגיה. לעומת בצלאל, אשר נוסד על־ידי בוריס שץ ב־1906, מתעתד השלב ה„חדש" להחדיר שינויים שאמנם יהוו תפנית חשובה בתולדות האמנות בארץ.

„בית המדרש למלאכת האמנויות" של שץ הוקם על רקע ציוני וחינוכי. האמנות והאומנות מנויסות כאחת לחנך עם עקור מאדמתו מחדש, להורות לו מלאכות הקשורות בערך העבודה המשקם, לפתוח בפניו חזון ציוני, שער גאולה אשר יסייע להסיט את החשיבה האירופאית לחשיבה חדשה המעוגנת בארץ המובטחת. בצלאל הישנה שורה היתה ברוח חזון אופטימי, המושפע אף מתורתו של מוריס לואיס על אמנות כאמצעי מחנך, בנוסטלגיה אוריינטליסטית נוסח אמני אירופה המערבית, הרואים את קסמי ופלאי המזרח באורח מיתי, סיפורי ואידאלי, באיפיונים ערכסקיים וסנסואליים, שאמורים היו להביע את האוריינטליזם הזה אבל, כפרדוקס, באמצעות שפה אמנותית שנולדה במערב אירופה — „הארט נובו", בהשפעות נוספות מזרמים תקפים בארצות המוצא האירופאיות וגם כמובן בסיפורי המקרא, שימשו כהשראה ראשונית, כ־יעד לביחוור. סיפורי המקרא הושתתו אף הם על כוח המצאה והדמיון. בבצלאל הישנה הערכה מלאכת־יד עממית, מלאכת צורפות, נגרות וכל אומנות שימושית ששיקפה שיקום של עם תודעות למלאכת ידיים.

„בצלאל החדש" בניהולו של יוסף בודקו תחילה (1935־40) ומרדכי ארדון לאחר (1940־1952) רוצה לנער עצמו מאותם מוטיבים מושאלים, מנוסטלגיות אוריינטליסטיות, מתו כל קישוטיות־יתר ומאומנויות לא מוקצעות ולא מושלמות דין. בית־הספר, שעבר לרשות מורים שהיו עולי גרמניה, הטביע את חותמת ארץ המוצא. הוא מתעתד להיות „אמנותי" יותר, לפנות לקו טהור יותר מהיבט העשייה הפלסטית. ובכל זאת, המצע הישן מועבר בירושה — מצע ציוני ואידיאולוגי חזק וכן. אלא, שמצע זה אינו אמור לתפוס מקום מרכזי. תכנים משולבים מעתה עם התבטאותם הצורנית. בצלאל החדש מתעתד לשלב רעיון וביצועו כמקשה אחת ומכאן שהדרך ל„אופקים חדשים" דורשת שלב נוסף בלבד לגבור עליו.

אולי כדאי לצטט מדבריו של יוסף בודקו על מנת להדגיש את השילוב המיוחל (כל הציטוטים נלקחו מקטלוג המלווה את התערוכה, אשר נכתב על ידי ד"ר גדעון אפרת) „וריחתה של השמש בארץ ישראל אחרת היא מאשר במחוז פרובאנס. האמנות היא בינלאומית רק כנכס אמנותי אולם בצורתה ובביטויה היא לאומית". ועוד: „לא צורות מובאות מרחוק צריכות לשמש ביטוי להוויתו החדשה (של האמן), וחדור הכרה זו עליו לחרוט על דגלו: אחרי נדודים רבים לארץ אבותי אני חש בקרקע מתחת לרגלי וריח האדמה עולה באפי. משקיף אני על פני ההרים סלעים עמקים וגבעות זיתים ותאנים הטובלים באור. רואה אני את כחול חולצת העבודה מתמזג עם החום האדמדם של האדמה. רואה אני קברות עתיקים וידיים עמלות החוצבות באבן והופכות שממה לגן ה' ואני רוצה למצוא ביטוי להוויתי ועלי לקבל על עצמי חבלי יצירה חדשים וה„מצת" ו„המתחיל" שמי בישראל..."

כדאי לערוך הקבלה מהיבט רעיוני לנעשה בארץ בשנות העשרים, אלא שבצלאל החדש לא תמך בביטוי ראשוניות תחושות זו דווקא באמצעות ראשוניות פלסטית, אלא גם בהחדרת המורשת האמנותית עליה צמח (הבאוהאוז וזרמי האקספרסיוניזם הגרמני למיניהם על ההתבטאות הקשיחה והעזה יותר ועל היסודות הרומנטיים והמיתיים שבו). מכאן אנו למדים שההסתמכות על הדיש, על הטבע הסובב, על החיים המוחשיים והאמיתיים, על צרכי הקהילה יושבת הארץ, על אידיאולוגיה ציונית אמפירית — כל זה הפך לנקודת מוצא ראשית.

רעיון שני חשוב, אף הוא נכס העבר, אלא, שבמקום פנטזיה ודמיון שאפפו את החזון הגדול, חודר שץ גם כאן למימד הקונקרטי — אמנות במתכונת דור חדש ליופי וכמעצבת אישיות (מעניין כמה שדברים אלו תקפים היום לאור כל הצמצומים הנוראים הפוקדים את מערכת החינוך ובעיקר את האמנויות היפות). הפעם הציטוט הוא מדברי ארדון: „בכל העולם כולו התחילו כבר מזמן לראות במורה לציור ומלאכה את האדם המקנה לילד את יכולת היצירה העצמית, המעצב את רוחו של הילד לעבודה ויצירה, שהיא תנאי מוקדם לפיתוח עצמאותו של האדם והתמחותו במלאכה בהתבגרותו. הכרה זו הפכה לערך בינלאומי, שאין לערער עליו כיום ומטעם זה פנתה אלינו מחלקת החינוך פעמים מספר לתכנן תכנית להכשרת מורים לציור ולמלאכה, אך עד כה לא נמצאו עדיין האמצעיים הכספיים הדרושים להגשמת המטרה החשובה הזאת והתחלנו בעצמנו במעשה".

שלמה ויתקין, כרזה, שנות ה־40

עבר רעיוני העובר בירושה מבצלאל של בוריס שץ, הווה המתמקד ביש מהיבט ריאליה נופית, פוליטית־חברתית (ראה את העבודות שנעשו כתגובה על נוראות השואה, כמו גם עבודות כתגובה על מלחמת השחרור) וכלכלית (הכרזות הנהדרות, הבאות לערוך תעמולה חזקה לתוצרת הארץ) כמו גם עתיד — אמנות כאמצעי להחדיר יופי וטעם טוב לעם, כמלמדת טיבה של שלמות צורנית, אמנות המפתחת כלי ביטוי חדשים — כל אלו מצויים כתשתית לבצלאל החדש. לפעמים, הנסיונות טובים יותר ולפעמים פחות, אבל אין היסוס שתקופה זו מהווה שלב התפתחותי מכריע.

המסר הוא בעל משמעות עצומה לגבינו היום: העדר ויתור על מורשת היסטורית לאומית, פנייה למקורות אמנות אוניברסליים (ראה תשלובת של הסתכלות אימפרסיוניסטית בנוף פרי התבוננות כטוי אקספרסיבי אמוציונלי המקצין את העברת המשמעויות, כמו גם רצון לשלמות צורנית הנובעת מערכים פלסטים טהורים), אמנות כאמצעי לעצב רוחו ודמותו של דור עתיד, אמנות כמעורבת בעשייה ובחיים הפוליטיים (מחלקה לאמנות גרפית שמושית ואמנות גרפית חפשית), הסתכלות בתשמישי קדושה מתוך דינמיקה מודרנית וללא קיפאון שמרני (ראה תווים צורניים באוהאוזים טהורים במחלקת עבודת המתכת), דגש על עממיות שאינה מוותרת על קריטריונים אמנותיים (ראה מחלקת אריגה עם דגמים גאומטריים טהורים המושאלים מהבאוהאוז על הגוון המונוכרומי והמעודן וכד בכד צבעי אדמה כאדמת הארץ), דגש על הפן העשייתי (רישום דמויות, רישומי נוף ותרגול המיומנות והיכולת הרישומית).

התערוכה במוזיאון מוצגת כפרי מחקר רב וראוי להערכה רבה על־ידי האוצר גדעון אפרת, אבל אין היא אטרקטיבית דיה לעין הצופה. כדאי היה להוסיף לכל מחלקה ומחלקה כיתובים בגדול מדברי המנהלים והמורים המסמנים את עיקרי המאפיינים בכל דיציפלינה ודיציפלינה. הווה אומר, לתמצת את הקטלוג לרעיונות מוליכים שהיו מקלים על הצפייה.

רכבת תחתית ללונדון העליזה

„זקוף ת'אוזן" במוזיאון תל־אביב

קולנוע טוב נולד לעיתים די קרובות מתוך מצוקה פוליטית או חברתית. יתכן שהיה זה מימשלה של הגברת תאצ'ר, שהעניק זריקת מרץ לקולנוע הבריטי היגע, הקולנוע שמזה זמן רב לא נעצרו בו יצירות מעניינות. דומה שראשיתו של התהליך כשהמפיק דוויד פאטנאם השיב לבריטניה למפת הקולנוע העולמי („מרכבות האש" „דמעות של שתיקה") ועתה ההמשך עם שלושה נציגים בריטים נוספים, המגיעים למקענו לאחר שייצגו את ארצם די בכבוד בפסטיבל קאן האחרון — „זקוף ת'אוזן", „לו היית כאן" ו„ריטה, סו ובוב גם הוא". עוד בולט בסרטים הללו גם כור ההיתוך שממנו צומח הקולנוע הבריטי העכשווי. הכוונה, כמובן, לטלוויזיה הבריטית, שבה מתחשלים במאים ותסריטאים המגיחים מדי פעם אל הקולנוע.

לשיטה הטלוויזיונית יתרונותיה שלה — ומתוכם בעיקר הרצינות, האינטליגנטיות והמקצועות לעילא, אם כי הקולנוע הסופג כוחו מהמדיום הטלוויזיוני עדיין סובל גם ממגבלותיו של המסך הקטן וזו. אולי הסיבה העיקרית שבצד של ממש, זה אולי יבוא בהמשך. מאחורי שלושת במאי הסרטים שהוזכרו, סטפן פרירס, דיויד ללנר ואלן קלארק קריירה ארוכה בתחום הבימוי או הכתיבה לטלוויזיה. פרירס הוא המוכר שבחבורה. לאחרונה ראינו את סרטיו „הפגיעה" ו„המכבסה השמחה שלי". בכל סרטי החבורה דומה הטיפול בנושא המין, שהקולנוע הבריטי כמו מגלה אותו מחדש ומרבה להשתעשע בו. פרירס ממשיך לטפל כאן בעניינים ההומוסקסואליים שהיו גם את הציר של סרטו הקודם. כאן הוא גם עובד בצמוד עם התסריטאי־מחזאי־שחקן אלן בנט, שמאחוריו נסיון נרחב בכתיבה לטלוויזיה, בין היתר מחזות טלוויזיה אחדים שבוימו בידי פרירס וגם דרמות מצוינות כמו „אנלי בתו"ל", שביים ג'ון שלזינגר. בנט נטל את הביוגרפיה של המחזאי ג'ו אורטון, כשהוא מתבסס על הביוגרפיה שנכתבה בידי האמריקני ג'ון לאהר ועיבד אותה לתסריט מבריק, אורטוני ברוחו.

הסרט פותח עם מותו של אורטון, הרצח המזעזע של המחזאי הצעיר בידי מאהבו קנת האליוול. הסרט עוקב אחר הביוגרף לאהר (ואלאס שון) המלקט פרטים עבור ספרו. התכסיס הדרמטי איפשר לבנט ולפרירס לא להישאר צמודים לסדר כרונולוגי בתיאור חיי אורטון אלא לדלג באופן תופשי ולבנות פסיפס של דמות מרתקת רבגונית ולתאר מערכת יחסים הרסנית של אהבה ושנאה בין צמד ההומוסקסואלים. האירועים הנחשפים נעים בין ראשית שנות החמישים כשאורטון בן ה־18, נער מחוספס ממעמד העובדים, פוגש בהאליוול המבוגר והמנוסה באקדמיה לאמנויות דרמטיות ועד לאותו רצח מחריד באוגוסט 1967, כשהאליוול חיסלו במהלומות פטיש והתאבד בנטילת סמי שינה. מערכת היחסים, שמתחילה כיחסים בין מחנך לתלמיד, משתנה עד מהרה כשאורטון צובר עוצמה אמנותית ומינית.

מחזותיו של אורטון (שלושה מחזות ארוכים חיבר בחייו: „מבדרים את מר סלואן", „שלל" ו„מה שהמשרת ראה") זוכים להצלחה גדולה על במות לונדון ובד בבד הוא משתחרר מהתלות בהאליוול. אורטון, הנהנה ממציאת בני זוג לבילוי רגעי, משתדל לפייס את חברו־לחיים בספקו לו גברים מזמנים ללא ידיעתו. הצלחתו של אורטון, שבין היתר גם ניהל משא ומתן עם בריאן אפשטיין, אמרגנם של החיפושיות, לכתיבת תסריט לסרט עבור החבורה, לא שיפר את האווירה המתוחה בדירה הלונדונית הדחוסה שבה הוא התחלק עם האליוול. תיסכוליו של האליוול שהלכו והתגברו, הפכוהו לדמות פתטית. מצבו הנפשי הולך ומתדרדר, כשהוא הופך למעין מזכיר של בן־זוגו ובעצמו נכשל בנסיונותיו האמנותיים, בעוד הפאה הנוכרית המגוחכת שרוכש עבורו אורטון, כדי לכסות את שערו שהתדלדל, מדגישה את עליבותו.

בצד מערכת היחסים הבעייתית בין אורטון והאליוול עיצב פרירס בכשרון את לונדון של שנות השישים. זו לונדון של פריחת הפופ, לונדון העליזה של החיפושיות, שעדיין אינה מאירה את פניה להומוסקסואלים שבה. על־פי פרירס זו לונדון אפלה למדי, שהמפגשים ההומוסקסואלים מתקיימים במחילות הרכבת התחתית או בבתי שימוש ציבוריים. בנט, כאמור, ניסה לבנות תסריט ברוח מחזותיו של אורטון. הוא לא ניסה להעתיק את הדיאלוגים התיאטרליים, אבל השתמש בחילופי דברים שנונים ובוטים ומדי פעם גם סצנות שעל גבול המקבריות. כך היא הסצנה שבה אורטון ואחותו מגחכים בעת הלווית אימם, שעוצבה על פי קטע ממחזהו של אורטון, „שלל".

לצד הכתיבה הבטוחה של בנט הצליח פרירס בליהוק סרטו ובמיצוי שחקניו המגישים הופעות־משחק מעולות. במיוחד בולט גרי אולדמן, המגלם את אורטון. אולדמן, שכבר השתתף בביוגרפיה מוסרטת אחרת כשגילם את דמותו של המוזיקאי הפאנקיסט סיד וישיוס ב„סיד ונגסי", עושה כאן צעד גדול קדימה מעבר לתפקיד שפירסם אותו. הוא ניחן בטכניקה של שחקן משופשף ומהוקצע, שדומה שרק שחקנים אנגלים בעלי נסיון בימתי מסוגלים להגיע אליה. גם השחקנים שלצידו טובים מאוד, אלפרד מולינה מצטיין בתפקידו כפוי הטובה של האליוול ונסה רדגרייב מוכיחה שהיא עדיין שחקנית מצוינת בדמותה של האמרגנית ראמסי. ואלאס שון האמריקני המוכר מסרטיו של וודי אלן או מ„ארוחת הערב עם אנדריי" עושה דמות משעשעת כלאהר הביוגרף ואפילו ג'ולי וולטרס („לחנך את ריטה", „שרותים אישיים") מפתיעה לטובה בתפקיד־משנה קטן, כאימו של אורטון.

אלפרד מולינה וגרי אולדמן ב„זקוף ת'אוזן" — משחק מעולה

תל־אביב

אסתר
הקשר המקצועי
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
חול: 5.00 – 7.30 – 9.45

אורלי
התנקשות
שישי: 9.40
מוצ"ש: 8.30
חול: 5.50 – 8.30

בית ציוני אמריקה
מוצ"ש – מתח גבוה – 11.45
יום ה' – רכבת תחתית – 11.45
יום ו' – 14.30 – סרט מטוגן
לא שם זין
שבלול
חול – חוץ מיום ד':
יומן אהבות: 4.30 – 7.15
לא שם זין: 9.30

בן־יהודה
ללא מוצא
שישי: 9.40 – 12.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

צוותא
להנאה מתקדמת

„צוותא" נהריה
שבת, 31.10.87 נפגשים בשעה 08.30 בבוקר לטיול פעילים לרמת־הגולן.

„צוותא" קריית־חיים
שבת, 31.10.87 טיול פעילים לרמת־הגולן.
טיול פעילי „צוותא" קריית־חיים ונהריה
פעילי ק"ח נפגשים בשעה 8.00 (בבוקר) ב„צוותא", רח' בית־אלפא 17 (נוסעים באוטובוס). פעילי נהריה מצטרפים במכוניות פרטיות. המפגש ליד מגרש הכדורגל (כביש עכו־צפת) בשעת 08.30.

„צוותא" מגדל־העמק
מוצאי שבת, 31.10.87 שעה 21.00 באולם במועצת הפועלים – עודד תאומי בהצגת היחיד שלו „מעל ומעבר". המחזה הוא סיפור אישי בנושא הפראפסיכולוגיה. אחרי ההצגה נסוי בטלפתיה בשיתוף הקהל.
שבת, 7.11.87 טיול פעילי „צוותא" למערת אמציה ולמערת בית גוברין.

„צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 31.10.87 שעה 21.00 „על גגות פריס" עם הזמרת אורה זיטנר ודוד ברגמן בקטעי קריאה בשירים מתורגמים מצרפתית.

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 30.10.87 שעה 22.00 המוסיקאי יצחק קלפטר עם הגיטרה.
יום שני, 2.11.87 שעה 20.30 אהרון ברנע כתב לעניני ערבים בקול ישראל ידבר על ספרו „ללכת שבי..."
ליל שבת, 6.11.87 שעה 22.00 ירון לונדון קורא שירה קורא משיריהם של טובי המשוררים העבריים: אלתרמן, רטוש, א.צ.גרינברג, אורלנד, זך, רביקוביץ, יוסף שרון, אורי ברנשטיין, דוד אבידן, דן פגיס, מאיר ויזלטיר, יונה וולך. קריאתו משובצת סיפורים אודות המשוררים ואודות יחסיו עמם ועם שירתם.
מוצאי שבת, 7.11.87 שעה 20.30 אמנון ברנזון חוזר לשיר. אתו בשירה – דפנה צור.
יום רביעי, 11.11.87 שעה 20.30 שז – „המינקת". שז שרה ומקריאה מתוך „המינקת" – הצגת יחיד העוסקת בשחר – גיבור/ה החי/ה בניכור מן העולם. שירים ומוסיקה בסגנון אחר.

„צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 30.10.87 שעה 22.00 יהודה פוליקר בתכניתו – „עיניים שלי".
מוצאי שבת, 31.10.87 שעה 21.00 באודיטוריום ברמת־השרון, פרופ' ישעיהו ליבוביץ – חקיים חיים תוכן יהודי, לאומי?

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 30.10.87 שעה 22.00 הצגת היחיד של גילה אלמגור – „הקיץ של אביה".
שבת 31.10.87 שעה 11.00 בבוקר לילדים מגיל 4. „החתול במגפיים". מגישים: דני שגב, עודד בארי, טל פורת, אסנת ראם, עופר לוי, נטלי גייר ילנה אדרי, ובן מיכאלי.
ליל שבת, 6.11.87 שעה 22.00 לשיר בצוותא עם ירם שחר והאקורדיון.

„צוותא" באר־שבע
ליל שבת, 30.10.87 שעה 21.30 באולם הישיבות של מועצת הפועלים – „סיפורו של עיזאת נאמסי" פגישה עם עיזאת על פרשת מעצרו, משפטו וזיכויו ומה שביניהם.

גת
המכשפה באיסטוויק
שישי: 9.50 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

גורדון
38
מוצ"ש, 7.30 – 9.30
חול: 4.30 – 7.30 – 9.30

דקל
האלמנה השחורה
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

דרייב אין
השוטר מבוורלי הילס 2
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 7.15 – 9.30

הוד
השוטר מבוורלי הילס 2
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

לימור חדש
ללא מוצא
שישי: 9.40 – 12.00
שבת: 7.00 – 9.30
א'-ה': 4.30 – 7.00 – 9.30

פאר
לחישה רועמת
יום שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מוזיאון תל־אביב
בית האמידים

סינמה 1
היחידה לפשעים חמורים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

סינמה 2
אשה מסורה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

פאריס
יום ו':
4.30 פיתוייו של מימי
הכינו את הממחטות
שבת:
11.00 מוני פייטון
01.00 החבה של גרגורי
03.00 עד כלות הלילה
05.00 מעיין הבתולים
11.30 למות בעד תשוקה
יום א' מונטי פייטון 11.30
יום ב' שער הלילה
יום ג' משיח פרא
יום ד' מציצים
יום ה' קיץ קטלני
לא יכולה בלי זה
במוצ"ש וחול 7.15 – 9.30

חן 1
מטאל ג'אקט
שישי: 9.55, 12.20
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

חן 2
הפורצת מסן פרנסיסקו
שישי: 9.55 – 12.20
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

חן 3
ריטה, סו, ובוב גם הוא
שישי: 10.00 – 12.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

חן 4
הנוכל, האוהבת והמאהבת
שישי: 9.50 – 12.20
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 11 – 2 – 5 – 7.30 – 9.50

חן 5
פגישה עיוורת
שישי: 9.55 – 12.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 11 – 2 – 5 – 7.30 – 9.50

שחף
הבלתי משוחדים
שישי: 9.40 – 12.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

תכלת
החנות מעבר לפינה
מוצ"ש: 7.45 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.45

תל־אביב
אשת הבוס
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש 9.30, 7.15
חול: 9.30, 7.15, 5.00

לב 1
המשפחה
יום ו' – 24.15, 21.45, 13.30
שבת – 21.50, 19.20
חול – 21.50, 19.20, 16.40, 14.00

לב 2
גברים גברים
יום ו' – 24.00, 22.00, 13.30
שבת – 22.00, 20.00
חול – 22.00, 20.00, 17.00, 14.00

לב 3
משפחת המלוכלכים
יום ו' – 13.30
חול 17.00, 14.00
נרדפי החוק
יום ו' – 24.00, 22.00
חול – 22.00, 20.00

לב 4
חימו מלך ירושלים
יום ו' – 24.00, 22.00, 13.30
שבת – 21.45, 19.50
חול – 21.45, 19.50, 17.00, 14.00

חיפה

חן
נרדפי החוק
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

פאר
המכשפות מאיסטוויק
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

אורלי
המכשפה
מוצ"ש: 9.00 – 6.30
חול: 9.00 – 6.30

רון
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

קרן אור המחודש
חימו מלך ירושלים
מוצ"ש: 7.15 – 9.15
חול: 4.30 – 7.15 – 9.15
11.30 – 31.10
סיפורים מהחיים
11.30 – 5.11
שבלול

אמפי'
רובוקופ
מוצ"ש, 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

אורה שבוע 6
השוטר מבוורלי הילס מס' 2
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 9.15 – 7.00
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

עצמון 1
ללא מוצא
שישי. 10.15 בערב
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

עצמון 2
מעקב חושני
שישי: 10.15
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

עצמון 3
סיפורו של שוטר
שישי: 10.15
מוצ"ש: 9.30 – 7.15
חול: 9.15 – 7.00 – 4.30

ירושלים

אדיסון
מוצ"ש – 7.00 – 9.15
חול – 4.30 – 7.00, 9.15

אורגיל
מטאל ג'אקט
חול: 4.30 – 6.40 – 9.00
מוצ"ש: 6.45 – 9.00

עדן
היחידה לפשעים חמורים
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

מיטשל
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 7.00 – 9.15

כפיר
ללא מוצא
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

תיאטרון ירושלים
מותו של סוכן
6.45 – 9.00

גבעתיים

הדר
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00 9.30
חול: 4.30 7.00 9.30

נתניה

שרון
שם הוורד
מוצ"ש: 7.00 9.30
חול: 5.00 7.00 9.30

סטודיו
מטאל ג'אקט
מוצ"ש. 7.00 9.15
חול: 5.00 7.00 9.15

באר־שבע

חן
השוטר מבוורלי הילס
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 - 9.30
חול: 4.30 - 7.00 - 9.30

חולון

ארמון
פוטו רומן
יום שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.30
שבת – 11.30: שיער
יום ה' – 11.30: שודדי הזמן

סבוי
הבלתי משוחדים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

מגדל
המכשפה מאיסטוויק
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.30

מתנ"ס קרית שרת
סינמטק
מוצ"ש, ב', ג', ד': 7.15 – 9.30
לא שם זין

מועדון קולנוע לנוער
ב', ג' – ב־16.00
טרזן וקדרת הקסמים

פתח־תקוה

היכל
הבלתי משוחדים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 9.30

היכל 2
השוטר מבוורלי הילס מס' 2
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

היכל 3
המכשפות מאיסטוויק
שישי: 10.00
מוצ"ש. 7.15 9.30
חול: 5.00 – 7.15 9.30

עפולה

מופתרון
חימו מלך ירושלים
מוצ"ש: 9.00
חול: 9.00

בת־ים

עצמאות
הבלתי משוחדים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30

ראשון־לציון

רון 1
חנות קטנה ומטריפה
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

רון 2
הבלתי משוחדים
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

הרצליה

היכל
הבלתי משוחדים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

מלון דניאל
מעקב חושני
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

רמת־גן

אואזיס
מטאל ג'אקט
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.50, 7.30
חול

ארמון
הקשר המקצועי
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.30 – 9.45
חול: 7.30 – 9.45

לילי
נערי הכרך
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

רב־גן 1
המכשפות מאיסטוויק
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

רב־גן 2
הנוכל, האוהבת והמאהבת
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 7.00 – 7.30 – 9.50

רב־גן 3
הפורצת מסן פרנסיסקו
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

רב־גן 4
ריטה 10 ודוד גם הוא
שישי: 10.00 – 12.15
מוצ"ש: 7.30 – 9.50
חול: 5.00 – 7.30 – 9.50

כפר־סבא

בית ברל
יום שישי: 10.00
הפרחחים
מוצ"ש – 9.30: הצגה
זונה ציונית
יום א' – 8.30: הפרחחים
יום ב' – 8.30: הצגה, אלמסד
ג', ד' – 8.30: שם בהשאלה

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 31.10
בדרך לברודווי: 18.45, 21.30
בית־ספר לנשים: 18.45, 21.30

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: מזור — חביבה רייק 20
חולון: חורי — סוקולוב 60, קופ"ח עין יהב
ירושלים: הגבעה הצרפתית — ההגנה 23 מ. מסחרי
נתניה: מקסים — סלומון 2
פתח־תקוה: סופרפארם — שפירא 43
רמת־גן: הדסה — כצנלסון 141
תל־אביב: בבלי — עוזיאל 1
מעיין חיים — סניף צהלון שד' ים 98 יפו
חיפה: הנשיא — שד' הנשיא 33

שבת
בת־ים: בלפור — בלפור 90
חולון: חורי — סוקולוב 60
ירושלים: הר־הזיתים — הר־הזיתים (שבת) קופ"ח מרפאת רוממה, רח' המ"ג 28 (מוצ"ש)
נתניה: הנשיא — שד' ויצמן 36
פתח־תקוה: כפר גנים — לוחמי הגיטו 6
רמת־גן: רמת יצחק — שד' ירושלים 96
תל־אביב: כס — פרישמן 66
זיוה — אצ"ל 52, שכ' התקוה
חיפה: חניתה — חניתה 22

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100, אילת – 244, חדרה – 22444.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - בימים ב', ד', ו' - כירורגיה ופנימית. ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - בימים א', ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ - ילדים, פנימית, עיניים
בקור חולים — נשים, א.א.ג.
שערי צדק — כירורגית
הדסה ה"צ — אורטופדית
שבת
הדסה ע"כ -פנימית, נשים, עיניים
שערי צדק - כירורגית
ביקור חולים - ילדים, א.א.ג.
הדסה ה"צ — אורטופדית
יד ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ירושלים – 02־243358
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04־229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי – 04־922222
קו פתוח להורים במצוקה
בימי ב' ו־ה' – טל. 222732.
„קו פתוח" – אוזן קשבת לילדים ובני נוער 03־222728 (24 שעות)

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשיניים של ההסתדרות לרפואת שיניים בישראל
בתל־אביב — בימים א'–ה' מ־21.00—23.00, בלילות שבת וערבי חג ובשבתות וחגים: 18.00—24.00, 15.00—21.00.
הכתובת: רח' קריסטבא 49, תל־אביב.
בחיפה: רחוב הגפן 26, קומה ה'.
מדי יום ביומו, כולל ערבי שבת וחג מ־20.00 עד 23.00 בערב.

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל [illegible] השעות 24.00–9.00. [illegible] בלבד.
רינגנוף סנטר [illegible]
03־285822, 294869.

מרכז סיוע לקורבנות אונס
לרעננה ואיזור השרון, טל' [illegible] ה' בשעות 17.00—21.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' [illegible]
ער"ן תל־אביב — טל' [illegible]
ער"ן ילדים ונוער — טל' [illegible]
ער"ן חיפה — טל' 04־672222
ער"ן באר־שבע — טל' [illegible]
ער"ן נתניה — טל' 053־55316

סילוק מיטורים
מוקד עת"א למקרים דחופים – טל' [illegible]

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. [illegible]
גבעתיים — טל' 781111 [illegible]
עפולה – טל' 193333 [illegible]
באר־שבע – טל' 057־74767 [illegible]
שח"ל בנשי הן, טל' 03־338848

רכבות

מירושלים לבני־ברק וחיפה:
בימים א'-ה': 16.00
בימי ו' וערבי חג: 11.30
מחיפה לבני־ברק וירושלים
א'-ו': 7.00
מתל־אביב לחיפה:
בימים א'-ה': 6.00, 7.00, 8.00, 8.16*, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00
מתל־אביב לנהריה:
בימים א'-ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00
מחיפה, בת־גלים, לתל־אביב:
בימים א'-ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.05*, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30, 16.30, 17.30, 19.30
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 6.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 13.30, 14.30
מנהריה לחיפה ותל־אביב:
בימים א'-ה': 6.30, 9.05, 18.40, 16.33, 18.38
בימי ו' וערבי חג: 9.05, 10.55
* הרכבת תופעל בימי א' בשבוע [illegible] חג בלבד.

נצחון מפוזיע להפועל בדרבי החיפני על מכבי – 73:83

חיפה חזרה להיות אדומה

מכבי רמת־גן הדהימה את אליצור נתניה – 77:80 ★ חולון סוחטה נצחון בירושלים – 84:89 ★ אליצור נוה־דוד הביסה ברמלה במשחק רב־סלים את בית"ר תל־אביב – 101:122 ★ נצחון חוץ קל להפועל תל־אביב על מכבי נתניה – 83:106

● כדורסל
מאת ישראל פז

בכדורגל שולט הצבע הירוק בחיפה. בכדורסל חזר אמש האדום לשלוט בעיר־הכרמל לאחר שהפועל חיפה הפתיעה בנצחון, במחזור ה־4 בליגה הלאומית, בדרבי על מכבי חיפה — 73:83.

הפתעה גדולה עוד יותר נרשמה בכפר־המכביה כאשר מכבי רמת־גן, בנצחונה הראשון העונה בליגה — כמו הפועל חיפה — הותירה פעורת־פה את חניכיו של המאמן צבי שרף מאליצור נתניה — 77:80.

שתי הפתעות אלה חיפו על שאר המשחקים, בהם ניצחו הפייבוריטיות.

תוצאה גבוהה השיגה אליצור נוה־דוד רמלה שמוטטה עוד במחצית הראשונה את בית"ר ת"א, ובסיום — 101:122.

כדורסלני הפועל חולון הזיעו בירושלים לפני שראו את אור־הנצחון על הפועל ירושלים — 84:89.

נצחון קל קצרה קבוצת הפועל ת"א בנתניה על האחרונה בטבלה, מכבי נתניה — 83:106.

שלשום גברה מכבי ת"א על הפועל הגליל־העליון — 86:93.

שלוש קבוצות — מכבי ת"א, הפועל חולון והפועל ת"א — הן עדיין ללא הפסד, ואילו בתחתית נותרה רק מכבי נתניה ללא נצחון.

● טבלה לאומית

.1	הפועל חולון	4	4	—	298־348	8
.2	מכבי ת"א	4	4	—	326־368	8
.3	הגליל־העליון	4	3	1	323־346	7
.4	הפועל ת"א	3	3	—	228־280	6
.5	אליצור נתניה	4	2	2	326־335	6
.6	אליצור רמלה	4	2	2	355־356	6
.7	מכבי חיפה	4	1	3	370־353	5
.8	הפועל חיפה	4	1	3	301־285	5
.9	מכבי רמת־גן	4	1	3	391־339	5
.10	הפועל ירושלים	4	1	3	369־370	5
.11	בית"ר ת"א	3	1	2	297־268	4
.12	מכבי נתניה	4	—	4	376־313	4

המשחק המרכזי

הפועל חיפה חגג – הנחית יריבו לקרשים

הפועל חיפה – מכבי חיפה 73:83 (29:48)

מאת יוסף גלזר

את הערב הזה לא ישכחו כדורסלני ואוהדי הפועל חיפה במשך תקופה ארוכה. הערב בו זכתה קבוצתו של קובי שלזינגר בנצחונה ראשון העונה והוקא על יריבתה העירונית, מכבי חיפה, שהיתה פייבוריטית. הפועל חיפה ניצחה — 73:83, לאחר יתרון־ענק בהפסקה — 29:48, בהפגינה יכולת מלהיבה בהגנה ובהתקפה גם יחד.

יתרונה של הפועל חיפה לא הוטל בספק לאורך כל המשחק, והיא הוליכה בביטחה החל מהדקה ה־2. במחצית הראשונה ממש מחצו רוברט יוברט המצויין, רלאנד יוסטון וקלפטריק וולס, בניווטו היעיל של אבנר שם־טוב (4 סלי 3 נקודות), את יריביהם והנחיתו אותם לקרשים.

מכבי חיפה היתה צל־של־עצמה. הזר ג'ו ביניון כמעט שלא הורגש. ערי גורדון, ללא אף נקודה, היה גרוע וגם שפע, פלאורס, קסיינהאואר, ובעיקר ברנע ואופיר, ששיחקו נגד קבוצתם לשעבר ונתקלו בגילויי־עוינות של אוהדי הפועל חיפה – היו הרחק מכושר מוניתאת־הדעת. היחיד שזהר במכבי חיפה היה ארי רוזנברג, עם 29 נקודות (22 במחצית השנייה) ועם 7 סלי 3 נקודות.

מכבי הוליך בפתיחה רק — 0:4. וולס ויוברט הפכו ל־4:9 ו־6:15. מכבי עוד צימקה ל־13:15, אך חניכיו של המאמן יריב ורשיציקי (ניהול מצויין) לחצו על הדוושה והגדילו את יתרונם ל־20:26, 22:37, 27:42 ו־29:48, מסל של שם־טוב ממש עם השריקה להפסקה.

במחצית השנייה הגדיל וולס ל־29:50 (הפרש־שיא בדקה ה־21) אך סדרת קליעות של 3 נקודות מידיו של ארי רוזנברג הביאו לצימצום הפער ל־45:60 ו־60:66 בדקה ה־31. באותן דקות היטיב לנווט את מכבי חיפה הרכז המחליף איתי פייגלין. דווקא שובו של גורדון לא תרמה לקבוצתו. הפועל חיפה הגיבה ב־60:70 (32), 64:74, 69:81 ובסיום — 73:83.

בסיום המשחק פתחו מאות מאוהדי הפועל חיה בקרנבל של שירה וריקודים, ולעומתם נראו אוהדי מכבי חיפה המומים ומפוייראדש.

היכל־הספורט ברוממה לבש אתמול חג. 3000 צופים גדשו כל פינה, וקבעו הכנסת־שיא של למעלה מ־25 אלף דולאר לקופתה של הפועל חיפה.

הפמוון שלזינגר הוסיף חידושים, כמו מסכי־וידיאו שהקרינו סרטי אן־בי־איי, מוסיקת דיסקו, שאלונים לאוהדים ומאות בלונים בצבעי אדום ולבן.

שפטו: דוד רגן וטור וורניק.

● קלעו להפועל חיפה: יוסטון 28; יוברט 16; שם־טוב 16; וולס 16; קסקי 5 וגורדס 2.

● קלעו למכבי חיפה: רוזנברג 29; פלאוראס 16; ביניון 12; שפע 11; פייגלין 3 ושטינהאואר 2.

חולון ניצלה משגים ירושלמיים

הפועל חולון – הפועל ירושלים 84:89 (41:43)

פתיחה מהממת של הפועל ירושלים — 0:6 ו־2:9 בדקה ה־3, לא הספיקה כדי לגבור על הפועל חולון. המאמן מרווין קסלר נטל [illegible] הבנים את ניב בוגין, שיתק את אריה חזן המצטיין [illegible] לחולון. בנוסף לכך מידרת ההשמאות של ריקי בראון, שקלע במחצית הראשונה שני סלים מתוך 12 זריקות. על אלה מנעו מהפועל ירושלים הפתעה והפועל חולון ניצחה בבירה — 84:89.

כניסתו של בילי מילר הפיחה חיים בהפועל ירושלים, ובעזרתם של ריק בראון וכריס הארימון, התעוררו במחצית השנייה, הצליחו הירושלמים שתי דקות לסיום להוליך — 75:76 ו־77:79, רק [illegible] שלומיאלי בדקות האחרונות כל הרכז גל קנז שהפריז בזריקות חסרות אחריות ואיבד כדורים, איפשרו לישראל אלימלך וג'ו דאוסן להפוך את הכף לזכות החולונים בסיום הדרמטי — 79:79, 81:84, 84:87, ובסיום — 84:89.

הפועל חולון, שפתחה חלש, שיפרה את שמירתה, ותוך ניצול ליקויי ההגנה של הפועל ירושלים [illegible] המבריק של ג'ו דאוסן, 30 נקודות, הצליחה לנצח. [illegible] היה כריס הארימון, עם 8 כדורים חוזרים.

שיפוטם של מנשה הרמן ויצחק רמות קיפח את הקבוצה המארחת. המשחק נערך לעיני 2000 צופים באולם במלחה.

● קלעו להפועל חולון: דאוסן 30; אורנג' 15; בורמור 12; טרי 12; זיסמן 8; אלימלם 6; בוגין 4 מאור 2.

● קלעו להפועל ירושלים: מילר 24; חזן 18; בראון 18; בנט 14; הארימון 6 וקנז 4.

איתן אייל

● **מלך הסלים**

.1	דאוסן (הפועל חולון)	112
.2	פורסט (אליצור רמלה)	109
.3	ליף (הגליל־העליון)	104
.4	ביניון (מכבי חיפה)	101
.5	סימפסון (בית"ר ת"א)	100

● **מלך 3 הנקודות**

.1	א. רוזנברג (מכבי חיפה)	16
.2	שם־טוב (הפועל חיפה)	15
.3	סימפסון (בית"ר ת"א)	11
.4	מקנזי (אליצור רמלה)	9
.5	קנז (הפועל ירושלים)	8

● **חמישיית המחזור**
● עמי נאור (מכבי רמת־גן).
● רוברט יוברט (הפועל חיפה).
● מוטי דניאל (מכבי ת"א).
● הרמן ווסבסטר (אליצור רמלה).
● ג'ו דאוסן (הפועל חולון)

● **במחזור הבא**
(יום שני, 2.11.87)
הפועל הגליל־העליון — מכבי נתניה; הפועל חולון — מכבי ת"א; מכבי חיפה — הפועל ירושלים; אליצור נתניה — הפועל חיפה; בית"ר ת"א — מכבי רמת־גן; הפועל ת"א — אליצור רמלה [illegible]

מכבי ר"ג: נצחון בכורה מלהיב

מכבי רמת־גן – אליצור נתניה 77:80 (47:42)

כדורסלני מכבי רמת־גן חוללו אמש הפתעה מרעישה באולמם כשגברו על קבוצת הצמרת של אליצור נתניה — 77:80, לאחר שבמחצית הוליכו שחקני נתניה 42:47.

באולמה צר־המידות בכפר־המכביה הפגינה מכבי רמת־גן משחק לחימה נפלא מול שחקניו הפייבוריטים של המאמן צבי שרף. בניצוחו על עמי נאווי (שיחק מצוין) הובילו רמת־גנים ברוב שלבי המשחק, כאשר הוראלד קילינג וסטנלי מאיי היו המוציאים לפועל. דקות טובות היו גם לראש הקבוצה, אמיר בינו.

שחקני אליצור נתניה ירצו בודאי לשכוח את המשחק מהר ככל האפשר. לבד ממספר דקות טובות של קארל נכרסון, סטיב מלוביק ופיל לוקהט היו שחקני אליצור מפוזרים ובלתי־מדוייקים ולא יכלו לרמת־גנים שלחמו על כל כדור.

שחקני מכבי רמת־גן דייקו ב־28 מ־42 זריקות שדה — 66 אחוזים לעומת 21 מ־55 זריקות שדה של שחקני אליצור — 38 אחוז. מתחת לסלים שלטו הנתנייתים אך שליטה זו לא הועילה להם.

הרמת־גנים הוליכו 0:4, 5:10, 10:16 ו־24:29. שחקני אליצור הפכו בדקה ה־13 והוליכו בה — 29:30, וכמחצית — 42:47.

מתחילת המחצית השנייה הסתערו שחקני מכבי רמת־גן על הסל הנתנייתי והובילו עד לסיום — 49:50, 53:58, 73:78, ובסיום המותח — 77:80.

שפטו: זגול וברונשטיין (עוררו את זעם הנתנייתים), לעיני 250 צופים, בכפר־המכביה.

● קלעו למכבי רמת־גן: מאיו 33; קילינג 20; בינו 15; נאווי 7; רכליס 3 ואורדיטי 2.

● קלעו לאליצור נתניה: נכרסון 23; פיר 11; גורן 11; מלוביק 10; לוקהט 9; קרמן 7; ויטמן 4, וברכה 2.

[illegible]

הפועל ת"א תיעתע בנתניה

הפועל תל־אביב – מכבי נתניה 83:106 (27:55)

„הפועל ת"א גדולה עלינו" — [illegible] מאמן מכבי נתניה, אוריק [illegible], את המשחק בו הובסה [illegible] — 106:83. [illegible] מכריע להפועל ת"א במחצית — 27:55.

מכבי נתניה הצליחה להוות יריב להפועל ת"א רק בשלוש הדקות הראשונות. בדקה ה־2 הוליכה נתניה — 3:5, אולם מהדקה ה־3 5:71 להפועל (ת"א) הפך המשחק חד־צדדי. לאוואן מרסר, לינטון טאונס וקארל איימוס, עשו במגרש ככל שעלה על רוחם, הן בהגנה והן בהתקפה, ולא הותירו כל סיכוי למארחים שנראו נבוכים ואומללים נוכח יעילותם של האורחים מת"א.

הפער הגבוה במשחק נרשם בדקה ה־27 — 41:81 — 40 הפרש! החל מדקה זו שיתף משה וינקרנץ, מאמן הפועל ת"א, את שחקני הספסל שלו ואלו איפשרו לשחקני מכבי נתניה לצמק את התוצאה עד לסיום.

מכבי נתניה לא היוותה יריב להפועל ת"א. המארחים גילו חולשה. במיוחד איכזבו שני הזרים, ג'ים סטק ווילי בראון, שקלעו כל אחד 16 נקודות, וגם זאת בדקות הסיום כשהפועל ת"א שיחקה עם שחקני־הספסל שלה.

בהפועל ת"א היה משכמו ומעלה לינטון טאונס, שקלע 24 נקודות. לאוואן מרסר היה הריבאונדר המצטיין, עם 9 כדורים חוזרים בזמן המועט ששיחק.

שפטו שלום וולצר ואריק זילברברג, לעיני 250 צופים, באולם אליצור נתניה.

● קלעו להפועל ת"א: טאונס 24; איימוס 17; מרסר 16; דלול 13; ולוטיקמן 9; לאסוף 8; פרישמן 8; ארליך 5; אמסלם 4 וגרוניים 2.

● קלעו למכבי נתניה: בלאט 19; סטק 16; רוס 16; בראון 16; שלכטר 7; קרטר 7 וכספי 2.

דוד בבר

ברכה גידף השופטים וכרטיסו נלקח

מאת יצחק ויסטוף

דני ברכה, קפטן קבוצת אליצור נתניה, הורחק אמש בתום משחק קבוצתו נגד מכבי ר"ג, לאחר שבסיום המשחק גידף את השופטים, אברהם זגול ודן בורנשטיין.

אברהם זגול הזהיר את ברכה שיחדל ממעשיו, אך קפטן אליצור נתניה לא חדל לקלל. גם מאמן נתניה, צבי שרף, נדרש להרגיע את חניכו, אך לשווא.

אברהם זגול, שהוא חיפני, עבר בשעות הבוקר חוויה לא נעימה. מכוניתו נפרצה בחיפה, ומהמכונית נגנב התיק ובו בגדי השיפוט שלו ונעליו.

השיא של רמלה: 24 נקודות לעומת אחת

אליצור רמלה – בית"ר ת"א 101:122 (36:55)

חמש דקות נפלאות במחצית הראשונה בהן קלעו שחקני אליצור נוה־דוד רמלה 24 נקודות לעומת נקודה אחת של בית"ר ת"א העניקו למארחים יתרון 30:52 (19), אותו לא שמטו עד לסיום — 101:122.

1200 צופים נלהבים שגדשו את יציעי האולם ברמלה היו עדים למשחק מעולה של המארחים, בעיקר במחצית הראשונה. ארל ויליאמס היה שוב מצויין וגילה משחק הגנה מעולה (22 כדורים חוזרים ו־8 חסימות), בתוספת משחק התקפה יעיל (23 נקודות). חברו, פורסט מקנזי, במשחק התקפה משובח (35 נקודות). הוכיח כי רמלה ביצעה רכש מעולה. אבל האיש של רמלה היה אמש ללא ספק הרמן ובסטר (10 ריבאונדים ו־27 נקודות), שהציג את משחקו הטוב ביותר העונה.

בבית"ר ת"א בלטו מרק סמפסון (45 נקודות) וג'ורג' מורו. הקבוצה התל־אביבית היתה יריב שקול רק ב־14 הדקות הראשונות.

פתיחת המשחק לא העידה על מה שעשוי להתרחש בהמשך. החל משריקת־הפתיחה התנהל משחק הפכפך, והיתרון עבר מקבוצה לקבוצה. זאת עד לדקה ה־14, בה הוליכה בית"ר ת"א — 28:29. בדקה זו החלה ההצגה הגדולה של רמלה שקלעה 24 נקודות לעומת נקודה אחת של האורחים. רמלה הוליכה במחצית — 36:55.

לאחר ההפסקה המשיכה רמלה להציג יכולת טובה ולהוליך — 56:71, 56:87 ובדקה ה־31 נראה היה כי בית"ר ת"א חוזרת למשחק. שחקניה קלעו חמישה סלי 3 נקודות רצופים, צימקו עד כדי 11 נקודות — 78:89, אך זה היה הכל. מקנזי, וובסטר וויליאמס נכנסו למעולה והפרש צמח — 89:107, 101:117, ובסיום — 101:122.

שפטו היטב אסא קמינר ושי שטריקס.

● קלעו לאליצור רמלה: מקנזי 35; וובסטר 27; ויליאמס 23; חוזז 19; גנדלמן 12; פולאק 4 וסנייר 2.

● קלעו לבית"ר ת"א: סימפסון 45; מורו 27; [illegible] 13; [illegible] 8.

כוכב הלוס־אנג'לס לייקרס, כארים עבדול ג'אבר (33), נחסם על־ידי קומבס מניו־ג'רסי נטס, תוך משחק־ראווה אור לאתמול בפילדלפיה. (תצלום: אי.פי.)

בת־ים והמעפיל, אלופות עבר, במאבק מסקרן מחר

● כדורעף

משחקי המחזור ה־6 בליגה הלאומית בכדורעף ייערכו מחר. שתי אלופות־עבר, הפועל בת־ים והפועל המעפיל, יתמודדו במאבק מסקרן ב־7 בבת־ים.

כדורעפני המעפיל, שטרם נוצחו, ינסו להפתיע. מאבק בין שתי קבוצות צעירות. ישפטו: נתי הר ואלכס ציסמריה.

● דרבי יהיה בחיפה (7) כשמכבי חיפה תארח את הפועל קרית־אתא. סיכויי קרית־אתא: הבלתי־מנוצחת, עדיפים. ישפטו: גבי לוטן וזאב שוהם.

● המוליכה, הפועל מטה אשר, תקצור נצחון ללא בעיות בשריד על קבוצת התחתית מהעמק. כמשחק ב־7 ישפטו: מיכאל סלע ואריה פרקש.

● נצחון צפוי להפועל כפר־סבא באולמה (7) על הקבוצה המפתיעה של מכבי פ"ת. כפר־סבא חזקה מדי עבור הפתח־תקואים. ישפטו: אסא זינגר ושמואל רוכיסיה.

● קרב־תחתית יהיה בהעוגן (7) כשהפועל העוגן תארח את הפועל איחוד עירון. הפסד העוגן עלול להחריף את מצב המארחים. ישפטו: אהרון קבל ונתי תרום.

● קבוצת הפועל רמת־אביב מועמדת לנצחון באולמה (8) על העולה, א.ס. רמת־השרון, בשיפוטם של אלכס בוקור וגבי קראוס.

הטבלה

.1	הפ. מטה אשר	5	0־15	10
.2	הפ. קרית־אתא	5	1־15	10
.3	הפ. כפר־סבא	5	4־15	10
.4	הפ. המעפיל	4	1־12	8
.5	מכבי פ"ת	5	7־10	8
.6	הפועל בת־ים	5	8־11	8
.7	מכבי חיפה	5	8 ־11	7
.8	איחוד־עירון	5	6 ־13	6
.9	הפ. רמת־אביב	5	6 ־14	6
.10	הפועל שריד	5	2 ־15	5
.11	הפועל העוגן	5	1 ־15	5
.12	רמת־השרון	4	1 ־12	4

נבחרת ישראל – מטה אשר 0:3

נבחרת ישראל בכדורעף גברה שלשום על האלופה ומחזיקת הגביע, הפועל מטה־אשר — 0:3 (7:15, 8:15, 10:15), במשחק אימון.

בשורות מטה־אשר שיחקו שני שחקני הנבחרת, אורי חבר ואורן שר, שנכנעו ליכולת משכנעת של שחקני הנבחרת הלאומית ובראשם עמיחי ברם, רו בורר ואליעזר כגן, שבלטו בקבלת כדורים ובהנחתות.

תחזית הליגה הלאומית בכדורגל
בעמוד 22

מכבי ת"א – הערב נגד סרגוסה

אלופת ישראל בכדורסל, מכבי ת"א, תקיים הערב משחק ידידותי נגד הקבוצה הספרדית סארגוסה, במסגרת חגיגות 100 שנים לעיר הספרדית.

מכבי ת"א הגיעה אתמול לספרד ותשוב מחר לישראל. ביום שני תתבונן בליגה הלאומית עם הפועל [illegible]

„חיזבאללה" מאחורי רצח השוטרים הצרפתים בביירות

מאת ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת

פאריס. — רצח שני שוטרים צבאיים צרפתים אתמול בבוקר ברובע קניות במזרח־ביירות מיוחס פה ל„חיזבאללה". בהתנקשות נפצע קשה שוטר שלישי.

הג'נדרמים הצרפתים מאבטחים את שגרירות צרפת בביירות. שני אלמונים חמושים בתת מקלעים קצרי־קנה נקבו את ראשיהם בכדורים בשעה שערכו קניות ברובע דורה.

הצרפתים היו חמושים, אך לא היה להם סיפק להגן על עצמם לפני שקרסו על המדרכה. הם החנו את הג'יפ שלהם ועמדו בחנות למוצרי עור. עדי ראיה מסרו, כי ראו את הרוצחים נמלטים במכונית בעודם יורים באוויר.

בשבוע שעבר איים „ג'יהאד איסלמי", חוטפי בני הערובה, כי ייחסלו צרפתים ואמריקנים בביירות במלאת ארבע שנים להתנקשות העקובה־מדם בכוח האמריקני והצרפתי.

משערים, כי חוליית הרוצחים חדרה אל מזרח־ביירות וארבה לקרבנותיהם. עד כה נחשבה מזרח־ביירות כבטוחה־יחסית. חרף רצח הנספח הצבאי הצרפתי לפני שנה כמה פסיעות מהשגרירות.

צרפת פינתה כמעט את כל סגל שגרירותה, לאחר שהשרותים הצרפתיים קיבלו מידע על הוראה מטהרן לרצוח דיפלומטים צרפתים. השוטרים מתוארים כקרבנות מלחמת הטרור שאסרו האיטולות על צרפת.

לוב תובעת מאיטליה פיצויים עבור 76 שנות הכיבוש

מאת אהרן ניר, כתב „על המשמר" באיטליה

רומא. — לוב מאיימת לחטוף אזרחים איטלקים כבני־ערובה, אם איטליה לא תשלם פיצויים למשפחותיהם של 4000 האזרחים הלובים הנעדרים, שאיטליה גירשה כביכול לאיים איטלקיים שונים „בתקופה קולוניאלית", היינו, משך 76 שנות הכיבוש הצבאי האיטלקי שנמשך משנת 1911 עד 1943.

את האיום השמיע לטיף עדאלי, המזכיר הכללי של „הוועדים העממיים" של טריפולי, בפני כתבים איטלקים שנקראו במיוחד לפגישה איתו בטריפולי. טריפולי טוענת, שנוסף ל־4000 הנעדרים, כ־100 אלף לובים סבלו נזקים חומריים ב־76 שנות הכיבוש האיטלקי.

ימים אחדים לפני האיום, בחגיגה לציון גירוש האיטלקים מלוב בשנת 1970, פרט מספר שניים של קדאפי, עבדל סאלם ג'אלוד, את הפיצויים שלוב דורשת מאיטליה מזמן הכיבוש: א. למסור לשל־טונות לוב את המפות המפורטות של שדות המוקשים שהצבא האיטלקי פיזר במדבר לוב במלחמת העולם האחרונה ולכסות את ההוצאות של סיהורם מהמיקוש.

ב. העברת ידיעות מפורטות על האזרחים הלובים שגורשו לאיטליה לפני שנת 1932;

ג. פיצויים ללוב תמורת הנזקים שנגרמו לה במשך שנות הכיבוש, בסכום של כ־50 מיליארד דולר.

מול טענות לוב, טוען משרד החוץ האיטלקי שרשויות לוב נענו כבר בשעתו על־ידי איטליה בחוזה השלום שחתמה עם המלך אידריס בשנת 1956. כמחווה של רצון טוב מוכנה איטליה להקים כעת בכספיה בית־חולים גדול ומודרני בטריפולי.

2000 האיטלקים הנמצאים כעת בלוב כטכנאים ומהנדסים של מפעלים איטלקיים, מודאגים לא מעט מאיומי החטיפה שהושמעו מפי מזכיר „הוועדים העממיים" של טריפולי, כנראה על דעת קדאפי.

צעיר יהודי שמרן — מועמדו של רייגן לביהמ"ש העליון

מאת דליה רפאל

כתבתנו בארה"ב

וושינגטון. — בנסיון להנציח את השמרנות הרייגניסטית בחברה האמריקנית, הודיע אמש הנשיא רייגן על מועמדו החדש למשרת שופט ביהמ"ש העליון בארה"ב — דאגלאס גינזברג שופט ביהמ"ש לעדעורים בוושינגטון. גינזברג, צעיר, (מהצעירים בתולדות ביהמ"ש), מזוקן ויהודי, שמרני בתפיסתו, ומתאים למילוי משימת ה„הנצחה" שמיועד לו הנשיא.

רייגן אמר, בהציגו את מועמדו בטקס רשמי בבית־הלבן, כי „השופט גינזברג, כמוני... מאמין באיפוק מש־פטני. כלומר, שתפקיד בתי־המשפט הוא לפרש את החוק ולא לקובעו".

בחירת השופט גינזברג כמועמד למשרה הרמה, נדרשה לאחר ש־מועמדותו של השופט רוברט בורק נדחתה ע"י הסנט, לאחר תהליך חקירה ובדיקה ארוכה ובוטה, בניצוח הדמוקרטים, שהסתיים באחת מתבו־סותיו הגדולות של הנשיא.

גינזברג הוא בוגר אוניברסיטאות קורנל והרווארד היוקרתיות, אך נאמר עליו שהוא בעל יכולת והש־גים אקדמיים מצומצמים. כשמונה כשופט בבית־המשפט לערעורים בוושינגטון, הציבה אותו לשכת עורכי־הדין המקומית בדירוג הנמוך ביותר.

דמוקרטים בסנט כבר הודיעו, כי יפעילו שוב את תהליך אישור המועמדות, על כל פרטיו ודקדוקיו. הם מצביעים על מיעוט נסיונו המעשי של השופט גינזברג, בחלקו כתוצאה מגילו הצעיר, ובחלקו עקב מיעוט שנות שרותו כשופט.

שומר בית אבות באשדוד נמצא ללא רוח חיים

מאת כתב „על המשמר"

שומר ערבי בן 45 מהאך־יונס נתגלה אתמול ללא רוח חיים במבנה של בית־אבות „גיל הזהב" באשדוד.

רופא קבע, כי השומר נפטר עוד בסוף השבוע אך רק אתמול מצאו את גופתו.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 29.10.87

	היחידה	בנקנוטים: קניה	בנקנוטים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6756	1.6966	1.6864
דולר אמריקני	1	1.53	1.60	1.5667	1.5863	1.5765
מרק גרמני	1	0.89	0.93	0.9022	0.9135	0.9077
לירה סטרלינג	1	2.65	2.78	2.6979	2.7316	2.7139
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2675	0.2708	0.2702
ין יפאני	100	1.11	1.17	1.1327	1.1468	1.1395
גילדן הולנדי	1	0.79	0.83	0.8027	0.8127	0.8063
פרנק שווייצרי	1	1.07	1.12	1.0922	1.1058	1.0982
כתר שבדי	1	0.25	0.26	0.2526	0.2557	0.2540
כתר נורווגי	1	0.24	0.25	0.2402	0.2432	0.2417
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2340	0.2369	0.2355
מרק פיני	1	0.36	0.38	0.3691	0.3737	0.3718
דולר קנדי	1	1.17	1.22	1.1896	1.2045	1.1993
דולר אוסטרלי	1	1.02	1.10	1.0583	1.0715	1.0610
ראנד דר' אפריקני	1	0.47	0.79	0.7826	0.7923	0.7868
פרנק בלגי	10	0.42	0.45	0.4326	0.4380	0.4349
שילינג אוסטרי	10	1.26	1.32	1.2813	1.2973	1.2893
לירה איטלקית	1,000	1.21	1.29	1.2390	1.2544	1.2462

צוותא לתרבות מתקדמת
אבן גבירול 30 ת"א. טל' 250156/7
הקופה פתוחה: 11.00—13.00, 19.00—20.30

מבצע מיוחד של צוותא
3 הצגות במחיר של 2
אפשר לבחור 3 מתוך המופעים הבאים, במחיר של 2:
רכוש נטוש ★ גנני שב משדה הקרב ★ האופטימיסט ★ נורית גלרון ★ לונדון קורא שירה ★ קידוש ★ הפסטיבל הבינלאומי הרביעי לגיטרה ★ ועוד 12 מופעים אחרים.
פרטים והרשמה בצוותא, אבן גבירול 30, ת"א

תיאטרון
„מי רצח את מוטקה", היום 30.10 ב־15.00, א' 1.11 ב־20.30
„חזמן הצהוב", ב' 2.11 ב־20.30
„באמצע היום" - ג' 3.11, ד' 4.11, ה' 5.11 ב־20.30

בידור
נורית גלרון – הערב 30.10 ב־22.00 ובחצות ורבע.
שלמה ארצי בצוותא מוצ"ש 31.10 ב־21.30
„מועדון תוידאו בצוותא" בהנחיית יואב קוטנר סוף שנות ה־60 - תקופת השיא של עולם הפופ. ה' 5.11 ב־23.00

עיון
„70 שנה למהפכת אוקטובר – חיבט היסטורי"
שיחה עם יוסף שמיר ב' 3.11 ב־16.30

מוסיקה
שחרית 11 - 11 „התזמורת הקאמרית הקיבוצית בניצוחו של שלום רונלי־ריקליס. סולן: קל בקלונר (פסנתר, נורבויה) במוסיקה מרבנות מאת א. גריג, א. ביבלו, וא. מירדהאום. שבת 31.10 ב־11.00

בצוותא מוצגת תערוכה של הרולד רובין.

ארבע מחמש הראשונות בטבלה הלאומית – מחר ברמת־גן

דרבי של מצליחנים

מכבי והפועל ת"א ינסו להנחיל האחת ליריבתה הפסד ראשון העונה ★ במשחק מוקדם: בית"ר ת"א (4) – כפר־סבא (5) ★ שמשון – אגוז־קשה למכבי חיפה ★ בית"ר ירושלים חייבת להיזהר בבלומפילד מ...באר־שבע ★ מכבי פ"ת תתקשה להפתיע את המוליכה מנתניה ★ שני משחקים היום בחולון ובלוד

לאומית

לדרבי התל־אביבי הגדול בכדורגל שייערך מחר ב־3 באיצטדיון ברמת־גן יהיה סממן מיוחד במינו: קבוצות הפועל ומכבי תל־אביב יתמודדו ביניהן כשהן היחידות שלא נוצחו בשבעת המחזורים עד כה.

שני משחקים ייערכו כבר היום: הפועל לוד תארח את הפועל פ"ת, והפועל צפרירים חולון תשחק במגרשה עם בני־יהודה ת"א.

נוסף לדרבי ייערכו מחר המשחקים בין מכבי חיפה ושמשון ת"א בקרית־אליעזר; בית"ר ירושלים תארח בבלומפילד את הפועל באר־שבע; מכבי פ"ת תנסה להפתיע בביתה את המובילה מכבי נתניה ובית"ר ת"א תתמודד במשחק מוקדם ברמת־גן עם הפועל כפר־סבא.

שני המשחקים שייערכו ברמת־גן יפגישו ארבע מחמש הראשונות בטבלה (מכבי ת"א — הפועל ת"א; בית"ר ת"א — הפועל כפר־סבא).

● האם תישאר אחרי המחזור ה־8 קבוצה אחת בלתי־מנוצחת, או אולי ישארו השתיים עם אפס הפסדים? אין ספק, הדרבי הפעם יהיה ללא פשרות. שתי הקבוצות התל־אביביות ינהלו מאבק־יוקרה מאחר ששתיהן גילו לאחרונה יכולת טובה. מכבי ת"א עריפה בהתקפה (הבקיעה עד כה 15 שערים לעומת 7 של הפועל ת"א), לעומת זאת מגילה הגנת הפועל ת"א כושר מעולה כשרשתה הובקעה רק פעמיים לעומת 8 שערים שספגה מכבי ת"א. הגנת הפועל ת"א תצטרך להיות הפעם במיטבה כדי לעצור את חלוצי היריב הפוריים. עימות שקול ופתוח, בו לא תפתיע כל תוצאה, לבד כמובן אם אחת הקבוצות תזכה בניצחון גבוה. ישפוט: עובדיה צבי.

● במשחק מוקדם ברמת־גן, ב־2, תארח בית"ר ת"א (4) את הפועל כפר־סבא (5). מאבק בין שתי קבוצות הסרות־יציבות. בית"ר ת"א תבקש לנצל את ביתיותה ולהתאושש מהפסד בדרבי־הקטן להפועל ת"א בשבת (1:0). כפר־סבא תשחק נגד כוכבה ומאמנה לשעבר וכיום מאמן בית"ר ת"א, יצחק שום. ישפוט: צבי שריר.

● המובילה, מכבי נתניה, תשחק ב־3 באיצטדיון הפועל פ"ת, נגד מכבי פ"ת, ששלושה הפסדים רצופים דירדרו אותה לתחתית. נתניה מועמדת לנצחון. מכבי פ"ת תהיה מרוצה מתיקו. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● האלופה, בית"ר ירושלים, תתמודד ב־3 בבלומפילד עם הפועל באר־שבע. הירושלמים יעלו לכר־הדשא עם הפסד בשבת להפועל פ"ת (2:1), וירצו להתאושש במהירות. באר־שבע חייבת להיזהר מיריבתה הבכירה, אם־כי קבוצת הנגב לא תגלה רגשי־נחיתות ותנסה להפתיע. ישפוט: יהושע לויה.

● האם תזכה מכבי חיפה, במשחקה בשבת ב־3 בקרית־אליעזר, בנצחון ראשון כשתארח את שמשון ת"א? משימה קשה. שמשון אינה יריב קל לפיצוח. הקבוצה יודעת ללחום גם במשחקי החוץ, על־אף שהפעם תעמוד מול קבוצה שתעשה כל מאמץ לזכות בנצחון־בכורה העונה. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

היום ייערכו שני משחקים.

● סוגרת הטבלה, הפועל לוד, ללא נצחון, ועם 21 שערי־חובה באמתחתה וממוצע של 3 שערים למשחק), תתמודד היום במגרשה ב־2.30 עם הפועל פ"ת, המגלה במחזורים האחרונים יכולת טובה.

הטבלה הלאומית
(אחרי שבעה מחזורים)

1.	מכבי נתניה	7־15	16
2.	הפועל ת"א	2־7	15
3.	מכבי ת"א	8־15	13
4.	בית"ר ת"א	5־10	12
5.	הפ. כפר־סבא	5־7	11
6.	הפועל פ"ת	7־8	11
7.	הפ. באר־שבע	4־4	9
8.	בית"ר ירושלים	12־12	8
9.	בני־יהודה ת"א	6־6	7
10.	הפועל חולון	6־5	7
—	שמשון ת"א	6־5	7
12.	מכבי פ"ת	9־5	6
13.	מכבי חיפה	7־3	3
14.	הפועל לוד	21־3	2

משחקי המחזור ה־8

היום

● הפועל לוד — הפועל פ"ת.
● הפועל חולון — בני־יהודה.

מחר

● מכבי חיפה — שמשון ת"א.
● בית"ר י־ם — הפ. באר־שבע.
● מכבי פ"ת — מכבי נתניה.
● בית"ר ת"א — הפ. כפר־סבא.
● מכבי ת"א — הפועל ת"א.

סיני ישחק בדרבי אם יגיע היום השחרור מבלגיה

מאת יצחק ויסהוף

„אם יגיע היום השחרור של משה סיני מההתאחדות הבלגית להתאחדות הישראלית אין כל מניעה טכנית שישחק מחר בדרבי נגד מכבי ת"א" — כך אמר אמש חיים צימר, יו"ר מחלקת הכדורגל בהפועל ת"א.

סיני עבר אתמול אימון יחד עם שחקני הפועל ת"א, הראשון שלו מאז שב מבלגיה.

בהפועל ת"א ציפו אתמול לטלקס מההתאחדות הבלגית. נמסר שנשלח מברק לבריסל הדורש את שחרורו של סיני.

צימר הדגיש כי אם השחרור יגיע לא תהיה מניעה לשתף את סיני מחר מבחינה תקנונית.

תהיה זו הפתעה אם המארחים לא ישובו לביתם עם מלוא הנקודות. ישפוט: רחמים דינר.

● המשחק השני יהיה היום ב־3 בחולון בין שתי קבוצות צנועות בטבלה, הפועל חולון ובני־יהודה ת"א. שחקני שכונת־התקווה, כי בשבת בנצחון ראשון (0:2) נגד לוד, יבקשו להמשיך בסידרת הצלחותיהם. חולון תשתדל לנצל את ביתיותה, והיא מסוגלת לכך. ישפוט: אריה פרוסט.

מחזור 4 בליגות א'

● צפון: בית"ר חיפה — הפועל טירה; מכבי עפולה — הפועל טירת־הכרמל; הפועל רעננה — הפועל טייבה; מכבי טמרה — בני נצרת; הפועל קרית־אתא — מכבי חדרה; הפועל נווה־נצרת — הפועל בני־טמרה; הפועל בית־שאן — בית"ר נהריה; מכבי עכו — הפועל קרית־שמונה.

● דרום: הפועל קרית־אונו — הפועל ראשל"צ; הפועל אור־יהודה — הפועל דימונה; הפועל בית־שמש — הפועל רמת־השרון; הפועל רמלה — הפועל אשקלון; הפועל קרית־מלאכי — לוזוס חולון; הפועל אזור — בית"ר רמלה; בני הרצליה — הפועל אשדוד; הפועל מרמורק — מכבי קרית־גת.

מנצ'סטר־יונייטד־נוטינגהאם, מחר

המשחק המרכזי במחזור ה־11 בליגה האנגלית בכדורגל, בין ליברפול וארסנל, שנועד לשבת נדחה ליום ראשון לבקשת רשת הטלוויזיה.

המשחק המסקרן יהיה מחר באולד־טרפורד כשמנצ'סטר־יונייטד תארח את נוטינגהאם. שתיהן צמודות במקומות הי"ג והד', בכל עם מספר נקודות זהה — 26.

קווינס־פארק־ריינג'רס, שהחזיקה באמצע השבוע מניצחונה, עשוייה לחזור לפיסגת הליגה אם תנצח בנוריץ'.

שאר המשחקים: צ'ארלטון — אוקספורד; צ'לסי — דרבי; קובנטרי — ניוקסל; ארסנל — פורטסמות; שפילד — ווימבלדון; טוטנהאם — ווטפורד — וסטהאם.

● סקוטלנד: הריינג'רס, עם כל אנשיה, כוהן, תארח מחר בליגה את מאתרוול. אחרי התחלה, המשחק המרכזי: אברדין — סלטיק, המוליכה הטבלה עם רנג'רס.

● גרמניה: קלן, השנייה בטבלה, שהודחה בשבת מהגביע, תארח את המבורג, השישית בטבלה. בליגה את המבורג, השישית בטבלה. המוליכה ווררר ברמן תשחק בביתה נגד פרנקפורט. שאר המשחקים: שטוטגרט — מנשנגלדבך; הומבורג — לברקוזן; ארמיניה — באיירן; בוכום — קייזרסלאוטרן; קארלסרוהה — נירנברג.

פניארול — קאלי במשחק שלישי

קבוצות הכדורגל של פניארול מאורוגוואי ואמריקה קאלי מקולומביה, ישחקו במשחק השלישי בגמר גביע ליברטדורס אמריקה לאחר שהקבוצה האורוגוואית ניצחה במשחק השני 1:2.

המשחק השלישי ייערך בצ'ילה.

מכבי יבנה והפועל י־ם בקרב על הפיסגה הארצית

● מכבי יפו, גם היא בעונה שעברה בלאומית, תעשה מאמץ להותיר את הנקודות במגרשה במשחקה עם קבוצת הצמרת של הפועל רמת־גן (היום, 3).

● סוגרת הטבלה, הפועל עכו, תלחם על מלוא הנקודות במשחקה הביתי עם הפועל יהוד (היום ב־2.30).

● כדורגלני הפועל חדרה והפועל בת־ים יתעמתו היום ב־3 בחדרה, כשלמארחים סיכויים עדיפים.

הטבלה הארצית
(אחרי שבעה מחזורים)

1.	הפועל ירושלים	8־13	16
2.	הפועל טבריה	12־13	15
3.	מכבי יבנה	6־10	14
4.	הכח רמת־גן	6־10	13
5.	הפועל רמת־גן	8־9	12
6.	הפועל חיפה	6־7	12
7.	הפועל יהוד	10־12	10
8.	הפועל חדרה	11־13	9
9.	הפועל בת־ים	7־5	8
10.	מכבי יפו	4־3	7
11.	מכבי עמידר	11־8	6
12.	מכבי שעריים	10־8	5
13.	בית"ר נתניה	11־6	4
14.	הפועל עכו	12־5	2

ארצית

משחקי המחזור ה־8 בליגה הארצית בכדורגל יעמדו בסימן הדו־קרב הצמרת ביבנה, מחר ב־3, בין המובילה, הפועל ירושלים, והשלישית בטבלה, מכבי יבנה.

לקבוצת הבירה יתרון של שתי נקודות על יריבתה. נצחון יבנה עשוי להקפיצה לפיסגה אם־כי הדבר תלוי בתוצאת משחקה של הפועל טבריה במגרשה נגד הפועל חיפה.

● המשחק בטבריה בין קבוצות הפועל טבריה (2) והפועל חיפה (6) יתנהל ללא־פשרות. המארחים, עם שלושה נצחונות רצופים, ישתדלו לנצל את מגרשם.

● קבוצת הצמרת של הכח רמת־גן, שהודחה בשבת מהפיסגה, תארח מחר ב־3 בדרבי רמת־גני את מכבי רמת־עמידר שהדרדרה לתחתית ותנסה לחולל הפתעה.

● היורדת מהלאומית, בית"ר נתניה, שנדחקה למקום ה־13, הלפני אחרון, תבקש להתאושש במשחק תחתית מחר ב־3 במגרשה נגד מכבי שעריים.

היום ייערכו שלושה משחקים:

משרד המשטרה אינו חושש מ„הפרת שתיקתו" של מימון

מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

„עורבא פרח" — כך הגדירו אמש גורמים שונים במשרד המשטרה את הפרסומים האחרונים בדבר טענותיו של נציב שירות בתי־הסוהר, גונדר דוד מימון, כלפי השר הממונה עליו, חיים בר־לב.

הגורמים הדגישו, כי מימון עדיין לא דיבר וכל מה שנאמר על־ידי מקורביו בקשר ליחסי השר עם גונדר מימון הינו עדיין בגדר ספקולציה שאין לה אחיזה במציאות.

שלשום מסר דובר שירות בתי־הסוהר שמעון מלכה הודעה מטעם הנציב שנוסחה בשפה מאיימת במקצת ובה נאמר כי הגונדר „יפר את שתיקתו" וכי עדיין לא דיבר כיוון שלא רצה לגרום לזעזועים במסגרת שהוא עומד בראשה.

הודעה זו גרמה לגל פרסומים בהם נאמר מפי מקורבים לגונדר, כי בכוונת דוד מימון לדבר במסיבת העיתונאים שיקיים נגד השר ומערכת שירות בתי־הסוהר.

אתמול אמר בר־לב לעתונאים, כי קיים שיחת טלפון עם הנציב בקשר לשמועות וכי הנציב השיב לו כי כלל אין לו מקורבים המוסמכים לדבר בשמו.

הגורמים במשרד המשטרה ציינו, כי מימון נהנה לאורך כל הדרך מגיבויו המלא של השר ומהיענות רבה לכל דרישותיו העניייניות.

נגה רץ ביקשה מביהמ"ש העליון לקבוע ערכאה להתרת נישואיה

נגה רץ מנהלל ביקשה אתמול מנשיא בית־המשפט העליון לקבוע את הערכאה השיפוטית המתאימה להתרת נישואיה עם בעלה, הפליט ההונגרי העומד לפני גירוש מהארץ — רג'ו רץ.

כזכור היה רג'ו רץ פליט הונגרי שנדד בארצות שונות עד שנעצר בארץ ונשפט על עבירות שונות לתקופת מאסר של 4 שנים. סיפורו התפרסם בכלי התקשורת ואז נוצר קשר בינו לבין נגה דרומי מנהלל. השניים נישאו ונולדה להם בת.

בג"ץ אישר את צו הגירוש שהוציא שר־הפנים נגד רג'ו רץ, אך למרות זאת נאותו שלטונות משרד הפנים להעניק לרץ הזרמנות לשקם את חייו בנהלל והוא שוחרר לאחר שקוצר שליש מעונשו.

באמצעות עורכי־הדין שמעון שובר ודפי שרמי טוענת נגה רץ, כי חודשים ספורים לאחר שיחרורו עלו נישואיהם על שרטון. רץ עזב את נהלל לתל־אביב, שם נעצר והוא עומד בפני גירוש מהארץ.

בבקשה נטען, כי רץ נטול דת, ואילו נגה דרומי יהודיה. הם נישאו בנישואים אזרחיים בפרגוואי. כעת יש צורך בקביעת הערכאה השי־פוטית המתאימה להתרת נשואיהם, מאחר ואין רץ מסוגל לשמש בעל ואב ראוי.

בית המשפט המחוזי בת"א הוציא צו זמני לבקשת אשתו האוסר את גירושו של רץ עד לגירושין.

(עתי"ם)

„ביתא ישראל" ב„בית התפוצות"

מאת אשר שילוני, כתב „על המשמר"

300 צילומים, מסמכים ופריטים המספרים את תולדות יהודי אתיופיה („ביתא ישראל"), אורח חייהם ועלייתם ארצה („מיבצע משה") מוצגים בתערוכה שתיפתח ב־15 בנובמבר ב„בית התפוצות".

התערוכה הוכנה בשיתוף פעולה עם המוזיאון היהודי בניו־יורק ומוצגו בה גם צילומיו של דורון בכר, צלם „בית התפוצות" שתיעד בשנים 84־86 את חיי „ביתא ישראל" באתיופיה ובישראל.

בצילום: נשים מ„ביתא ישראל" מציגות תגובות של קרוביהן שבישראל.

(צילום: נואן רות, ניו־יורק)

יום עליות שלישי לחופשיות שירדו החודש במיליון דולר

מאת אלחנן הורוביץ, כתב „על המשמר"

אתמול היה יום־העליות השלישי ברציפות למניות החופשיות. מהן עלו 184, לעומת 81 שירדו ו־133 שנשארו בלי שינוי. ערך השוק שלהן עלה אתמול ב־106 מיליון ש"ח. המדד הכללי עלה ב־0.18%. המדד הכללי ללא בנקים בחסדר עלה ב־1.45%, בעוד שמניות ההסדר ירדו אתמול ב־0.7% בממוצע.

ערך השוק של איגרות החוב הצמודות למדד עלה אתמול ב־0.13%, בעוד שהצמודות למט"ח ירדו ב־0.02% בממוצע.

בחודש אוקטובר ירד מדד־המניות הכללי ב־8.83%, המדד הכללי ללא בנקים ירד ב־18.1% ומניות ההסדר ירדו ב־1.45% בממוצע.

בסיכום החודשי ירד ערך השוק של המניות החופשיות ב־1.6 מיליארד שקל, במיליארד דולר.

גלגלי הבורסה

בחתימות יתר נסתיימו אתמול שלוש ההנפקות של איגרות החוב הצמודות למדד, שבנק ישראל הציע לציבור בערך נקוב כולל של 300 מיליון ש"ח. הזמנות הציבור הסתכמו ב־469 מיליון ש"ח. מזה 275 מיליון ש"ח לסוג „שגיא", שהוצע בערך נקוב של 200 מיליון ש"ח, 99 מיליון ש"ח לסוג „גליל" ל־10 שנים, שהוצע ב־50 מיליון ש"ח, ו־95 מיליון ש"ח ל„גליל" ל־15 שנים, שהוצע לציבור בערך נקוב של 50 מיליון ש"ח. חתימות היתר איפשרו לבנק ישראל למכור את איגרות החוב במחירים שמעל למחירי המינימום שלהן: „שגיא" ל־6 שנים ב־99.5% מע"נ (לעומת מחיר המינימום של 99%), „גליל" ל־10 שנים ב־98.5% מע"נ (לעומת מחיר המינימום של 96%) ו„גליל" ל־15 שנים ב־98% (לעומת מחיר המינימום של 94%).

סל המטבעות עלה אתמול ל־1.6864 ש"ח, ב־0.17 אג' (ב־0.1%), בעוד ששער הדולר היציג ירד ב־0.45 אג' (ב־0.28%) ל־1.5765 ש"ח.

דולר נוסעים — 1.858 ש"ח.

הדולר השחור נע בירידה בין 1.69 ל־1.71 ש"ח.

במסחר במניות בשערים משתנים לפני הצהריים עלו 21 שערים, לעומת 4 שירדו. העליות הגדולות ביותר — ב־4% — היו בנייר חדרה וכלל 10. הירידות הגדולות ביותר — ב־1% — היו בדיסקונט השק' ובפולגת ב'. המחזור הגדול ביותר — 1.3 מיליון ש"ח — היה בנייר חדרה. מדד המניות עלה מ־131.40 ל־133.58 בשלושת הסיכובים ב„משתנים" וירד קצת — ל־133.52 — במסחר הרב־צדדי אחרי הצהריים.

במילוות קצר מועד נעו התשואות השנתיות בין 14.6% ל־17%, תוך מחזור של כ־16.2 מיליון ש"ח.

טלקס

● **תנ"ץ שלמה חרון – מפקד המחוז הצפוני**

שר המשטרה חיים בר־לב אישר אתמול את מינויו של תת־ניצב שלמה חרון כמפקד המחוז הצפוני במשטרה, על־פי המלצתו של המפכ"ל. המינוי ייכנס לתוקפו ב־1 בדצמבר.

תנ"ץ חרון יחליף את ניצב לוי שאול, שמונה לנציב שירות בתי־הסוהר בעקבות פרישתו של גונדר דוד מימון.

תנ"ץ שלמה חרון (57), נשוי ואב לשניים, עלה לארץ מיוון ב־1944 במסגרת עליית הנוער. התגייס למשטרה ב־1949 ועבר את קורס השוטרים הראשון במשטרת ישראל. לאחר מכן מילא שורה ארוכה של תפקידי פיקוד, ביניהם סגן מפקד משטרת מחוז ת"א ובאחרונה מפקד המיכללה לקצינים בכירים במשטרה.

זהבה מוזס

● **„לא שם זין" — מועמד ל„אוסקר"**

הוועדה המייעצת שליד שר־התעשייה והמסחר בחרה אתמול בסרט הישראלי „לא שם זין" כמועמד הישראלי לתחרות הסרט הזר הטוב ביותר במסגרת תחרות פרס האוסקר של האקדמיה לאמנויות וקולנוע בארה"ב.

את הסרט, שנעשה על־פי ספרו של דן בן־אמוץ, הפיקה „חברת סרטי רול בע"מ" וביים שמואל אימברמן. בתפקידים הראשיים מופיעים איקה זוהר וענת וקסמן.

(שע"ח)

● **שפכי גוש דן יוזרמו לנגב**

50 מיליון קוב מים מטוהרים בשנה יוזרמו לנגב בעוד כשנה לצורכי השקייה מהמפעל המכני לטיהור שפכי גוש דן שבחולות ראשון־לציון.

המים המטוהרים המוחזרים יהיו זולים יותר ממי המוביל הארצי. המפעל המכני לטיהור שפכים ואגני החימצון שלידו מופעלים על־ידי תה"ל ו„מקורות".

בסיור עתונאים במפעל הטכני, שהופעל בתחילת השנה, נמסר, כי המפעל קולט כ־90 מיליון קוב מי שפכים בשנת מערי גוש דן ו־80 מיליון מתם מוחזרים למשק המים על־ידי החדרתם לאדמה באיזור יבנה.

אשר שילוני

● **מתהדקים קשרי הכלכלה עם יפאן**

הטכנות הרבה של אנשי עסקים יפאניים בקבלת חפנים שערכו בטוקיו נשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן והשגריר דר יעקב כהן מעידה על הידוק קשרי הכלכלה בין שתי המדינות – אמר ארנון טיברג, מנכ"ל ההתאחדות, המבקר עתה ביפן במשלחת התעשיינים הישראליים.

במשלחת שקיים טיברג עם מנהל הקשרים הבינלאומיים במכון לפיתון העבודה בטוקיו סוכם, כי המכון היפני יציע להתאחדות תוכניות ללימוד שיטות העבודה ביפן וכי מומחים מיפן יבקרו במפעלי תעשייה בישראל.

מנהל מכון הציע לחברות ישראליות המעוניינות לשווק תוצרתן ליפן להיכנס למו"מ עם חברות קטנות ובינוניות שמשתתפות בקשרים מסחריים עם חברות זרות.

● **עצרת לזכר חללי הטבח בכפר־קאסם**

במלאת 31 שנה לטבח בכפר־קאסם קיימו אלפי תושבי הכפר שביתה כללית ועצרת אבל לזכר 49 הקרבנות שנטבחו על־ידי אנשי משמר־הגבול ערב מבצע סיני בנוסף על עשרות פצועים.

בעצרת השתתף חבר מזכירות מפ"ם לטיף דורי, שחיה בין הראשונים שחשפו את הטבח והביאו את פרטיו לידיעת הציבור בארץ.

העצרת שהתנהלה בסדר מופתי, החלה ברחבת המסגד דרך האוטוריה לזכר הקורבנות ומשם לבית־הקברות שבו טמונים החללים.

(שע"ח)

בפלילים

מאסר לקצין שהוציא נשק ורכוש מצה"ל

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

קצין צה"ל בדרגת סרן נדון לחודשיים מאסר בפועל, 10 חודשי מאסר על תנאי והורדה לדרגת סגן לאחר שהורשע בהוצאת נשק ופריטים צבאיים נוספים מרשות הצבא.

הקצין, בן־העדה הדרוזית, הורשע על־ידי הרכב שופטים בראשות סא"ל אביגדור משעלי בבית הדין הצבאי בחיפה. בכתב־האישום שהוגש נגדו נטען, כי במאי 1984 שירת הנאשם בצומת המים בלבנון ושם נטל מרשות הצבא רובה אמ־16 ורימוני יד. עוד נטען, כי בשנים 1984־1986 הוציא הנאשם רכוש צבאי נוסף ממחנות צה"ל ובחיפוש שנערך בביתו נמצאו פריטי הרכוש הצבאיים וכלי הנשק.

הנאשם טען להגנתו, כי הנשק ופריטי הציוד הגיעו לידיו בדרכים שונות והוא התכוון להחזירם לצה"ל. השופטים דחו את גירסתו של הנאשם אך התחשבו בשירותו המצויין כקצין ביחידה קרבית והחליטו להורידו בדרגה אחת בלבד ולהטיל עליו רק חודשיים מאסר בפועל מתוך השנה שנגזרו עליו.

6 ו־7 שנות מאסר לסוחרי סמים מאשדוד

שופט בית־המשפט המחוזי בבאר־שבע, יהושע פלפל, גזר אתמול 6 ו־7 שנות מאסר על שני תושבי אשדוד שהורשעו בנפרד בעבירות סמים.

דוד סוויסה (40) מכר בספטמבר אשתקד שלוש פעמים הרואין לסוכן משטרה מוסווה, ששילם בכל פעם 50 ש"ח תמורת הסמים.

השופט פלפל קבע, שכדי להגן על הציבור בפני דוד סוויסה וגם כדי להגן על משפחתו מפניו, ראוי היה לגזור עליו עונש מאסר ממושך. אך השופט התחשב בהיות הנאשם אב לילדים קטנים והחליט שלא למצות איתו את הדין. השופט גזר עליו 7 שנות מאסר בפועל, הכוללות הפעלת מאסר ע"ת מתיק אחר.

עוד באותו היום גזר השופט פלפל את דינו של יעקב ניזרי (30) מאשדוד שהורשע במכירת הרואין ב־18.11.86, בשלוש הזרמנויות נפרדות לסוכן המשטרה המוסווה יחיאל שיטרית וקיבל בתמורה 150 ש"ח. אחרי חמישה ימים נוספים קנה ממנו סוכן המשטרה אקדח „ברנרלי" בקוטר 6.35 מ"מ עם מחסנית ושבעה כדורים, כדי לבצע בו שוד מזויין. ניזרי הורשע בסחר בסמים ובאחזקת נשק ללא רשיון ותיכנון שוד מזויין. השופט הפעיל נגדו עונש על תנאי של שתי שנות מאסר, שהיה תלוי נגדו והוסיף לו עוד ארבע שנות מאסר על העבירות הנוכחיות. בסך הכל ירצה ניזרי שש שנים בכלא.

(עתי"ם)

שומר בנמל חיפה חשוד בפריצה למכולה

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

שומר מסוף המטענים בנמל חיפה נעצר אתמול ל־8 ימים בבית־משפט השלום בחיפה כחשוד בפריצה למכולה.

נציג המשטרה, רס"ב נסים ציגלר, טען, כ ב־15 באוקטובר סמוך לשעה 3 לפנות בוקר היה החשוד, רון בנדל בן 44 מחיפה, אחראי משמרת במסוף המטענים. הוא ואדם נוסף פרצו למכולה שהיתה במקום וגנבו ממנה רכוש אותו העמיסו על מכונית של החברה בה החשוד עובד. השניים הופתעו על־ידי שומרים שהיו במקום אשר הזמינו את המשטרה.

נציג המשטרה הוסיף, כי לאחר שנעצר טען החשוד שאנשים אחרים הגיעו למקום וניסו לגנוב, אולם החשוד נבדק בפוליגרף וגירסתו הופרכה.

החשוד הכחיש גם בבית־המשפט את החשדות המיוחסים לו אולם השופט סלים ג'ובראן החליט לעוצרו לשמונה ימים כדי לאפשר למשטרה לסיים את חקירתה.

שוד מזויין במלטשת יהלומים בפתח־תקווה

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

יהלומים בשווי רב נשדדו אמש במלטשת יהלומים ברחוב מרקוס 9 בפתח־תקווה.

שלושה שודדים רעולי פנים וחמושים בנשק פרצו למלטשה ודרשו באיומי נשק מהפועלים במקום למסור להם את היהלומים שהיו מאוחסנים בכספת המלטשה. לאחר שקיבלו את מבוקשם נמלטו השודדים מהמקום.

המשטרה הוזעקה למלטשה ופתחה בסריקות אחר השודדים, אולם עד לשעת מסירת ידיעה טרם נעצרו חשודים.

שווי היהלומים שנגנבו עדיין לא ידוע.

נדחתה תביעת סטודנט ערבי שנפצע בהפגנה

מאת שלמה גלזר, כתב „על המשמר"

בית־המשפט המחוזי בנצרת בראשות סגן הנשיא, השופט תיאודור אור, דחה אתמול את תביעתו של סעיד אבו־גוש, סטודנט מאוניברסיטת ביר־זית שנפצע מידי חיילי צה"ל במהלך הפגנה שנערכה בקאמפוס.

אבו־גוש תבע את המפקד הצבאי ביו"ש על הפגיעה שנגרמה לו. כרחותו את התביעה קבע השופט, כי אין לבית־המשפט סמכות לדון במקרה וחייב את התובע בהוצאות המשפט ע"ס 5000 ש"ח.

השופט אור אמר בהחלטתו, כי משימת כוחות הביטחון באיזור היא לשמור על השקט והסדר ומסמכותם וחובתם למנוע ולפזר הפגנות הורהות עם אש"ף ונגד מדינת ישראל. כוחות הביטחון, הוסיף השופט, היו חייבים לפזר את ההפגנה והיו רשאים לנקוט בצעדים ההולמים את נסיבות האירוע. הוא ציין, כי הסטודנטים התפרעו וסיכנו את כוחות הביטחון ולאחר שכל המאמצים להרגעת הרוחות נכשלו פעל איש הבטחון כהלכה כאשר ירה את הירייה שפגעה בתובע. פעולת כוחות הביטחון היתה, מלחמתית, ועל כן עומדת לנתבעים ההגנה מכוח אחריות המדינה, פסק השופט.